

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY PIERZCHNICA
NA LATA 2021-2029**

Spis treści

Wstęp	1
1. Część wprowadzająca	3
1.1. Podstawa prawna opracowania Strategii	4
1.2. Podstawy programowe	6
1.2.1. Poziom europejski	6
1.2.2. Poziom krajowy	7
1.2.3. Poziom regionalny	8
1.2.4. Poziom lokalny	10
1.3. Metodyka opracowania	10
1.4. Okres trwania Strategii	11
1.5. Proces opracowania Strategii	12
2. Część diagnostyczno-analityczna	13
2.1. Informacje ogólne	13
2.2. Demografia	13
2.3. Poziom życia mieszkańców	17
2.4. System edukacji	19
2.5. Kultura	21
2.6. Ochrona zdrowia	23
2.7. Lokalny rynek pracy	24
2.8. Pomoc społeczna	31
2.8.1. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	31
2.8.2. Świadczenia rodzinne i opiekuńcze	35
2.8.3. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego	41
2.8.4. Stypendia socjalne	42
2.8.5. Karta Dużej Rodziny	43
2.8.6. Dodatki mieszkaniowe i energetyczne	43
2.8.7. Realizacja Programu „Posiłek w szkole i w domu”	44
2.9. Społeczeństwo obywatelskie	45
Organizacje pozarządowe	45
2.10. Analiza SWOT	46
3. Lokalne problemy społeczne	49
3.1. Analiza metodą Pareto-Lorenza	49

3.2.	Bezrobocie	51
3.3.	Ubóstwo	56
3.4.	Niepełnosprawność, długotrwała i ciężka choroba	60
3.5.	Sytuacja osób starszych	63
3.6.	Problemy opiekuńczo-wychowawcze	65
3.7.	Przemoc w rodzinie	67
3.8.	Ochrona macierzyństwa	70
3.9.	Uzależnienia	71
3.9.1.	Alkoholizm.....	71
3.10.	Bezdomność.....	73
3.11.	Bezpieczeństwo publiczne	74
4.	Część programowa.....	76
4.1.	Podsumowanie diagnozy	76
4.2.	Wizja Gminy	78
4.3.	Cele strategiczne i operacyjne	78
4.3.1.	Cel Strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców.....	79
4.3.2.	Cel strategiczny 2. Poprawa sytuacji bytowej rodzin.....	80
4.3.3.	Cel Strategiczny 3. Przeciwdziałanie uzależnieniom oraz przemocy w rodzinie....	80
4.3.4.	Cel Strategiczny 4. Wspieranie i aktywizacja osób niepełnosprawnych oraz osób starszych 81	
4.3.5.	Cel Strategiczny 5. Poprawa jakości i dostępu do usług publicznych, w tym socjalnych.....	82
4.4.	Kierunki działań.....	82
4.5.	Źródła finansowania.....	88
4.6.	Koordynator	88
4.7.	Monitoring	88
	Spis tabel	90
	Spis wykresów	90
	Spis rysunków	91

Wstęp

Obowiązek opracowania i realizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych nakłada na gminę art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki, rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Strategia pozwala na racjonalizację lokalnej polityki społecznej. Określa misję oraz wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować skutki negatywnych kwestii społecznych. Dokument stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym, oraz doprowadzić do ich integracji społecznej. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pierzchnica służyć będzie jako podstawa określająca kierunki zamierzeń rozwojowych w sektorze pomocy społecznej, na terenie gminy w latach 2021–2029. Głównymi adresatami działań podjętych w ramach realizacji strategii są mieszkańcy Gminy Pierzchnica.

Strategia jest dokumentem uspołecznionym. W pracach nad nim uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, środowisk pomocy społecznej, oświaty, radni oraz mieszkańcy. Dnia 23 listopada 2020 roku Zarządzeniem nr 204/2020 Burmistrza Miasta i Gminy Pierzchnica powołano Zespół ds. opracowania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pierzchnica, w którego skład weszli przedstawiciele Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Urzędu Miasta i Gminy, Samorządowego Zakładu Opieki Zdrowotnej, Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej, placówek oświatowych, Warsztatów Terapii Zajęciowej w Osinach oraz fundacji i stowarzyszeń – łącznie 14 osób.

Obecność w Zespole ds. opracowania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pierzchnica przedstawicieli różnych środowisk gwarantuje rzetelne oraz zrównoważone podjęcie problematyki społecznej. W pracę nad Strategią mieszkańcy byli włączeni przed przygotowaniem wstępnego projektu dokumentu poprzez udział w badaniu ankietowym oraz po przygotowaniu projektu dokumentu w trakcie konsultacji nad jego

zapisami. Ostateczny kształt dokumentowi nadał Zespół ds. opracowania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pierzchnica, przy aktywnym wsparciu ekspertów Świętokrzyskiego Centrum Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej.

Opracowana Strategia ma charakter otwarty, zawiera w sobie założenie ciągłego doskonalenia zawartych w niej zapisów, modyfikacji kierunków działań oraz sposobów realizacji założonych celów. Stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów z zakresu pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych działań zależy zarówno od środków finansowych posiadanych przez gminę jak i efektywności w ich dalszym pozyskiwaniu, dlatego też dobrze opracowana Strategia jest podstawą skutecznego ubiegania się o środki z budżetu państwa oraz fundusze Unii Europejskiej na realizację projektów ze sfery społecznej, dla których stanowi potencjalne uzasadnienie. Jako uzupełnienie środków gminnych należy wskazać aktywną współpracę z partnerami społecznymi, w tym organizacjami pozarządowymi. Organizacje te niejednokrotnie mają szersze możliwości ubiegania się o zewnętrzne środki finansowe, często niedostępne dla jednostek samorządu terytorialnego

Prezentowana Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych składa się z trzech zasadniczych części, tj. części wprowadzającej, diagnostycznej i programowej.

Część wprowadzająca zawiera informacje na temat uwarunkowań zewnętrznych (prawnych, społeczno-gospodarczych, analityczno-programowych) opracowywanego dokumentu.

Część diagnostyczna zawiera informacje ogólne dotyczące gminy Pierzchnica oraz jej specyfikę sytuacji społeczno-gospodarczej wraz z analizą lokalnych problemów społecznych. Część ta została oparta na analizie źródeł zastanych, statystyk Głównego Urzędu Statystycznego oraz identyfikacji mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (analiza SWOT).

Część programowa zawiera najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Są one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań.

1. Część wprowadzająca

Dokument mający duży wpływ na kreowanie rzeczywistości społecznej powinien być oparty na wartościach i zasadach polityki społecznej, czyli doktrynach i normach działania, którymi to właśnie powinny się kierować podmioty polityki społecznej przy realizacji postawionych celów. Zasady, które są najczęściej artykułowane bądź realizowane w polityce społecznej, a które stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

1. **Zasada przezorności** – bezpieczeństwo socjalne jednostki nie powinno być efektem tylko i wyłącznie świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać także z odpowiedzialności za przyszłość własną oraz rodziny.
2. **Zasada pomocniczości** – w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
3. **Zasada samorządności** – wyraża się poprzez organizację życia społecznego w sposób gwarantujący prawo do aktywnego udziału jednostkom i grupom w istniejących instytucjach społecznych oraz do tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.
4. **Zasada wielosektorowości** - polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.
5. **Zasada samopomocy** – opiera się na istnieniu i rozwoju wzajemnej pomocy ludzi, którzy zmagają się z podobnymi problemami życiowymi, zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
6. **Zasada solidarności społecznej** – oznacza wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
7. **Zasada partycypacji** – określa taką organizację życia społecznego, która umożliwia jednostkom realizację swoich ról społecznych, a grupom pozwala zająć równoprawne z innymi grupami miejsce w społeczeństwie.
8. **Zasada dobra wspólnego** - przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.

Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym. Są to przede wszystkim:

- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najsłabszych;
- prowadzenie bieżących działań osłonowych;
- dostrzeganie z wyprzedzeniem zagrożeń społecznych;
- dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.

1.1. Podstawa prawna opracowania Strategii

Przygotowując Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Pierzchnica na lata 2021-2029 oparto się na kluczowych dla tej materii aktach prawnych tak, aby była ona kompatybilna oraz komplementarna z obowiązującymi przepisami oraz wymogami prawnymi. Najważniejszym aktem prawnym państwa polskiego oraz fundamentem państwa i systemu prawnego jest **Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej**. To ona określa podstawowe prawa i wolności obywatelskie, a także gwarantuje poszanowanie praw osobistych, politycznych, ekonomicznych oraz socjalnych. Szczególną ochroną obejmuje dobro rodziny. Konstytucja Rzeczypospolitej Polski mówi, że wszyscy obywatele są równi wobec prawa i obowiązków. Mają prawo do równego ich traktowania i nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny. Oznacza to również, że pomoc społeczna powinna wspierać osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwiać im życie w warunkach odpowiednich godności człowieka.

Głównym aktem prawnym wyznaczającym kierunek lokalnej pomocy społecznej jest ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. 2020, poz. 1876) jednak na treść i realizację Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych mają również wpływ inne akty prawne. Należą do nich w szczególności:

- ustawa z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2020r. poz. 713,1378.),
- ustawa z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020r. poz. 111),

- ustawa z dnia 7 września 2007r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów
- (Dz. U. z 2020r. poz. 808, 875, 1517.),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. z 2020r. poz. 1057),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020r. poz. 821),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2009r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2019r. poz. 869, 1622, 1649, 2020, z 2020r. poz. 284, 374, 568, 695, 1175, 2320),
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. z 2020r. poz. 685),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. z 2020r. poz. 1398, 1492, 1493, 1578, 1875, 2112, 2345, 2401),
- ustawa z dnia 25 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2020r. poz. 218, 956),
- ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2019 r. poz. 2277, z 2020r. poz. 1492).
- ustawa z dnia 14 czerwca 1960r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2020r. poz. 256, 695, 1298, 2320, z 2021r. poz. 54),
- ustawa z dnia 5 grudnia 2014r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz.U. z 2020r. poz. 1348, 2400),
- ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz.U z 2020r. poz. 1297),
- ustawa z dnia 11 lutego 2016r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz.U z 2019 roku poz. 2407),
- ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem" (Dz. U. z 2020 roku, poz. 1329),
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2020 roku poz. 1327, z 2021 r. poz.4).

Realizacja Strategii będzie wymagała także odwoływania się do innych aktów prawnych, m.in. z zakresu edukacji, kultury, ochrony zdrowia, prawa pracy itp.

Głównym wykonawcą Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pierzchnica jest Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pierzchnicy, który jest samodzielną jednostką organizacyjno-budżetową samorządu terytorialnego, podporządkowaną bezpośrednio Burmistrzowi Miasta i Gminy Pierzchnica. Ośrodek ten zajmuje się działaniami z zakresu pomocy społecznej oraz realizuje zadania własne gminy w zakresie pomocy społecznej o charakterze obowiązkowym, fakultatywnym, jak również zadania zlecone gminie z zakresu administracji rządowej.

1.2. Podstawy programowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pierzchnicy stanowi integralny i spójny element szerszego procesu zarządzania. Strategia jako dokument ukierunkowujący działania gminy w sferze społecznej, musi wpisywać się w ogólne polityki zawarte w dokumentach wyższego rzędu. Cele i działania zawarte w Strategii służące przeciwdziałaniu problemom mieszkańców, stanowią część wizji rozwoju jednostki. Wizja ta często finansowana jest z zewnętrznych źródeł, dlatego tak istotnym jest komplementarne i spójne opracowanie Strategii.

1.2.1. Poziom europejski

Komisja Europejska wspiera i uzupełnia politykę poszczególnych państw członkowskich w dziedzinie włączenia społecznego i ochrony socjalnej.

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego wykluczeniu społecznemu została zatwierdzona przez Komisję Europejską w 2010 roku. Jednym z celów tej strategii jest wydzwignięcie z ubóstwa i wykluczenia społecznego co najmniej 20 milionów ludzi i zwiększenie do poziomu 75% zatrudnienia osób w wieku 20-64 lat. W osiągnięciu tych celów pomocne są inicjatywy przewodnie m.in.

- projekt „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia” – jego celem jest modernizacja rynków pracy poprzez zwiększenie mobilności siły roboczej oraz rozwijanie kwalifikacji przez całe życie,

- projekt „Europejski program walki z ubóstwem” zakłada zapewnienie spójności społecznej i terytorialnej, aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a zatem osoby ubogie i wykluczone społecznie będą mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym.

Realizacja celów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pierzchnica jest spójna z celami Strategii Europa 2020 i przyczyni się do osiągnięcia zakładanych efektów.

1.2.2. Poziom krajowy

W polityce krajowej niniejsza Strategia zgodna jest w swych założeniach i proponowanych kierunkach działań z następującymi dokumentami:

Strategia Długookresowa Kraju Polska 2030 - Dokument ten zawiera cele i priorytety polityki rozwoju społeczno-gospodarczego Polski do roku 2030. Wśród celów operacyjnych Strategia ta wymienia inwestycje w kapitał ludzki (w ramach celu strategicznego nr 1) oraz w kapitał społeczny (w celu strategicznym nr 3).

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego. Celem głównym jest wydobywanie potencjału osób, aby w pełni uczestniczyły w życiu społecznym, ekonomicznym i politycznym na wszystkich etapach swojego życia. Dopiero wzmocnienie tego potencjału umożliwi rozwój kapitału ludzkiego. Uzupełnieniem celu głównego jest pięć celów szczegółowych:

- wzrost zatrudnienia;
- wydłużenie aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej, jakości funkcjonowania osób starszych;
- poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- poprawa zdrowia obywateli oraz podniesienie efektywności opieki zdrowotnej;
- podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli.

Realizacja celu głównego oraz celów szczegółowych możliwa będzie do osiągnięcia poprzez działania podejmowane na różnych etapach życia: od wczesnego dzieciństwa, poprzez edukację szkolną, edukację na poziomie wyższym, okres aktywności zawodowej i rodzicielstwa aż do starości.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pierzchnica spójna jest również z innymi, aktualnymi na moment opracowywania Strategii dokumentami szczebla krajowego:

- Strategia Średniookresowa Kraju Polska 2020,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2020,
- Narodowy Program Zdrowia na lata 2016-2020,
- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020,
- Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2017-2020,
- Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2016-2020,
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020

1.2.3. Poziom regionalny

Powiązanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pierzchnica z dokumentami na szczeblu regionalnym jest niezwykle istotne z punktu polityki spójności. To właśnie na szczeblu wojewódzkim rozstrzygana jest większość konkursów na realizację projektów przy udziale środków unijnych. Na moment opracowywania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pierzchnica bazowano na projekcie Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+.

Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+ jest głównym dokumentem strategicznym opracowanym na rzecz województwa świętokrzyskiego. Wśród celów mających wpływ na politykę społeczną w regionie należy wskazać:

- Profilaktykę zdrowotną służącą utrzymaniu aktywności zawodowej pracowników,
- Edukację ekologiczną,
- Zwiększenie poczucia tożsamości regionalnej mieszkańców,
- Upowszechnianie rozwiązań ograniczających migracje i wspieranie działań na rzecz osiedlania się nowych mieszkańców w regionie,
- Wspieranie działań mających na celu wysoką jakość edukacji,
- Rozwój instytucji kultury i dziedzictwa kulturowego,

- Poprawę warunków dla zwiększania aktywności społecznej i obywatelskiej mieszkańców,
- Rozwój i upowszechnienie usług społecznych realizowanych w środowisku lokalnym (deinstytucjonalizacja usług) w szczególności usług adresowanych dla rodzin oraz osób: z niepełnosprawnościami, osób o ograniczonej samodzielności, seniorów,
- Upowszechnianie stosowania instrumentów aktywnej integracji społecznej oraz rozwój podmiotów reintegracyjnych w celu ograniczenia skali ubóstwa i wykluczenia społecznego,
- Rozwój ośrodków wsparcia dziennego oraz mieszkalnictwa chronionego,
- Rozwój sektora ekonomii społecznej,
- Poprawa jakości infrastruktury i usług ochrony zdrowia oraz pomocy i integracji społecznej, w tym zapewnienie dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjnej dla osób ze szczególnymi potrzebami w tym osób z niepełnosprawnościami i starszych,
- Zapewnienie wysokiej jakości personelu medycznego,
- Kształtowanie postaw i zachowań prozdrowotnych,
- Promowanie sportu, rekreacji i aktywnego trybu życia,
- Rewitalizacja obszarów zdegradowanych,
- Wzrost kompetencji kadr administracji publicznej.

Sformułowane w Strategii Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012-2020 założenia określają koncepcję realizacji polityki społecznej na terenie województwa świętokrzyskiego, pozwalają koordynować i koncentrować działania różnych instytucji odpowiedzialnych za politykę społeczną wokół najbardziej istotnych i kluczowych potrzeb w tej sferze. Określone cele i zadania, odnosząc się do poszczególnych kwestii społecznych, stanowią wyzwanie dla wszystkich społeczności lokalnych oraz instytucji działających na rzecz rozwiązywania problemów społecznych i poprawy jakości życia w województwie. Wskazują określone kierunki zaspokajania potrzeb społeczności.

1.2.4. Poziom lokalny

Poziom lokalny stanowią pozostałe dokumenty uchwalane przez Radę Miejską. Głównych powiązań należy szukać w strategiach i programach poruszających w mniejszym bądź większym stopniu problematykę społeczną, czyli: Strategia Rozwoju Gminy Pierzchnica na lata 2015-2022 oraz Program Rewitalizacji Gminy Pierzchnica na lata 2016-2023.

Strategia Rozwoju Gminy powinna przyczynić się do zrównoważonego rozwoju gminy Pierzchnica. W ramach realizacji poszczególnych celów operacyjnych założono m.in.: aktywizację mieszkańców, promocję zdrowego trybu życia oraz wspieranie działalności organizacji pozarządowych. Powyższe cele są spójne z założeniami niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Program Rewitalizacji Gminy Pierzchnica na lata 2016-2023 swoim zasięgiem nie dotyczy całej gminy a jedynie jej części - sołectwa Pierzchnica, Drugnia, Skrzelczyce oraz Osiny. Program rewitalizacji jako jeden z celów wskazuje „Poprawę warunków życia mieszkańców obszarów rewitalizacji poprzez przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym, promocję integracji i włączenia społecznego”. Działania zaproponowane w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych przyczynią się do osiągnięcia założonego w Programie Rewitalizacji celu.

1.3. Metodyka opracowania

Opracowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pierzchnica powierzono ekspertom Świętokrzyskiego Centrum Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej. Dokument został wypracowany metodą ekspercko-partycypacyjną, co umożliwiło udział lokalnej społeczności na każdym etapie budowania Strategii, zaczynając od diagnozy i na części programowej kończąc, z zachowaniem stosownych obostrzeń epidemiologicznych. W procesie tworzenia strategii przeprowadzono następujące działania:

- diagnozę i identyfikację podstawowych problemów społecznych mieszkańców gminy,
- analizę silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń polityki społecznej w gminie,

- ustalenie celów strategicznych, szczegółowych oraz zadań niezbędnych do ich realizacji,
- konsultacje społeczne projektu dokumentu.

Diagnoza problemów społecznych występujących na terenie gminy została sporządzona w oparciu o dane będące w dyspozycji Urzędu Miasta i Gminy Pierzchnica, Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pierzchnicy, Głównego Urzędu Statystycznego, Powiatowego Urzędu Pracy w Kielcach, Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Kielcach oraz instytucji i organizacji współpracujących z Ośrodkiem Pomocy Społecznej. Przygotowując strategię polityki społecznej na obszarze gminy uwzględniono m.in. dane dotyczące demografii i stopy bezrobocia. Informacje takie pozwalają przewidzieć zmiany zachodzące wśród mieszkańców gminy, przekładają się także na kierunek polityki społecznej.

Proces tworzenia Strategii rozpoczęto realizacją elektronicznej ankiety, którą wypełniali mieszkańcy gminy. Mogli się oni wypowiedzieć m.in. na temat aktualnych warunków bytowych, głównych problemów społecznych oraz zaproponować najlepsze ich zdaniem rozwiązania. Celem tych konsultacji było zdiagnozowanie obecnej sytuacji społecznej gminy, poprzez wskazanie największych problemów, które następnie należało uwzględnić podczas prac nad strategią. Elektroniczna forma zapewniała bezpieczeństwo sanitarne wszystkim uczestnikom procesu.

W ramach warsztatu strategicznego, który został przeprowadzony w dniu 3 grudnia 2020 roku omówiono główne problemy społeczne gminy, wskazano ich przyczyny oraz wpływ na mieszkańców oraz wypracowano analizę SWOT, której celem było wskazanie mocnych i słabych stron gminy w kontekście pomocy społecznej.

1.4. Okres trwania Strategii

Okres obowiązywania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pierzchnica został zwiększony do roku 2029. Termin ten wynika między innymi z okresu programowania unijnego, który obowiązuje do 2027 roku. Dodatkowe dwa lata trwania Strategii umożliwią rozliczenie projektów zapoczątkowanych w ostatnim roku perspektywy finansowej. Równie ważnym jest też to, że na etapie opracowywania kolejnej Strategii Rozwiązywania

Problemów Społecznych powinny być znane ramy finansowe oraz wytyczne co do działań dla kolejnego unijnego okresu programowania.

1.5. Proces opracowania Strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pierzchnica opracowywana było między listopadem 2020 roku a styczniem roku kolejnego. Był to okres w którym w całym kraju wprowadzony był stan epidemii w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2. Stan ten niósł ze sobą ograniczenia, między innymi w zakresie konieczności zachowania odległości między poszczególnymi osobami. Biorąc powyższe pod uwagę zdecydowano się zminimalizować ryzyko poprzez przeprowadzenie badań ankietowych jedynie w formule on-line. Spotkania warsztatowe również realizowane były w zmodyfikowanej formie, bez standardowego dzielenia na podgrupy, z zachowaniem wymaganych reżimów sanitarnych.

Rok 2020 jest rokiem w którym kończył się okres unijnego programowania, dlatego też na etapie sporządzania strategii Zespół odnosił się do projektów nowych dokumentów strategicznych, m.in. na szczeblu wojewódzkim.

2. Część diagnostyczno-analityczna

Część diagnostyczno-analityczna stanowi fundament dalszych prac programowych każdego dokumentu strategicznego. Bez rzetelnego obrazu gminy, nie jest możliwe właściwe określenie priorytetów rozwojowych a co za tym idzie, wizji, misji, celów strategicznych i operacyjnych oraz działań. Poniższa część diagnostyczno-analityczna składa się z analizy ośmiu obszarów oraz dziesięciu głównych problemów społecznych.

2.1. Informacje ogólne

Gmina Pierzchnica leży w centralnej części województwa świętokrzyskiego pomiędzy Górami Świętokrzyskimi, a Niecką Nidziańską. Jest to gmina miejsko-wiejska położona w województwie świętokrzyskim na terenie powiatu kieleckiego. Gminy sąsiadujące to: Chmielnik, Daleszyce, Gnojno, Morawica, Raków, Szydłów. Odległość od Kielc, czyli największego ośrodka gospodarczo-społecznego w województwie wynosi 25 km, czas dojazdu to około 30 minut. Gmina leży również niedaleko (25 km) największego w regionie uzdrowiska Busko Zdrój.

2.2. Demografia

Jednym z warunków rozwoju gminy jest stały wzrost potencjału ludzkiego. Zasoby, ranga oraz rola kapitału ludzkiego uwarunkowane są nie tylko liczebnością populacji czy osób zatrudnionych, lecz również poziomem wiedzy, umiejętności, kreatywnością, przedsiębiorczością, stanem zdrowia itp. Te oraz inne pożądane cechy kształtują się w określonym czasie i przyczyniają się do rozwoju fizycznego i intelektualnego. Jest to czas tzw. inwestycji demograficznych, czyli inwestycji w człowieka. Gminy rywalizują o kapitał ludzki poprzez pozyskiwanie nowych mieszkańców, głównie młodych i z wysokimi kwalifikacjami, co z jednej strony pozwoli na budowanie lokalnego kapitału społecznego i intelektualnego oraz przyczyni się do „spowolnienia” starzenia się lokalnego społeczeństwa i „odsunięcie” w czasie działań skierowanych w stronę problemów ludzi starszych, z drugiej – stanowi źródło potencjalnych przyszłych dochodów gminy.

Od 2018 roku najludniejszą gminą powiatu kieleckiego jest gmina Morawica, którą zamieszkuje 7,95% ludności powiatu, z kolei na przeciwległym biegunie leży właśnie gmina Pierzchnica – zamieszkiwana w 2019 roku przez 4641 osób co stanowiło 2,20% ludności powiatu kieleckiego.

Tabela 1. Ludność powiatu kieleckiego w 2019 roku z podziałem na gminy

Gmina	Ludność	% ogółu	Gmina	Ludność	% ogółu
Bieliny	10299	4,89%	Mniów	9346	4,44%
Bodzentyn	11479	5,45%	Morawica	16756	7,96%
Chęciny	15111	7,18%	Nowa Słupia	9471	4,50%
Chmielnik	11264	5,35%	Piekoszów	16345	7,76%
Daleszyce	15865	7,53%	Pierzchnica	4641	2,20%
Górno	14559	6,91%	Raków	5595	2,66%
Łągów	6880	3,27%	Sitkówka-Nowiny	7910	3,66%
Łopuszno	8984	4,27%	Strawczyn	10874	5,16%
Masłów	11063	5,25%	Zagnańsk	12684	6,02%
Miedziana Góra	11632	5,52%	RAZEM	210562	100,00%

Źródło. BDL GUS oraz Raport o Stanie Gminy Pierzchnica za 2019 rok

Według Raportu o Stanie Gminy Pierzchnica za 2019 roku gmina liczyła 4641 mieszkańców, czyli o 11 mniej niż w roku 2017. Ludność w poszczególnych sołectwach, na przestrzeni trzech ostatnich lat prezentuje poniższa tabela.

Tabela 2. Liczba mieszkańców gminy w podziale na sołectwa w latach 2017-2019

Sołectwo	2017r	2018r	2019r	Różnica (2019-2017)
Brody	140	142	133	-7
Drugnia	282	283	282	0
Drugnia Rządowa	142	142	135	-7
Górki	209	208	212	+3
Gumienice	301	293	286	-15
Holendry	51	57	56	+5
Maleszowa	258	252	255	-3
Osiny	246	246	242	-4
Pierzchnianka	244	242	240	-4
Pierzchnica	1063	1076	1078	+15
Podlesie	306	310	314	+8

Podstoła	104	104	103	-1
Skrzelczyce	644	629	631	-13
Strasznów Gumienicki	159	151	158	-1
Strojnów	151	154	156	+5
Ujny	176	179	180	+4
Wierzbie	176	180	180	+4
RAZEM	4652	4648	4641	-11

Źródło. Raport o Stanie Gminy Pierzchnica za 2019 rok

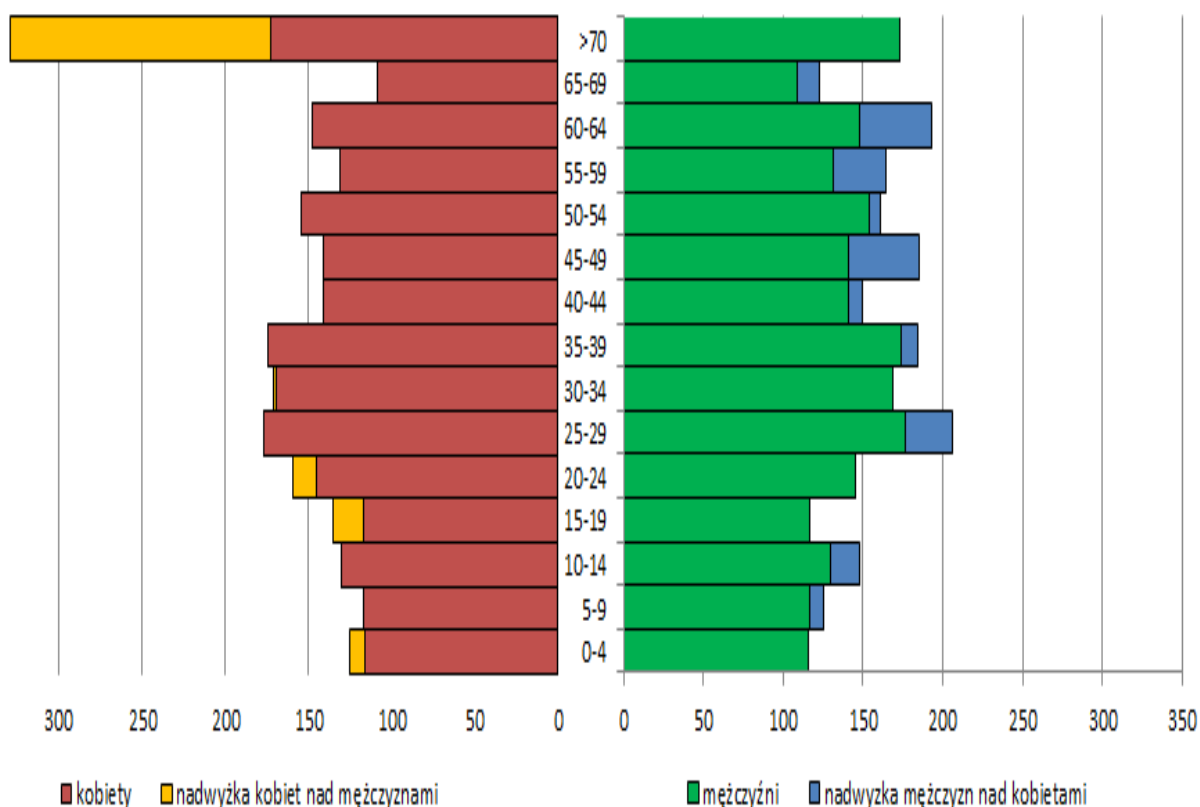
Gmina Pierzchnica podzielona jest na siedemnaście jednostek pomocniczych. 23% ludności gminy mieszka w mieście Pierzchnica, stanowiącą siedzibę m.in. Urzędu Miasta i gminy oraz Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Analizując demografię gminy w podziale na jednostki pomocnicze należy zauważyć, że tylko w siedmiu sołectwach na przestrzeni ostatnich trzech lat wzrosła liczba mieszkańców (Górki, Holendry, Pierzchnica, Podlesie, Strojnów, Ujny, Wierzbie).

Na podstawie samej liczby mieszkańców nie jesteśmy w stanie oprzeć diagnozy sytuacji demograficznej gminy. Niezbędne będzie jeszcze określenie dynamiki zmian ilościowych na przestrzeni ostatnich lat oraz jakościowych, przejawiających się strukturą ludności.

Przyrost naturalny, według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2019 roku wyniósł -6,50 w przeliczeniu na każdy 1000 mieszkańców gminy. Oznacza to, że liczba zgonów przewyższyła liczbę nowonarodzonych dzieci. Ważnym aspektem analizy jakościowej jest tzw. Piramida wieku, prezentująca rozkład ludności z uwzględnieniem płci oraz grup wiekowych. Piramidy te dzielimy na progresywne, regresywne i zastojowe. Piramida typu progresywnego pokazuje zwiększanie się liczby ludności, typu zastojowego obrazuje sytuację w której liczba dzieci jest taka sama jak liczba dorosłych, typu regresywnego obrazuje zmniejszanie się liczby ludności.

Wykres 1. Piramida wieku GUS

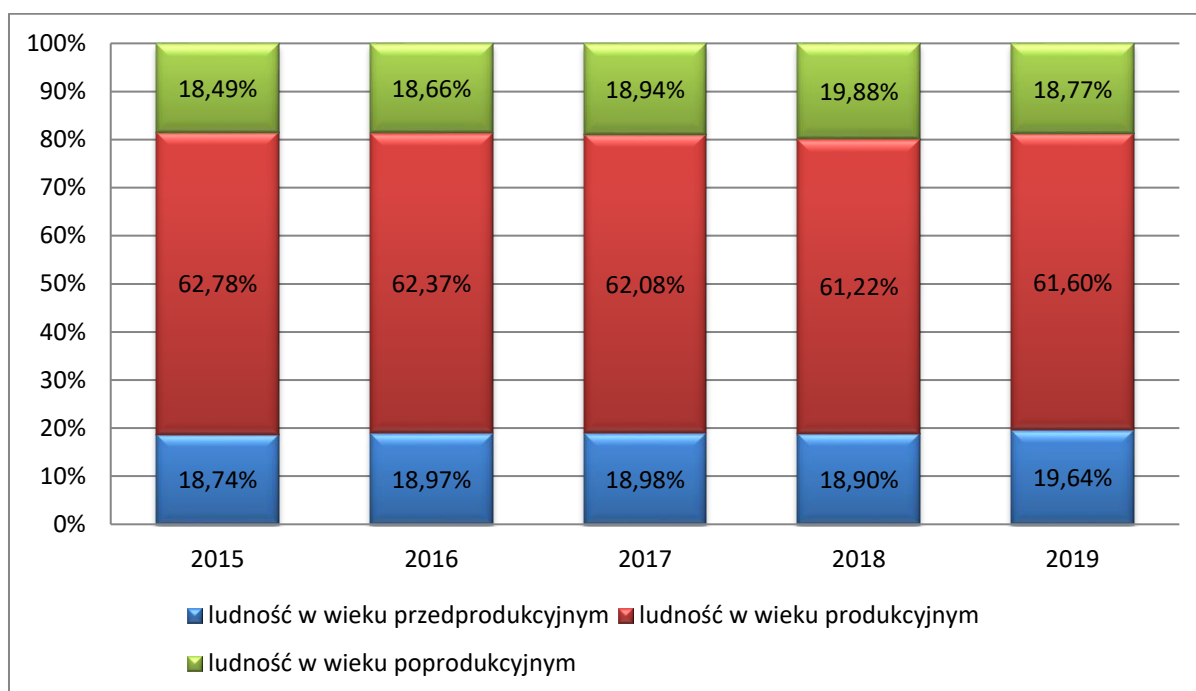

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Jak wynika z piramidy wieku, gmina Pierzchnica jest przykładem społeczeństwa regresywnego. Typ ten charakteryzuje się najniższym udziałem w ogóle społeczeństwa dzieci i młodzieży oraz postępującym starzeniem się społeczeństwa. Piramida przyjmuje kształt grzybka. Według informacji Głównego Urzędu Statystycznego współczynnik feminizacji w gminie w 2019 roku wyniósł 99. Oznacza to, że na każdych 100 mężczyzn przypadało 99 kobiet. Niemal równy rozkład nie obrazuje jednak faktycznego stanu – wg powyższej piramidy wśród mieszkańców powyżej 70 roku życia jest niemal dwa razy więcej kobiet niż mężczyzn. Jeżeli ograniczymy grupę wiekową tylko do osób między 20 a 44 rokiem życia to współczynnik feminizacji obniży się do 96.

Ważnym elementem struktury demograficznej ludności, który ma wpływ na przebieg procesów demograficznych, jest wiek ludności, przekładający się na odsetek ludności w wieku produkcyjnym.

Wykres 2. Ludność według ekonomicznych grup wieku

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

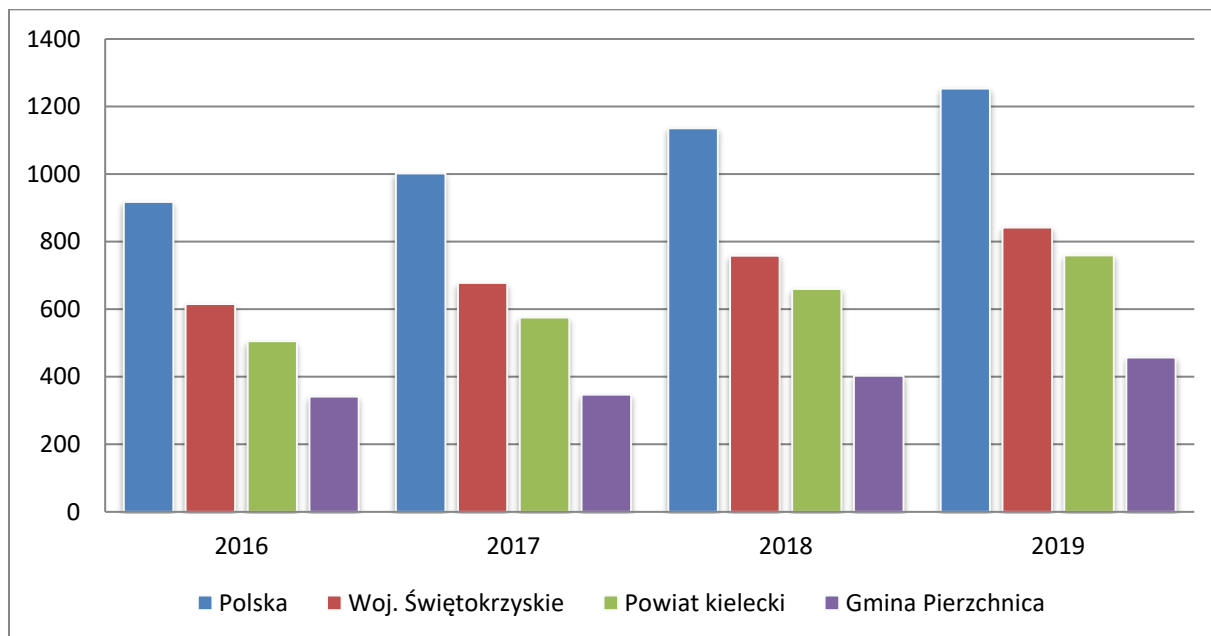
Analizując strukturę ludności według ekonomicznych grup wieku, można dostrzec iż do 2018 roku zwiększał się udział osób w wieku poprodukcyjnym oraz zmniejszał w wieku produkcyjnym. Dopiero w ostatnim analizowanym roku zmniejszył się odsetek mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. Porównując ekonomiczne grupy wieku w gminie Pierzchnica do województwa świętokrzyskiego oraz kraju otrzymamy obraz gminy o niekorzystnym rozkładzie społecznym. Zestawiając te informacje z wcześniejszą prognozą liczby ludności gminy, wyłania się niebezpieczny trend „starzejącego się” społeczeństwa.

2.3. Poziom życia mieszkańców

Zachodzące zmiany demograficzne mają również związek z sytuacją materialną rodzin. Jednym ze sposobów zobrazowania zamożności społeczności lokalnej jest wskaźnik dochodów budżetu gminy z tytułu udziału w podatku od osób fizycznych przypadających na 1 mieszkańca. W 2019 roku w gminie Pierzchnica było to 457,03 zł co oznacza wzrost o 34% w porównaniu z rokiem 2016. Wzrost dochodów jest zjawiskiem pożądanym w każdej jednostce samorządu terytorialnego. Dochody budżetu gminy z tytułu udziału w podatku od osób fizycznych w przeliczeniu na mieszkańca ściśle wiążą się z zamożnością poszczególnych regionów. Województwo Świętokrzyskie należy do grupy najbiedniejszych

regionów całej Unii Europejskiej, dlatego też średnie dochody województwa stanowią jedynie 67% średniej krajowej. Jak wynika z poniższego wykresu, w przypadku gminy Pierzchnica, udział ten jest jeszcze niższy i wynosi jedynie 36%.

Wykres 3. Dochody budżetu gminy z tytułu udziału w podatku od osób fizycznych w przeliczeniu na mieszkańca w porównaniu z powiatem, województwem oraz krajem

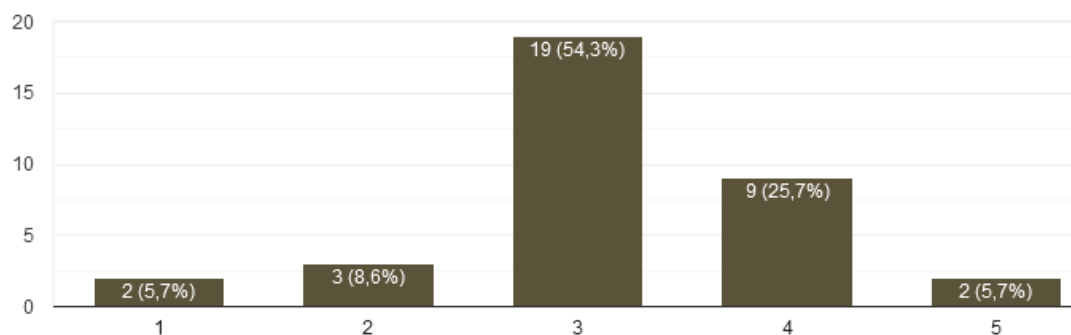

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W badaniu ankietowym przeprowadzonym wśród mieszkańców gminy 54% respondentów oceniło warunki życia mieszkańców jako poprawne, 31% jako dobre lub bardzo dobre. Blisko 15% uznało warunki jako złe bądź bardzo złe.

Wykres 4. Ocena warunków życia

Jak oceniają Państwo aktualne warunki życia mieszkańców gminy?

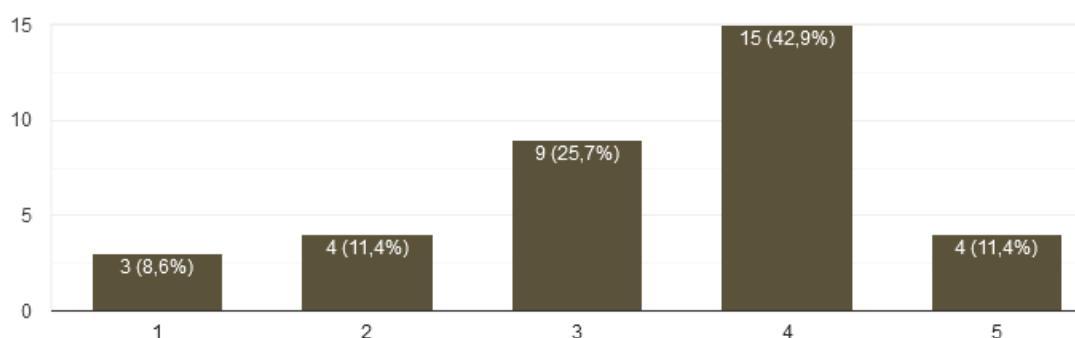

Źródło. Opracowanie własne.

Oceny te są subiektywnymi opiniami osób udzielających odpowiedzi na ankiety i mogą wynikać z chwilowych odczuć. W badaniu poproszono również o ocenę warunków życia w porównaniu do kilku minionych lat. 54% ankietowanych odpowiedziało, że jest lepiej bądź dużo lepiej, dla 26% nie nastąpiła jakaś znacząca zmiana, natomiast 20% wskazało, że jest gorzej bądź dużo gorzej.

Wykres 5. Ocena warunków życia na przestrzeni ostatnich lat

Czy Pana/i zdaniem w gminie Pierzchnica, w porównaniu do kilku minionych lat jest lepiej, czy gorzej?

Źródło. Opracowanie własne.

2.4. System edukacji

Na wcześniejszych kartach poniższej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pierzchnica zaprezentowano tezę, iż potencjał ludzki jest jednym z głównych czynników warunkujących rozwój każdej gminy. Kształcenie i wychowanie kolejnych pokoleń wpływa w konsekwencji na dalsze życie wszystkich mieszkańców. W obecnych trudnych czasach, charakteryzujących się dynamiką zmian społecznych, kulturowych, politycznych i gospodarczych zadanie to staje się nie lada wyzwaniem dla społeczności lokalnych i tym samym dla samorządów. System edukacyjny, aby dobrze spełniał swoją rolę musi być dopasowany do bieżących i przyszłych potrzeb społecznych. Dotyczy to zarówno procesu kształcenia, opieki i wychowania, jak i warunków w jakich ten proces się odbywa. Baza materialna placówek oświatowych musi więc spełniać najnowsze wymogi i tym samym być przyjazna uczniom, również tym niepełnosprawnym. Końcowy efekt, dający sprawny i efektywny system edukacyjny jest warunkiem wszechstronnego wykształcenia kolejnych

pokoleń i tym samym zapewnienia im równego startu w życiu zawodowym. Wprowadzona w 2017 roku reforma systemu edukacji nałożyła na samorządy lokalne dodatkowe obowiązki związane z reorganizacją systemu oświaty.

W Polsce wypracowany podział kompetencji w sferze zarządzania państwa, nakłada na samorządy lokalne zadania związane z prowadzeniem edukacji na poziomie przedszkolnym oraz podstawowym. Do obowiązków każdej gminy w tym zakresie należy m.in.:

- zapewnienie właściwych warunków działalności edukacyjnej, wychowawczej i opiekuńczej placówek oświatowych;
- prowadzenie remontów i działań inwestycyjnych;
- wyposażać placówki w pomoce dydaktyczne niezbędne do realizacji programów nauczania i innych celów strategicznych.

Najistotniejszym źródłem finansowania wydatków publicznych na oświatę i wychowanie w Polsce jest część oświatowa subwencji ogólnej. Z założeń Rozporządzenia Ministra Oświaty wynika iż subwencja ogólna dla samorządów gminnych powinna zaspokajać wydatki na prowadzenie oświaty, w szczególności na bieżącą działalność szkół podstawowych, nie uwzględniając:

- dowozu uczniów,
- przedszkoli,
- stołówek,
- świetlic.

Na terenie gminy Pierzchnica edukacja ukierunkowana jest na kształcenie obejmujące jej pierwsze etapy. Zadania te realizują dwie placówki oświatowe:

- Społeczna Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Drugni;
- Szkoła Podstawowa im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego w Pierzchnicy.

Dodatkowo przy każdej placówce oświatowej funkcjonuje przedszkole.

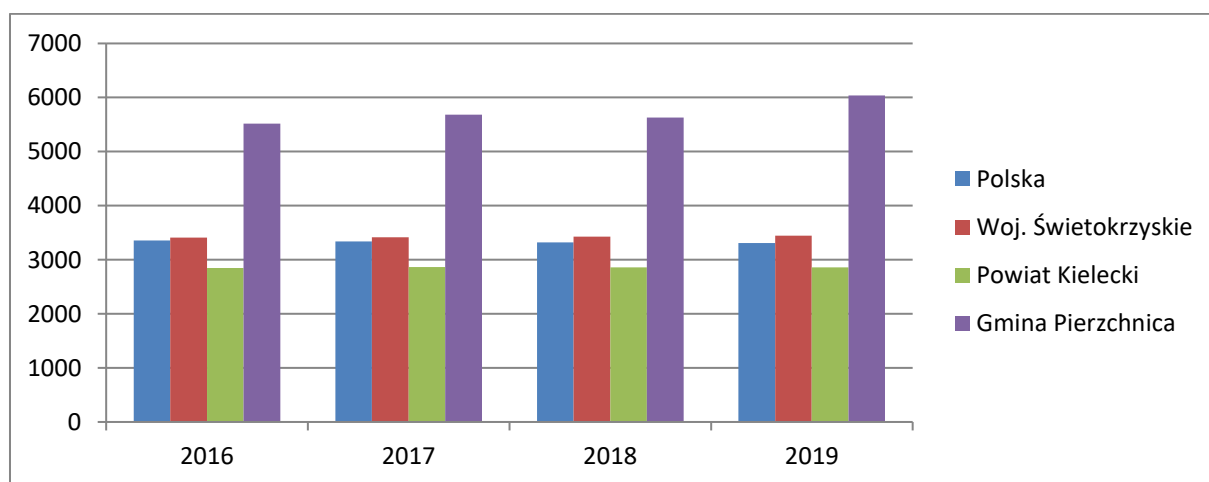
2.5. Kultura

Działalność kulturalna władz publicznych należy do ich obowiązków wynikających z poszczególnych przepisów ustaw. Korzystanie z dóbr kultury świadczy o poziomie życia ludności oraz wpływa na poprawę jakości życia mieszkańców. Za inicjację oraz realizację działalności kulturalnej na terenie gminy odpowiada Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Pierzchnicy. Przy bibliotece funkcjonują również świetlice oferujące zajęcia dla dzieci w wieku szkolnym, w czasie których można zjeść również ciepły posiłek.

Jednym z celów Biblioteki jest popularyzacja książek i czytelnictwa między innymi poprzez gromadzenie, opracowywanie i udostępnianie zbiorów. W dobie wszechobecnej cyfryzacji, która wypiera tradycyjne czytelnictwo, utrzymanie zainteresowania wśród czytelników jest niezwykle ważnym zadaniem każdej placówki bibliotecznej. Działania promujące czytanie dotyczą przeważnie osób młodych, które są najbardziej narażone na wtórny analfabetyzm, spowodowany między innymi słabnącą popularnością książek. Poziom czytelnictwa na terenie gminy można zobrazować za pomocą następujących wskaźników:

- księgozbiór bibliotek na 1000 ludności,
- czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności,
- wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach.

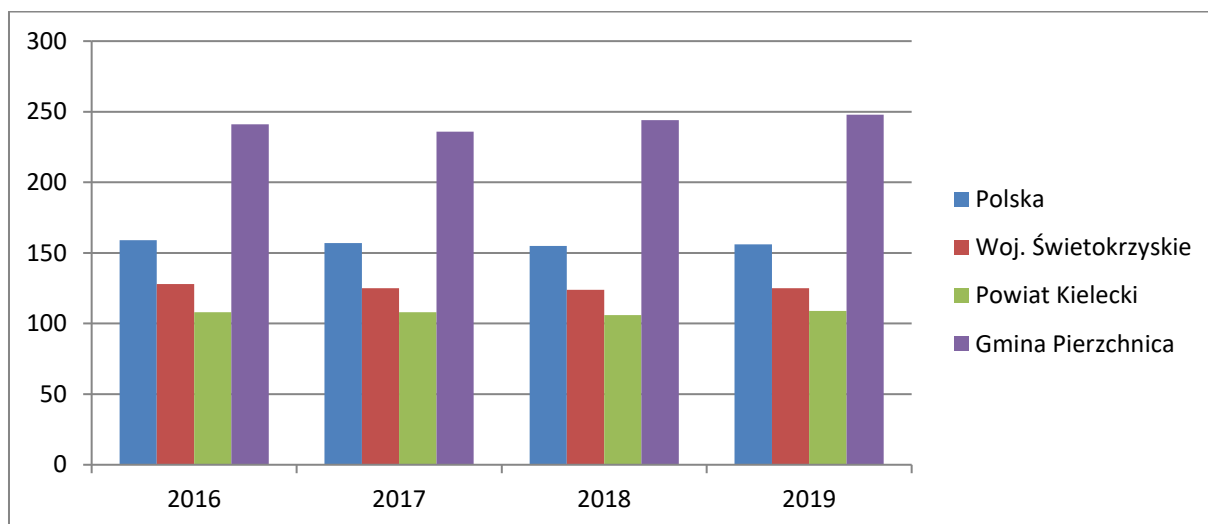
Wykres 6. Księgozbiór bibliotek na 1000 ludności

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

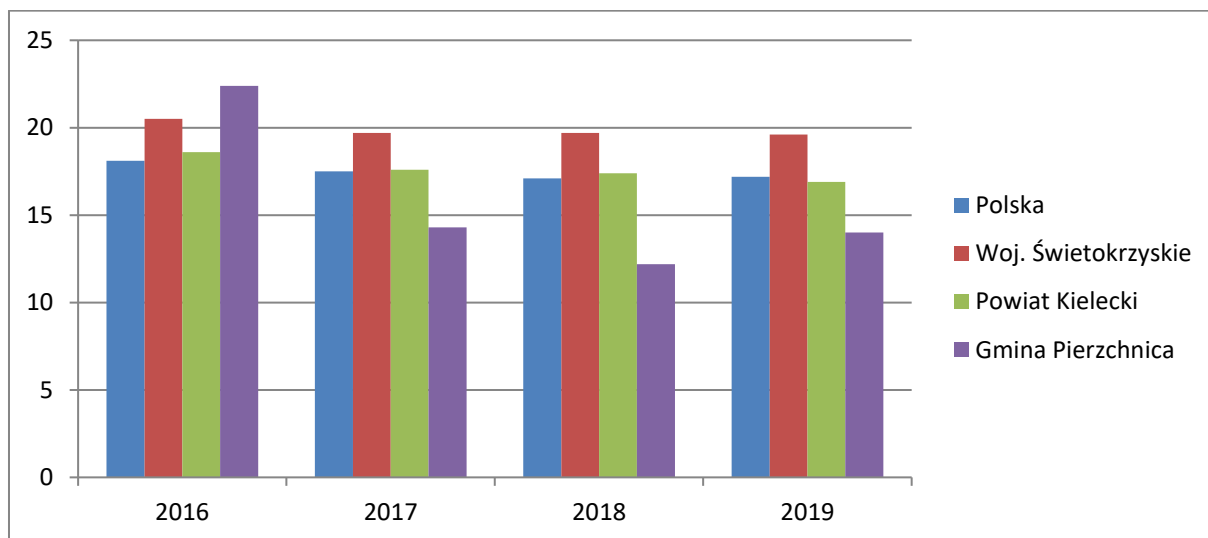
Wyniki dla gminy należy porównać ze średnimi dla jednostek wyższego szczebla, czyli dla powiatu, województwa oraz kraju. W przypadku czytelnictwa ogólnodostępnego, jakim są zasoby biblioteczne, zauważalna jest w skali kraju tendencja malejąca. Na przestrzeni ostatnich lat nastąpił spadek liczby czytelników oraz liczby wypożyczanych przez nich wolumenów.

Wykres 7. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Wykres 8. Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Gdyby księgozbiór zgromadzony w Miejsko-Gminnej Bibliotece Publicznej w Pierzchnicy rozdać wszystkim mieszkańcom gminy, to każdy otrzymałby przynajmniej 6 książek. Na tle powiatu, województwa oraz kraju oznacza to rezultat niemal dwukrotnie wyższy. Również

w przypadku liczby czytelników można zaobserwować gmina Pierzchnica pozytywnie wyróżnia się na tle jednostek administracyjnych wyższego szczebla. 248 czytelników przypadających na każdy 1000 mieszkańców gminy to wynik niema 2,5 razy wyższy niż wynosi średnia dla powiatu kieleckiego. Liczba czytelników nie przekłada się jednak na średnią liczbę wypożyczanych pozycji – jedynie 14 w roku 2019.

2.6. Ochrona zdrowia

Jednym z zadań gminy służącym zaspokajaniu potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie ochrony zdrowia publicznego, jest m.in. zabezpieczenie dostępności do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, położnictwa i ginekologii oraz stomatologii zgodnie z minimalnym planem zabezpieczenia ambulatoryjnej opieki zdrowotnej. Usługi w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej na terenie gminy świadczy Samorządowy Zakład Opieki Zdrowotnej w Pierzchnicy. Placówka funkcjonuje w dwóch budynkach: w Ośrodku Zdrowia w Pierzchnicy oraz Punkcie Lekarskim w Drugni. Opieką zdrowotną objętych jest około 4200 osób (w tym 180mieszkańców DPS).

Jako główne problemy zdrowotne trapiące mieszkańców gminy Pierzchnica należy wskazać przewlekłe choroby układu krążenia (wśród których dominuje nadciśnienie tętnicze i niedokrwienne choroba serca), infekcje górnych dróg oddechowych, cukrzycę oraz przewlekłe choroby układu mięśniowo-stawowego.

Sytuacja epidemiologiczna panująca w 2020 roku uwypukliła pewne braki infrastruktury technicznej. W dobie porad telefonicznych oraz przekierowania procedur medycznych na dokumentację elektroniczną jakiegokolwiek braki w dostawach energii elektrycznej powodują wstrzymanie pracy Ośrodka Zdrowia. Potrzebne są zatem nakłady inwestycyjne w nowoczesną centralę telefoniczną oraz zapasowe źródło energii np. agregat prądotwórczy.

Profilaktyczna opieka zdrowotna jest bardzo istotnym czynnikiem, umożliwiającym między innymi wczesne wykrywanie nieprawidłowości w rozwoju dziecka. Profilaktyka zdrowotna to działania mające na celu zapobieganie chorobom poprzez ich wczesne wykrycie i leczenie. Niezmiernie istotne jest utrwalanie prawidłowych wzorców zdrowego stylu życia nie tylko u siebie, ale również u naszych najbliższych, w tym zwłaszcza wśród najmłodszych

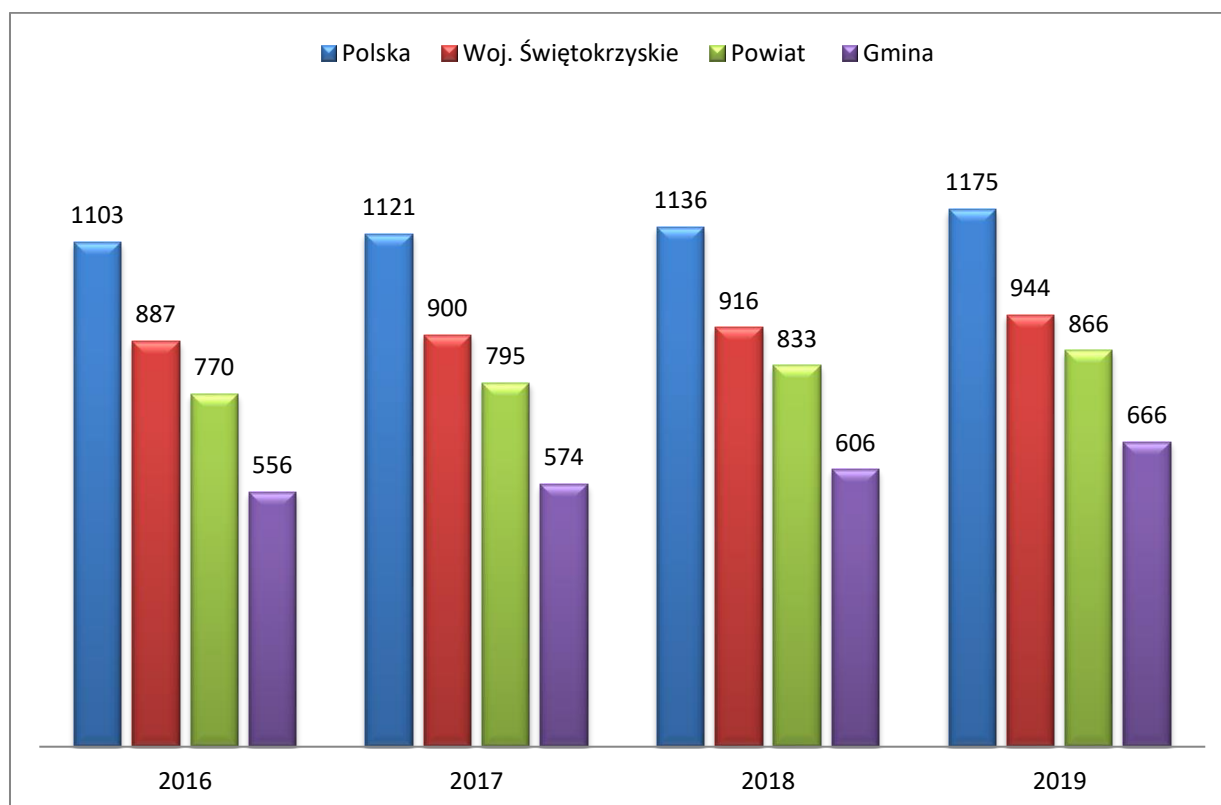
mieszkańców. Samorządowy Zakład Opieki Zdrowotnej był zaangażowany w wiele inicjatyw o charakterze profilaktycznym.

2.7. Lokalny rynek pracy

Jednym z najistotniejszych czynników wpływających na rozwój każdej gminy w Polsce jest tworzenie nowych miejsc pracy oraz utrzymanie już istniejących. Gmina nie ma narzędzi do bezpośredniego formowania rynku pracy, dlatego w jej gestii leży kreowanie przyjaznych warunków do rozwoju przedsiębiorczości.

Jednym ze sposobów mierzenia przedsiębiorczości lokalnej społeczności jest przedstawienie wskaźnika prezentującego liczbę podmiotów gospodarki narodowej przypadających na określoną liczbę ludności. W przypadku gminy Pierzchnica wskaźnik ten wypada niekorzystnie w porównaniu ze średnią liczoną dla powiatu kieleckiego, województwa świętokrzyskiego oraz kraju. W 2019 roku wynosił 666 i stanowił jedynie 71% wartości dla województwa.

Wykres 9. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności

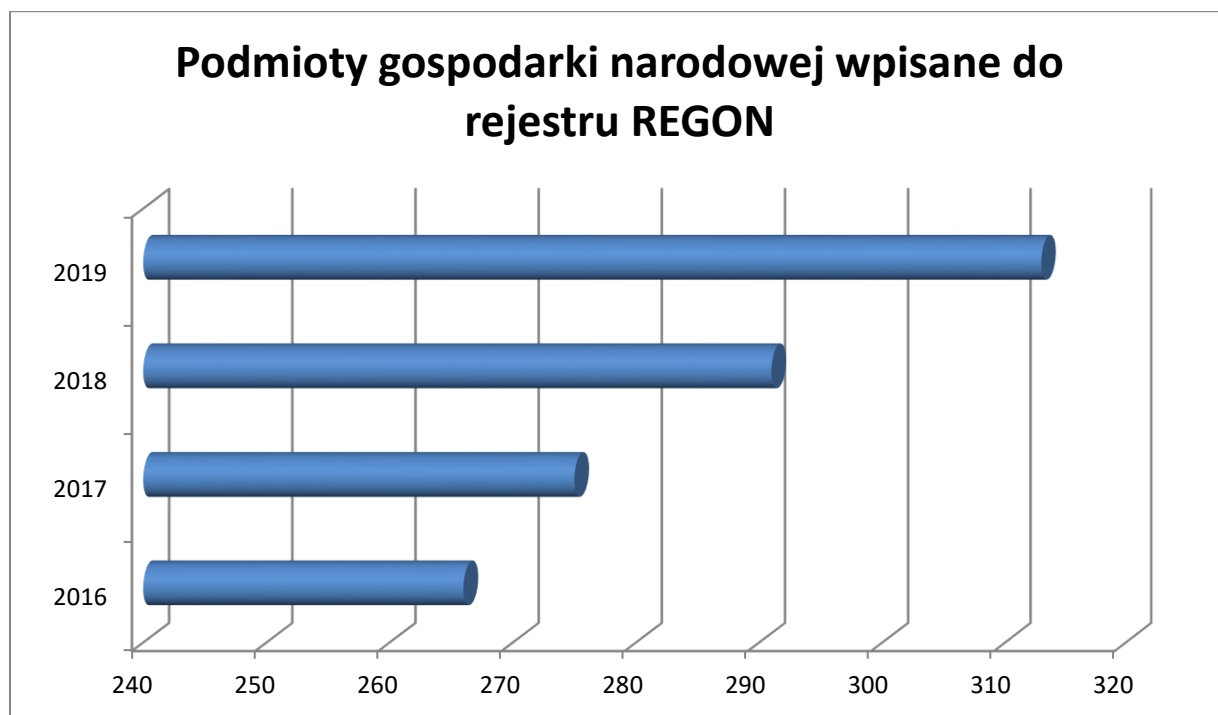

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Powyższy wskaźnik nie prezentuje liczby podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych na terenie gminy, ponieważ przyjęta jednostka porównawcza jest mniejsza niż rzeczywista liczba ludności gminy.

Na koniec 2019 roku w gminie Pierzchnica funkcjonowało 313 podmiotów gospodarki narodowej, co było najwyższym rezultatem w analizowanym przedziale czasu.

Wykres 10. Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisana do Rejestru REGON

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W 2019 roku spośród wszystkich podmiotów zarejestrowanych w gminie, najwięcej funkcjonowało w branży związanej z handlem hurtowym i detalicznym oraz naprawą pojazdów samochodowych, włączając w to motocykle. Jest to ogólnopolska tendencja, którą doskonale można zaobserwować w pozostałych gminach województwa świętokrzyskiego. Kolejną pod względem liczebności branżą jest tzw. pozostała działalność usługowa. Trzecią siłą lokalnej gospodarki stanowią firmy działające w budownictwie. Firmy zarejestrowane w tej branży niejednokrotnie swoje zlecenia wykonują poza obszarem terytorialnym gminy, również w innych województwach. W tych trzech obszarach działa łącznie niemal 70% wszystkich podmiotów. Szczegółowy udział podmiotów w poszczególnych sektorach gospodarki prezentuje poniższa tabela.

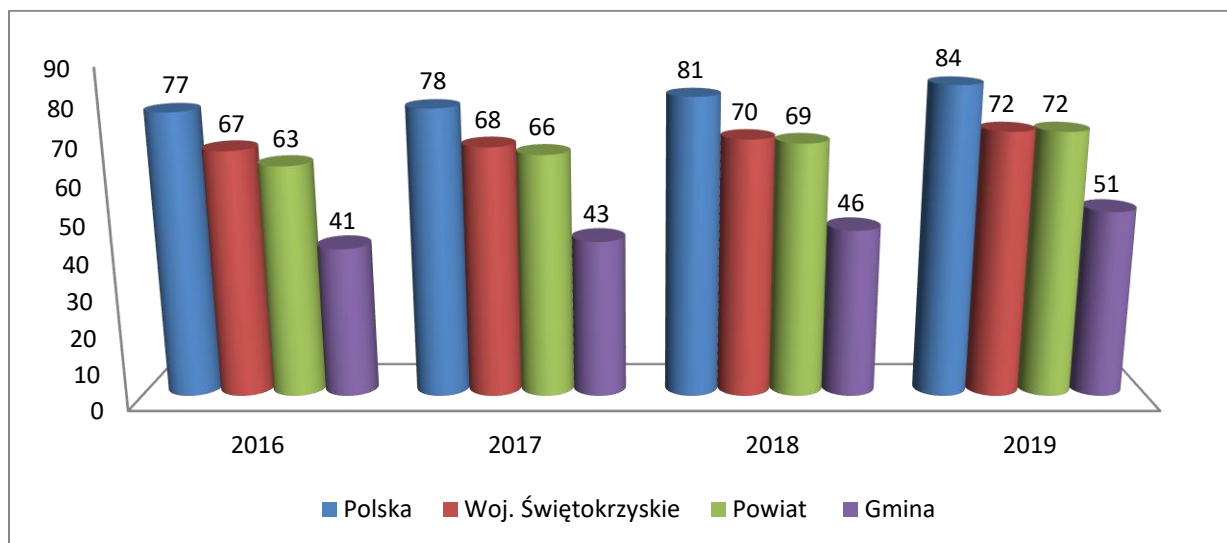
Tabela 3. Podmioty wg sekcji i działów PKD 2007

Sekcja PKD2007	Liczba firm
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	11
górnictwo i wydobywanie	4
przetwórstwo przemysłowe	21
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1
budownictwo	57
handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	82
transport i gospodarka magazynowa	19
działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	11
informacja i komunikacja	7
działalność finansowa i ubezpieczeniowa	3
działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	4
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	17
działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	9
administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	8
edukacja	4
opieka zdrowotna i pomoc społeczna	14
działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	3
pozostała działalność usługowa	79
Inne	0
Razem	313

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Sam przekrój sektorowy nie informuje w pełni o specyfice lokalnej przedsiębiorczości. Istotnym zagadnieniem jest również kwestia własnościowa podmiotów. Jak wynika z danych Głównego Urzędu Statystycznego sektor prywatny stanowi prawie 97% lokalnego rynku pracy. Spośród niego najwięcej było osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, co ukazuje siłę i potencjał tkwiący w tej części gospodarki. W 2019 roku w gminie Pierzchnica na każdy 1000 mieszkańców 51 osób prowadziło jednoosobową działalność gospodarczą. Na tle powiatu, województwa oraz kraju, rezultat ten był niższy odpowiednio o 21, 21 oraz 33 osoby.

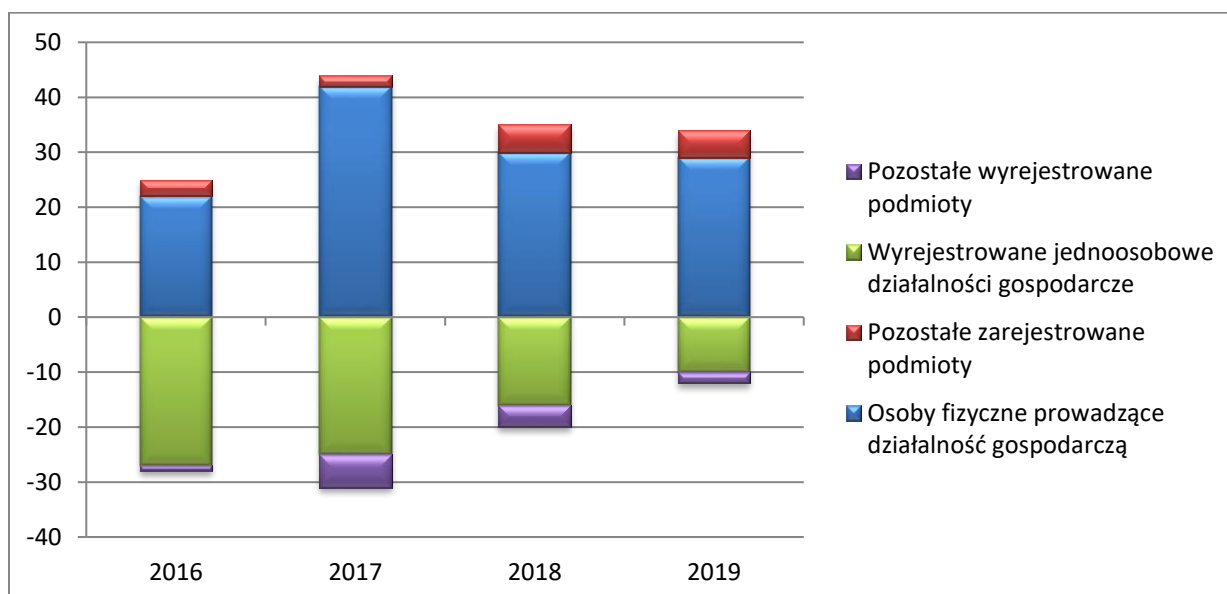
Wykres 11. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Z racji na wysoki udział jednoosobowych działalności gospodarczych w ogóle podmiotów, to właśnie ten rodzaj działalności cechował największy zakres wahań podmiotów nowo zarejestrowanych do podmiotów wyrejestrowanych. Fakt ten, wynika między innymi z tego, że jednoosobowe działalności gospodarcze są bardziej podatne na dynamicznie zmieniającą się sytuację gospodarczą regionu oraz na zmiany w prawie.

Wykres 12. Nowo zarejestrowane oraz wyrejestrowane podmioty gospodarki narodowej na terenie gminy Pierzchnica w latach 2016-2019

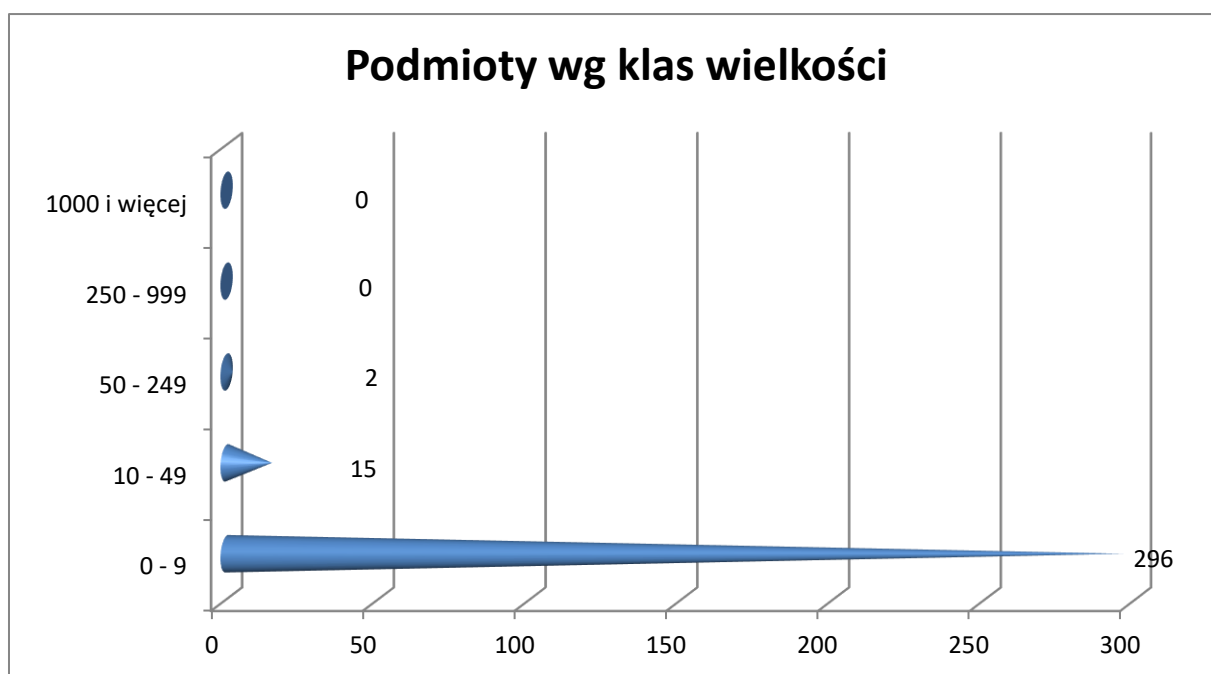

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Jak wynika z powyższego wykresu od 2017 roku liczba zarejestrowanych podmiotów przewyższała liczbę podmiotów wyrejestrowanych. Największe dodatnie saldo miało miejsce w roku 2019, kiedy różnica między zarejestrowanymi a wyrejestrowanymi podmiotami wyniosła 22.

Kolejnym ważnym aspektem lokalnego rynku jest kwestia wielkości przedsiębiorstw. Potwierdza ona tezę o dominującej roli osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, którzy stanowią główny trzon gospodarki. Na terenie gminy nie funkcjonuje żaden zakład zatrudniający przynajmniej 250 osób.

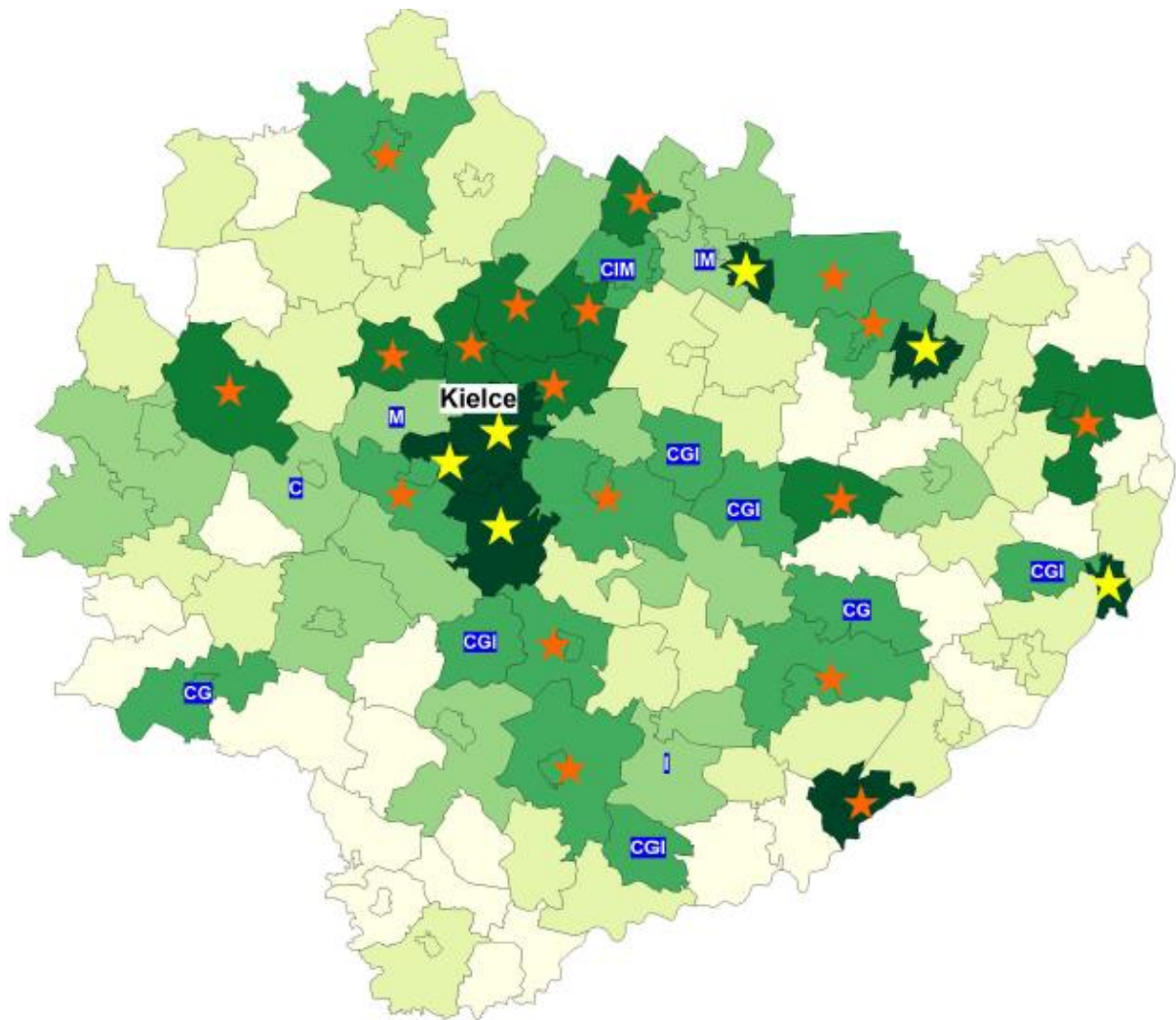
Wykres 13. Podmioty gospodarki narodowej wg wielkości zatrudnienia

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Szansą na rozwój gminy Pierzchnica jest między innymi pozyskiwanie nowych inwestorów, którzy wspomogą lokalną gospodarkę zarówno nowymi miejscami pracy jak i środkami odprowadzanymi do budżetu gminy w postaci podatków. Z raportu przygotowanego w listopadzie 2017 roku na zlecenie Polskiej Agencji Inwestycji i Handlu S.A. przez Instytut Przedsiębiorstwa Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie można zapoznać się z oceną atrakcyjności inwestycyjnej regionów województwa świętokrzyskiego. Gmina Pierzchnica, w skali od A do F, gdzie A oznacza region o największym potencjale inwestycyjnym a F o najmniejszym, otrzymała ocenę E.

Rysunek 1. Zróźnicowanie przestrzenne potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej gmin woj. Świętokrzyskiego z uwzględnieniem najbardziej atrakcyjnych sekcji

POTENCJALNA ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA GMIN dla gospodarki narodowej w 2016

- A
- B
- C
- D
- E
- F

★ Najwyższa ocena dla wszystkich sekcji wg PKD C, G, I, M

★ Oceny ponadprzeciętne dla wszystkich sekcji wg PKD C, G, I, M

Oceny ponadprzeciętne dla poszczególnych sekcji wg PKD C, G, I, M

- C Przemysł przetwórczy
- G Handel i naprawy
- I Zakwaterowanie i gastronomia
- M Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna

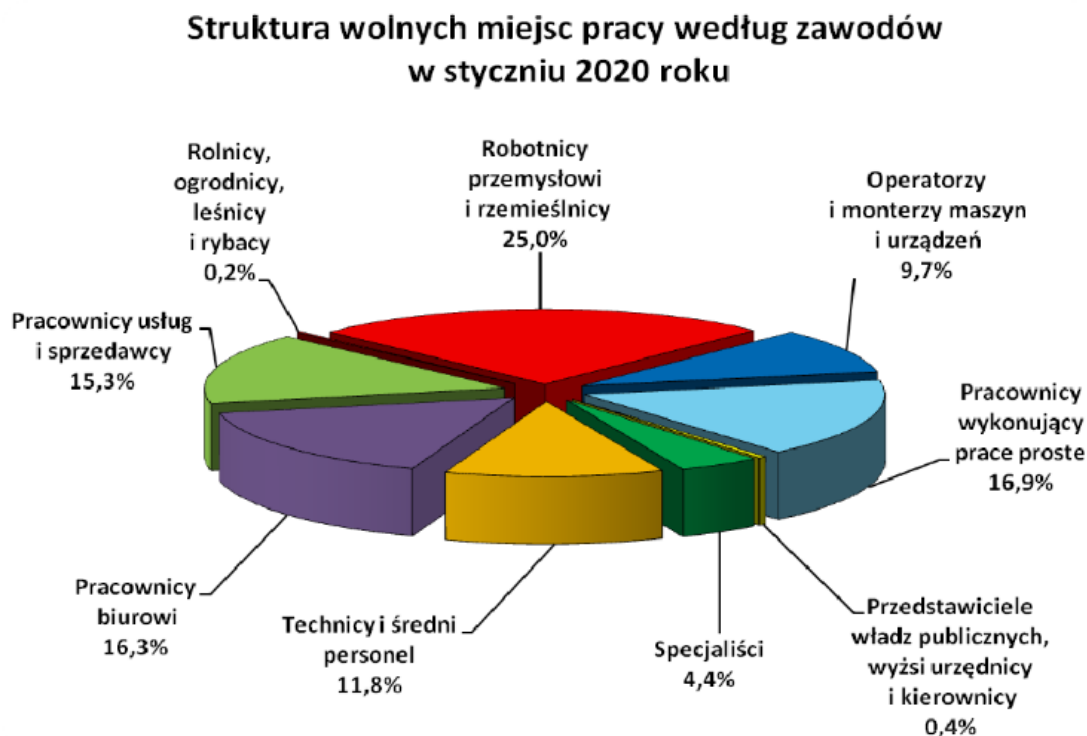
Źródło. Atrakcyjność inwestycyjna regionów 2017 – Raport przygotowany na zlecenie Polskiej Agencji Informacji i Inwestycji Zagranicznych S.A. w Instytucie Przedsiębiorstwa Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie

Należy pamiętać, że powyższa analiza dotyczy zróźnicowania wewnętrznego województwa świętokrzyskiego. Osobna analiza została przygotowana dla zobrazowania potencjału inwestycyjnego województw w kraju, co umożliwi porównaniu obszarów w całej Unii

Europejskiej. W publikacji „Atrakcyjność inwestycyjna regionów Polski na tle Unii Europejskiej”, pod red. H. Godlewskiej-Majkowskiej, województwo świętokrzyskie otrzymało bardzo niską ocenę atrakcyjności inwestycyjnej (klasa E) na tle regionów Unii Europejskiej szczebla NUTS 2. Spośród 275 regionów, nasze województwo otrzymało 249 lokatę. Jako silną stronę województwa świętokrzyskiego wskazano jedynie mikroklimat, który otrzymał najwyższą możliwą klasę A.

Rynek pracy w gminie Pierzchnica, pomimo swojej lokalnej specyfiki, powiązany jest z całym regionem województwa świętokrzyskiego. W 2019 roku, na terenie województwa najwięcej wolnych miejsc pracy i aktywizacji zawodowej zgłoszono dla robotników przemysłowych i rzemieślników (25,0%), pracowników wykonujących proste prace (16,9%), pracowników biurowych (16,3%) oraz pracowników usług i sprzedawców (15,3%). Z kolei najmniej wolnych ofert skierowanych było do przedstawicieli władz publicznych, wyższych urzędników i kierowników (0,4%) oraz do rolników, ogrodników, leśników i rybaków (0,2%).

Wykres 14. Struktura wolnych miejsc pracy w woj. świętokrzyskim według zawodów (stan na 31.01.2020r.)

Źródło. Wojewódzki Urząd Pracy w Kielcach.

2.8. Pomoc społeczna

System pomocy społecznej na poziomie gminy tworzy ogół instytucji samorządowych i rządowych, organizacji pozarządowych i kościelnych a także innych osób prawnych zaangażowanych w działania mające na celu pomoc osobom i rodzinom w przezwyciężeniu trudnych sytuacji życiowych, z którymi nie są w stanie poradzić sobie samodzielnie. Podstawową jednostką systemu pomocy społecznej gminy Pierzchnica, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, jest Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pierzchnicy.

2.8.1. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pierzchnicy realizuje zadania określone nie tylko ustawie o pomocy społecznej, ale również wynikające z innych aktów prawnych tj.: ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, ustawy o powszechnym ubezpieczeniu społecznym, ustawy o ochronie zdrowia psychicznego, ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawy o pomocy państwa w wychowaniu dzieci itp. Przy realizacji niektórych zadań współpracuje on między innymi z Wydziałem Polityki Społecznej Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach, Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej i Zdrowotnej Urzędu Marszałkowskiego w Kielcach, Powiatowym Urzędem Pracy w Kielcach, Sądem, Policją, placówkami szkolnymi, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kielcach, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespołem Interdyscyplinarnym, kuratorami, placówkami służby zdrowia, komornikami.

Każda osoba oraz rodzina nie będąca w stanie samodzielnie rozwiązać swoich problemów ma prawo zwrócić się z prośbą o pomoc do Ośrodka. Prawo do wsparcia udzielanego przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pierzchnicy mają osoby i rodziny, które spełniają określone warunki przedstawione w poszczególnych aktach prawnych. Pomoc udzielana przez Ośrodek może mieć charakter finansowy i niepieniężny. Do świadczeń niepieniężnych realizowanych przez ośrodek należy zaliczyć:

- Pracę socjalną - udzielana jest osobom/ rodzinom na rzecz poprawy ich funkcjonowania w środowisku lokalnym, może być prowadzona w oparciu

o kontrakt socjalny. Udzielana jest bez względu na posiadany dochód, również osobom/ rodzinom nie korzystającym ze świadczeń pomocy społecznej.

- Składki na ubezpieczenie zdrowotne.
- Sprawienie pogrzebu odbywa się w sposób ustalony przez gminę, zgodnie z wyznaniem zmarłego, w przypadku gdy rodzina nie jest w stanie zorganizować pogrzebu lub jest brak rodziny.
- Schronienie. MGOPS udziela pomocy osobom bezdomnym w postaci zapewnienia schronienia w schronisku lub noclegowni. Możliwa jest forma pomocy w postaci przyznania zasiłku celowego z przeznaczeniem na opłacenie pobytu w ośrodku.
- Posiłek. Zgodnie z ustawą MGOPS zapewnia gorący posiłek osobom, które własnym staraniem nie mogą go sobie zapewnić. Od kilku lat ośrodek realizuje program dożywiania dzieci w szkołach.
- Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania. Udzielane są one osobom, które z powodu wieku, choroby itd. potrzebują pomocy osób trzecich.
- Specjalistyczne usługi opiekuńcze – dostosowane do potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi i świadczone w miejscu ich zamieszkania.

Do świadczeń o charakterze pieniężnym należy wymienić:

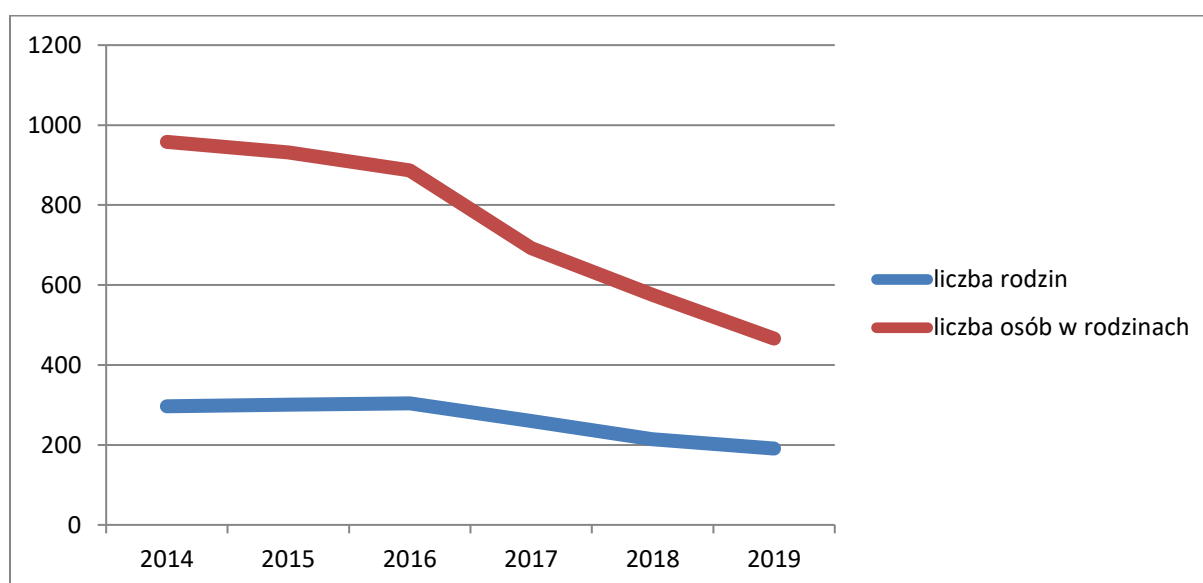
- Zasiłek celowy - pomoc w tej formie przeznaczona jest głównie na zakup żywności, opału, opłaty za energię. W przypadku stwierdzenia marnotrawstwa przyznanych świadczeń pomoc jest ograniczana lub odmawiana. Z uwagi na dobro osób będących na utrzymaniu osoby ubiegającej się o pomoc finansową w przypadku marnotrawstwa przyznawana jest pomoc w formie niepieniężnej, np. zakupu żywności. Szczególnym rodzajem zasiłku celowego (niezależnie od dochodu) jest zasiłek celowy z powodu zdarzenie losowego.
- Specjalny zasiłek celowy - przysługuje w szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy dochód rodziny przekracza kryterium dochodowe określone w ustawie.
- Zasiłek okresowy - pomoc w formie zasiłków okresowych przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, itd., w przypadku, gdy dochód rodziny jest niższy od kryterium dochodowego określonego w ustawie.

- Zasilek stały - przysługuje pełnoletniej osobie całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

W 2019 roku w Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Pierzchnicy zatrudnionych było 8 osób (stan na 31 grudnia), w tym trzech pracowników socjalnych.

W 2019 roku z pomocy i wsparcia Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pierzchnicy skorzystało 191 rodzin. Był to najniższy rezultat przynajmniej od 2014 roku.

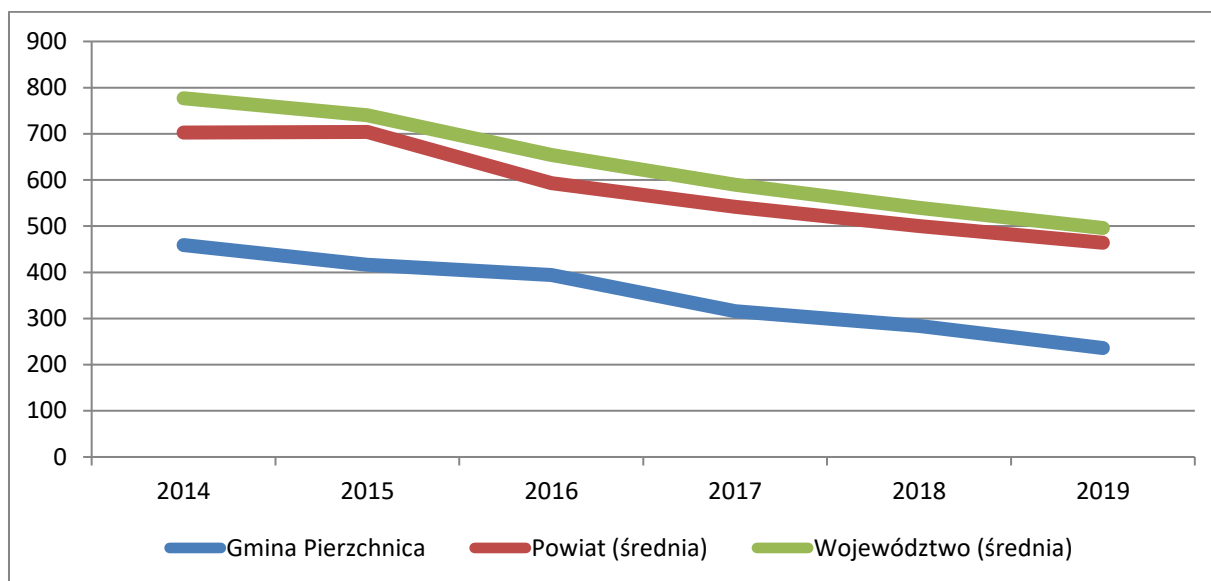
Wykres 15. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w latach 2014-2019

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej.

Najczęstszą formą pomocy są świadczenia. Świadczenia pomocy społecznej są zróżnicowane, niektóre z nich mają charakter obligatoryjny, a inne fakultatywny. Każdy rodzaj świadczenia ma ustawowo określone przesłanki będące podstawą ich przyznania. Wyodrębnić można następujące rodzaje świadczeń: w naturze, pieniężne oraz usługi. Wszystkie świadczenia udzielane są bezpłatnie, odpłatnie lub za częściową odpłatnością w zależności od kryterium dochodowego rodziny. W 2019 roku ze świadczeń na podstawie wydanych decyzji skorzystało 236 mieszkańców gminy. Od początku analizowanego okresu liczba mieszkańców korzystających z pomocy w gminie Pierzchnica była dużo niższa niż wynosi średnia dla powiatu oraz województwa.

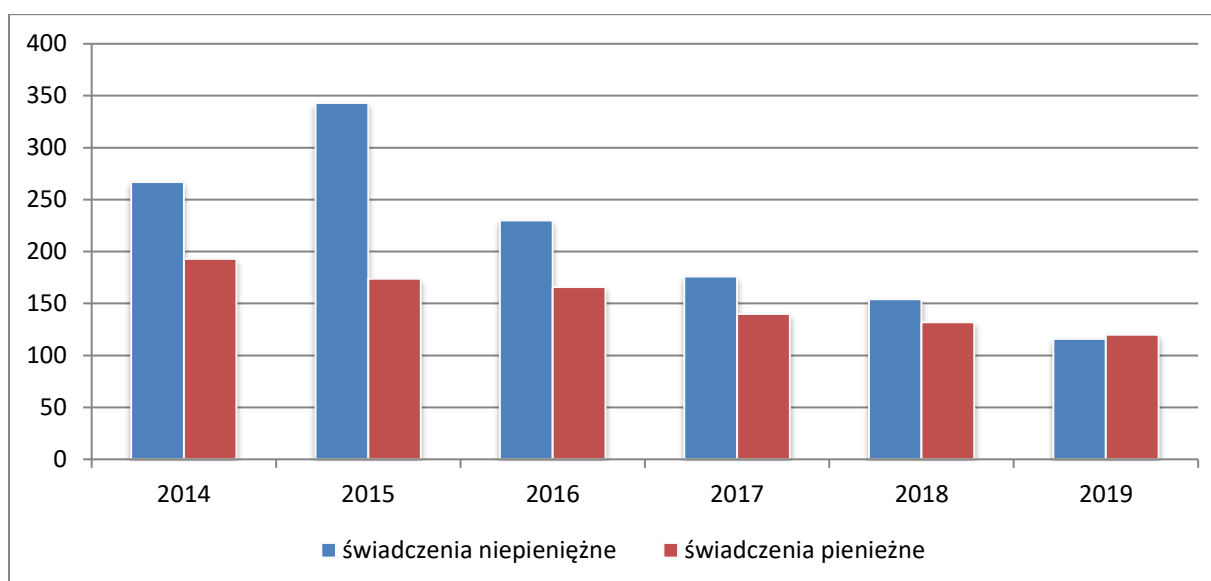
Wykres 16. Liczba osób korzystających ze świadczeń na podstawie wydanych decyzji przez MGOPS w Pierzchnicy w latach 2014-2019

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej.

Część osób objętych wsparciem Ośrodka otrzymywała świadczenia zarówno pieniężne jak i niepieniężne. Jak wynika z poniższego wykresu, do 2018 roku większość klientów Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pierzchnicy korzystała ze świadczeń o charakterze niepieniężnym. Dopiero w ostatnim roku więcej osób otrzymało świadczenie pieniężne niż niepieniężne.

Wykres 17. Osoby którym przyznano świadczenia o charakterze pieniężnym i niepieniężnym

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej.

Najczęstszymi powodami korzystania z pomocy społecznej na terenie gminy Pierzchnica w roku 2019 była długotrwała lub ciężka choroba oraz ubóstwo. Kolejnymi powodami przyznania pomocy są m.in. niepełnosprawność i bezrobocie.

Tabela 4. Główne powody przyznania pomocy przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pierzchnicy w latach 2018-2019 roku

Powód przyznania pomocy	2018	2019
	liczba rodzin	liczba rodzin
ubóstwo	90	70
bezrobocie	64	59
niepełnosprawność	60	53
długotrwała lub ciężka choroba	104	88
bezzadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	25	26
Alkoholizm	23	16
narkomania	1	1
potrzeba ochrony macierzyństwa	21	15
w tym wielodzietność	11	8
bezdomność	2	3
trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	0	1
zdarzenia losowe	1	1
Przemoc w rodzinie	8	7

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej

Dużą część klientów pomocy społecznej stanowią osoby długotrwale korzystające z wsparcia. Jest to często związane z trudną sytuacją materialną tych rodzin oraz z nieumiejętnością odnalezienia się w obecnych realiach społeczno-gospodarczych. Osoby te wymagają podjęcia szczególnych działań mających na celu usamodzielnienie ich od pomocy społecznej.

Opisana struktura klientów ośrodka pomocy społecznej odzwierciedla potrzebę utrzymania dotychczasowego poziomu nakładów ponoszonych przez Gminę na wsparcie finansowe mieszkańców, gdyż ich sytuacja ekonomiczna w najbliższym czasie nie ulegnie poprawie ze względu na ograniczone możliwości pozyskania dodatkowych dochodów własnych, starzenie się społeczeństwa, niskie emerytury oraz duże koszty utrzymania.

2.8.2. Świadczenia rodzinne i opiekuńcze

Poszczególne świadczenia rodzinne mają różny charakter: w większości wypłacane są na określony czas, ale również jednorazowo (dodatek z tytułu urodzenia dziecka) lub raz w ciągu

pewnego okresu (dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego). Część z świadczeń rodzinnych występuje samoistnie (zasiłek rodzinny, jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka, zasiłek pielęgnacyjny i świadczenie pielęgnacyjne), natomiast otrzymanie dodatków do zasiłku rodzinnego uzależnione jest od posiadania prawa do zasiłku rodzinnego.

Świadczenia rodzinne przysługują obywatelom polskim oraz cudzoziemcom, jeżeli zamieszkują na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres zasiłkowy, w którym otrzymują świadczenia rodzinne. Przyznawanie większości świadczeń rodzinnych uzależnione jest od spełnienia kryterium dochodowego.

Świadczeniami rodzinnymi są:

- zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego,
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka,
- świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne , specjalny zasiłek opiekuńczy, zasiłek dla opiekuna,
- świadczenie rodzicielskie,
- świadczenie wychowawcze – Program „Rodzina 500+,”
- świadczenie „Za życiem”

Zasiłek rodzinny ma na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka. Prawo do zasiłku rodzinnego i dodatków do zasiłku rodzinnego przysługuje: rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka, opiekunowi faktycznemu dziecka, osobie uczącej się (pełnoletniej osobie uczącej się, niepozostającej na utrzymaniu rodziców w związku z ich śmiercią lub w związku z ustaleniem wyrokiem sądowym lub ugodą sądową prawa do alimentów z ich strony). Przyznanie zasiłku rodzinnego jest ściśle związane z dochodem w przeliczeniu na osobę w rodzinie i przysługuje do ukończenia przez dziecko:

- 18 roku życia lub
- nauki w szkole, jednak nie dłużej niż do ukończenia 21 roku życia, albo
- 24 roku życia, jeżeli kontynuuje naukę w szkole lub w szkole wyższej i legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

W 2019 roku Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pierzchnicy wypłacił zasiłki rodzinne oraz dodatki do nich 257 rodzinom, na łączną kwotę 760484,00 złotych. Dwie

trzecie tej kwoty stanowiły wydatki związane z zasiłkami rodzinnymi. Pozostałą część pochłonęły dodatki do zasiłków. Najwięcej zasiłków wypłacanych było na dzieci powyżej piątego roku życia aż do momentu osiągnięcia przez nie pełnoletności.

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pierzchnicy oprócz zasiłków rodzinnych wypłacał również dodatki do nich:

- z tytułu urodzenia się dziecka,
- opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,
- samotnego wychowywania dziecka,
- wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej,
- kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego,
- rozpoczęcia roku szkolnego,
- podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania.

Tabela 5. Dodatki do zasiłków rodzinnych w 2019 roku

Wyszczególnienie	Kwota (zł)	Liczba świadczeń
Urodzenie dziecka	21000,00	21
Opieka nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,	17187,00	45
Samotne wychowywanie dziecka	30724,00	148
Kształcenie i rehabilitacja dziecka niepełnosprawnego	30860,00	292
Rozpoczęcie roku szkolnego	26636,00	271
Podjęcie przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	47955,00	647
Wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	76309,00	688

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania z działalności Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pierzchnicy za rok 2019.

Wśród wszystkich dodatków wypłaconych przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej największą część budżetu stanowiły wypłaty z tytułu wychowania dziecka w rodzinie wielodzietnej oraz podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania. Przyznawano również jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia się dziecka. W 2019 roku wypłacono 38 zapomóg, dla 37 rodzin na łączną kwotę 38.000,00 złotych.

W 2016 roku wprowadzono również świadczenie rodzicielskie, które przysługuje rodzicom, którzy nie otrzymują zasiłku macierzyńskiego. Świadczenie w kwocie 1 tysiąca netto miesięcznie przyznawane jest niezależnie od dochodu rodziny i może być pobierane przez 52 tygodnie w przypadku urodzenia bądź przyjęcia na wychowanie jednego dziecka, 65 tygodni w przypadku dwójki dzieci, 67 tygodni – trójki, 69 tygodni – czwórki, a przy piątce i więcej – 71 tygodni. W 2019 roku z tego tytułu udzielono świadczeń na łączną kwotę 131.101,00 złotych. Pomoc ta trafiła do 20 rodzin.

Świadczenia opiekuńcze

Wśród świadczeń opiekuńczych wyróżniamy trzy rodzaje wsparcia:

- specjalny zasiłek opiekuńczy,
- świadczenie pielęgnacyjne,
- zasiłek pielęgnacyjny,
- zasiłek dla opiekuna.

Według definicji Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, oraz w oparciu o art. 16 ustawy o świadczeniach rodzinnych zasiłek pielęgnacyjny jest świadczeniem, które przyznaje się w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Przysługuje on:

- niepełnosprawnemu dziecku;
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia;
- osobie, która ukończyła 75 lat i nie jest uprawniona do dodatku pielęgnacyjnego.

Świadczenie pielęgnacyjne przysługiwać może tylko w sytuacji, w której osoba uprawniona do świadczenia zrezygnuje z pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o niepełnosprawności (wobec osoby tej konieczne jest sprawowanie stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy w związku z jej znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji, jak również konieczny jest stały współdział na co dzień opiekuna w procesie jej leczenia, rehabilitacji i edukacji), albo osobą legitymującą się

orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności. Zgodnie z obowiązującymi przepisami do pobierania świadczenia pielęgnacyjnego uprawnieni są:

- Rodzice niepełnosprawnej osoby;
- Opiekun faktyczny dziecka;
- Osoba należąca do rodziny zastępczej spokrewnionej na podstawie przepisów ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- Inne osoby, na których zgodnie z przepisami Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego ciąży obowiązek alimentacyjny (z wyjątkiem osób o znacznym stopniu niepełnosprawności).

Dodatkowo świadczenie pielęgnacyjne wypłacane jest tylko wówczas, gdy niepełnosprawność osoby, nad którą uprawniony sprawuje opiekę, powstała:

- nie później niż do ukończenia 18. roku życia lub
- w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej, jednak nie później niż do ukończenia 25. roku życia.

Specjalny zasiłek opiekuńczy przysługuje osobom, na których ciąży obowiązek alimentacyjny, jeżeli nie podejmują zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w związku z koniecznością sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Zasiłek dla opiekuna przysługuje osobie, jeżeli decyzja o przyznaniu jej prawa do świadczenia pielęgnacyjnego wygaśa z mocy prawa na podstawie art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 7 grudnia 2012 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw.

Tabela 6. Świadczenia opiekuńcze w latach 2016-2019 roku

Rodzaj świadczenia	liczba rodzin			kwota świadczeń		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
świadczenie pielęgnacyjne	22	26	30	393135,00	421494,00	509057,00
specjalny zasiłek opiekuńczy	19	17	16	82940,00	91121,00	88702,00
zasiłek pielęgnacyjny	156	163	177	244800,00	271365,00	346003,00
zasiłek dla opiekuna	14	12	7	86116,00	60345,00	44080,00

Źródło. Opracowanie na podstawie danych MGOPS.

Z roku na rok wzrasta liczba rodzin korzystających z zasiłku pielęgnacyjnego oraz świadczenia pielęgnacyjnego. Zasiłek ten przyznaje się w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji, w tym do zakupu leków, pokrycia kosztów dodatkowej rehabilitacji itp. Jest on najpopularniejszą formą wsparcia spośród wszystkich świadczeń opiekuńczych.

Świadczenie wychowawcze Rodzina 500+

Od 2016 roku jednym z dwóch nowych zadań Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pierzchnicy była obsługa świadczenia wychowawczego Rodzina 500+. Celem świadczenia jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych.

Tabela 7. Świadczenie wychowawcze „500+”

	2017	2018	2019
liczba dzieci	689	651	865
liczba rodzin	406	403	516
kwota	3685635,10	3404769,40	4137559,54

Źródło. Dane MGOPS

Od 1 lipca 2019 roku świadczenie wychowawcze przysługuje na wszystkie dzieci, bez uwzględniania wcześniejszego kryterium dochodowego. Zmiana ta spowodowała, że

w gminie zwiększyła się liczba dzieci oraz tym samym rodzin uprawnionych do pobierania 500+.

Świadczenie „Dobry start”

Świadczenie „Dobry Start” zostało wprowadzone w 2018 roku i przysługuje raz w roku na rozpoczynające rok szkolny dzieci do ukończenia 20 roku życia. Dzieci niepełnosprawne uczące się w szkole otrzymują je do ukończenia przez nie 24 roku życia. Co ważne, rodzina może liczyć na wsparcie niezależnie od posiadanego dochodu. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pierzchnicy w 2019 r. przyznał świadczenie „Dobry start” dla 407 rodzin (617 dzieci) na łączną kwotę 185100,00 zł. Rok wcześniej wypłacono dokładnie tę samą kwotę.

2.8.3. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują osobie uprawnionej w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych alimentów, stwierdzonej przez komornika w okresie dwóch ostatnich miesięcy. Świadczenie to przysługuje do ukończenia 18 roku życia lub do ukończenia 25 roku życia, jeżeli dziecko uczy się w szkole lub szkole wyższej. W przypadku posiadania przez osobę uprawnioną orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności, świadczenie z funduszu alimentacyjnego przysługuje bez względu na jej wiek – bezterminowo.

Wypłata świadczeń z funduszu alimentacyjnego, koszty obsługi związane z ich wypłatą oraz koszty podejmowanych wobec dłużników działań, finansowane są w formie dotacji celowej z budżetu państwa.

Tabela 8. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego w latach 2017-2019

	2017	2018	2019
liczba osób	25	16	21
liczba rodzin	14	9	11
kwota świadczeń	86450,00	77150,00	84675,81

Źródło. Dane MGOPS.

W ciągu ostatnich trzech lat liczba rodzin otrzymujących świadczenie z funduszu alimentacyjnego utrzymuje się na zbliżonym poziomie, należy przy tym zauważyć, iż rośnie średni poziom płac przy jednoczesnym zachowaniu stałego kryterium dochodowego.

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego mają charakter zwrotny. Dłużnik alimentacyjny jest zobowiązany do zwrotu organowi właściwemu wierzyciela należności w wysokości świadczeń z funduszu alimentacyjnego wypłaconych osobie uprawnionej, łącznie z ustawowymi odsetkami za zwłokę, które naliczane są od pierwszego dnia następującego po dniu wypłaty świadczenia, do dnia spłaty całości należności dłużnika wobec gminy z tego tytułu.

W 2019 roku wyegzekwowano od dłużników zwrot w wysokości 40566,81 zł. Łączny stan należności budżetu państwa z tego tytułu na koniec roku osiągnął 962763,13 zł.

2.8.4. Stypendia socjalne

Kolejną formą wsparcia osób najuboższych są stypendia socjalne. Stypendium szkolne może otrzymać uczeń znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej wynikającej z niskich dochodów na osobę w rodzinie. Stypendium przyznawane jest w formie refundacji poniesionych kosztów, a jego wysokość uzależniona jest od sytuacji dochodowej oraz występowania w rodzinie okoliczności takich jak: bezrobocie, niepełnosprawność, ciężka lub długotrwała choroba, wielodzietność, brak umiejętności wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych, alkoholizm lub narkomania, rodzina niepełna lub wystąpienie zdarzenia losowego.

Tabela 9. Stypendia socjalne dla uczniów i zasiłki szkolne w latach 2017-2019

Wyszczególnienie	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
Liczba osób	125	86	48
Kwota świadczeń w złotych	53155,75	35856,57	28313,69

Źródło. Dane MGOPS.

2.8.5. Karta Dużej Rodziny

Rządowy Program „Karta Dużej Rodziny” został zapoczątkowany 16 czerwca 2014 roku. W ramach programu członkom rodzin wielodzietnych, na ich wniosek, przyznawane są Karty Dużej Rodziny. Karty te upoważniają do korzystniejszego od ogólnie obowiązującego dostępu do towarów i usług lub innych form działalności. Karty przyznawane są członkom rodziny wielodzietnej, gdzie na utrzymaniu jest co najmniej troje dzieci. Karta wydawana jest rodzicom na czas nieokreślony, dziecku do ukończenia 18 roku życia, dziecku powyżej 18 roku życia odpowiednio do końca roku szkolnego lub akademickiego w którym jest planowane ukończenie nauki w danej placówce, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25 roku życia a dziecku legitymującemu się orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności w wieku powyżej 18 roku życia na okres ważności orzeczenia.

Tabela 10. Liczba wydanych Kart Dużej Rodziny w latach 2017-2019

Rok	2017	2018	2019
Liczba wydanych kart	52	11	89
Liczba rodzin	19	8	83

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych MGOPS

W ostatnich trzech latach najwięcej Kart Dużej Rodziny wydano w 2019 roku i trafiły one łącznie do 83 rodzin. Wzrost zainteresowania Kartą Dużej Rodziny wynika ze zmiany, która zaczęła obowiązywać od 1 stycznia 2019 roku. Od tamtego momentu prawo do posiadania Karty przysługuje członkowi rodziny wielodzietnej, przez którą rozumie się rodzinę, w której rodzic (rodzice) lub małżonek rodzica mają lub mieli na utrzymaniu łącznie co najmniej troje dzieci bez względu na ich wiek.

2.8.6. Dodatki mieszkaniowe i energetyczne

Osoba znajdująca się w trudnej sytuacji materialnej może skorzystać z pomocy w formie dodatku mieszkaniowego przeznaczonego na utrzymanie posiadanego lub wynajmowanego mieszkania lub domu jednorodzinnego. Warunkiem uzyskania takiej pomocy jest spełnienie kryteriów dochodowych. Mieszkanie lub dom musi także spełniać kryteria powierzchniowe.

Od 1 stycznia 2014 r. istnieje możliwość otrzymania przez tzw. odbiorcę wrażliwego energii elektrycznej - dodatku energetycznego. Odbiorcą wrażliwym energii elektrycznej jest osoba, której przyznano dodatek mieszkaniowy w rozumieniu przepisów ustawy o dodatkach mieszkaniowych.

Tabela 11. Dodatki mieszkaniowe o energetyczne w gminie Pierzchnica

Rodzaj wsparcia	Dodatki mieszkaniowe		
	2017	2018	2019
Rok			
liczba gospodarstw	4	4	3
Kwota świadczeń (zł)	9.054,57	5.246,85	3.321,57

Źródło. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej.

W ciągu ostatnich trzech lat liczba gospodarstw otrzymujących dodatek mieszkaniowy otrzymuje się na zbliżonym poziomie. Kwota przeznaczana na to wsparcie zmniejszyła się z 9054,57 zł do 3321,57 zł.

2.8.7. Realizacja Programu „Posiłek w szkole i w domu”

Od 2019 roku Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pierzchnicy realizuje rządowy program „Posiłek w szkole i w domu”, który jest kontynuacją wieloletniego programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. W ramach programów gmina Pierzchnica zapewniała posiłki oraz zasiłki celowe dla dzieci zarówno w wieku przedszkolnym i szkolnym oraz pozostałym uprawnionym osobom.

Tabela 12. Realizacja programów w zakresie dożywiania

	2017	2018	2019
Liczba osób objętych wsparciem, w tym:	339	306	269
- korzystający z posiłku	175	152	116
- zasiłku celowego	218	221	211
- świadczenia rzeczowego	0	0	0

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych MGOPS

Z roku na rok maleje liczba osób objętych wsparciem. Największa pomoc realizowana jest w postaci zasiłków celowych. W samym 2019 roku z programu skorzystało 134 dzieci i młodzieży.

2.9. Społeczeństwo obywatelskie

Społeczeństwo obywatelskie obejmuje w Polsce dwa obszary: obywatelską aktywność grupową – działalność organizacji pozarządowych, wspólnot lokalnych i samorządowych, nieformalnych grup i ruchów społecznych oraz świadomość obywatelską Polaków.

Społeczeństwo obywatelskie potrafi działać niezależnie od instytucji państwowych. Podstawową cechą społeczeństwa obywatelskiego jest świadomość jego członków potrzeb wspólnoty oraz dążenie do ich zaspokajania, czyli zainteresowanie sprawami społeczności oraz poczucie odpowiedzialności za jego dobro.

Za najlepsze podwaliny pod sprawnie funkcjonujące społeczeństwo obywatelskie uważane są organizacje obywatelskie. Wzmacniają oraz urzeczywistniają one prawa obywateli do aktywnego uczestnictwa w życiu publicznym i samorealizacji we wszystkich aspektach życia. Społeczeństwo obywatelskie realizuje więc to wszystko, co nie jest zabronione przez prawo i akceptowane zasady moralne. Na dodatek zabrania się w nim jak najmniej. To co dozwolone, jednostki mogą robić jak chcą. Pozwala to z kolei zwiększyć możliwości wyborów i rozwiązań, które zarówno dla społeczeństwa obywatelskiego i dla jednostki są najbardziej efektywne i opłacalne.

Organizacje pozarządowe

Organizacje pozarządowe stanowią niezwykle ważny element demokracji i społeczeństwa obywatelskiego. Świadczą określone usługi, a dzięki swojej specyfice, często mogą to robić w sposób bardziej efektywny niż inne podmioty. Według ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, organizacjami pozarządowymi są jednostki niebędące jednostkami sektora finansów publicznych, w rozumieniu ustawy o finansach publicznych oraz niedziałające w celu osiągnięcia zysku. Najliczniejszymi formami prawnymi, w jakich zakładane są organizacje pozarządowe są stowarzyszenia i fundacje.

W 2019 roku na terenie gminy Pierzchnica zarejestrowanych były 2 fundacje i 23 stowarzyszenia. Aby móc porównać liczbę organizacji pozarządowych w różnych jednostkach terytorialnych, należy podać ich ilość w przeliczeniu na stałą liczbę ludności, w tym

przypadku tysięcy mieszkańców. Analizując potencjał gminy Pierzchnia łatwo zauważyć, że wyróżnia się ona na tle powiatu, województwa oraz kraju.

Tabela 13. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 tys. mieszkańców

Rok	2016	2017	2018	2019
Polska	3,68	3,85	3,68	3,83
Województwo Świętokrzyskie	3,44	3,60	3,54	3,70
Powiat Kielecki	3,01	3,14	3,14	3,24
Gmina Pierzchnica	5,23	5,22	5,42	5,32

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Organizacje pozarządowe stanowią istotny element funkcjonowania gminy. Tworzą miejsca pracy oraz realizują wiele projektów i inicjatyw z zakresu m.in. pomocy społecznej. To właśnie fundacja prowadzi na terenie gminy Dom Seniora wraz z lokalami aktywizującymi.

2.10. Analiza SWOT

Jedną z podstawowych metod analizy strategicznej jest analiza SWOT, która polega na ustaleniu silnych i słabych stron zasobów własnych gminy oraz szans i zagrożeń związanych z jej otoczeniem.

W dniu 3 grudnia, w sali konferencyjnej Urzędu Miasta i Gminy Pierzchnica odbyło się międzyinstytucjonalne spotkanie warsztatowe, na którym pracowano nad analizą SWOT obszaru pomocy społecznej gminy. W pierwszym etapie wskazano czynniki w ramach mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń. Następnie każdemu czynnikowi przypisano wartość liczbową w skali od 1 do 5 określającą wagę danego czynnika.

MOCNE STRONY		
L.p.	Czynnik	średnia ocena
1	Systemowa współpraca międzyinstytucjonalna np. kultura-szkoła-OPS-UG	4,75
2	Dwa Domy Pomocy Społecznej oraz Dom Opieki Rodzinnej funkcjonujące na terenie gminy	4,25
3	Współpraca z organizacjami pozarządowymi	4,38
4	Duże doświadczenie w realizacji projektów	4,63
5	Dzienny Dom Pobytu	4,13
6	Dzienny Dom Pobytu Medycznego o zasięgu powiatowym	4,50
7	Wolontariat, w tym wśród dzieci, obcokrajowców itp	4,25
8	Realizacja programów profilaktycznych	4,25
9	Świetlice dla dzieci - 8 placówek	4,63

10	Warsztaty terapii zajęciowej o zasięgu powiatowym (40 uczestników)	4,25
11	Kompleksowość wsparcia dla dzieci o specjalnych potrzebach kształcenia	3,63
12	Realizowane pomoc materialna dla 350 rodzin przez Stowarzyszenie Społeczny Ruch Trzeźwości i GOPS	4,13
13	Korepetycje miejskie - społeczne korepetycje oferowane przez nauczycieli	3,88
14	Dodatkowe zajęcia dla dzieci w szkołach	3,88
15	Prężnie działające Fundacje i Stowarzyszenia	4,00
16	Projekt socjalny "Kochać znaczy dawać" - klienci OPS otrzymują wsparcie materialne przekazywane przez osoby, firmy i instytucje z terenu gminy	4,13
17	Grupa wsparcia dla rodziców dzieci z niepełnosprawnością	4,38
18	Punkt konsultacyjny dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz osób dotkniętych przemocą	4,00
19	Place zabaw w każdej miejscowości	3,50
20	Siłownie zewnętrzne	3,25

SŁABE STRONY

L.p.	Czynnik	średnia ocena
1	Brak dostępu do poradnictwa specjalistycznego np. psychologa, psychiatry, poradnictwa prawnego	4,50
2	Brak domu kultury	2,75
3	Brak świetlic w niektórych miejscowościach	3,00
4	Potrzeba większych nakładów na aktywizację społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych	3,75
5	Brak funduszy na kształcenie kadr, w tym na superwizję	4,38
6	Brak awaryjnego źródła prądu (agregat) w Ośrodku Zdrowia oraz konieczność modernizacji centrali telefonicznej	3,38

SZANSE

L.p.	Czynnik	średnia ocena
1	Nowa perspektywa finansowa	4,63
2	Większy dostęp do nowoczesnych środków komunikowania się	4,00
3	Wzrost świadomości społeczeństwa w zakresie uzależnień	3,75
4	Wzrost jakości życia mieszkańców	3,88
5	Wydłużający się okres aktywności społecznej i fizycznej	4,00
6	Rozwój wolontariatu	3,88

ZAGROŻENIA

L.p.	Czynnik	średnia ocena
1	Brak w PUP doradcy zawodowego ze specjalizacją pomocy dla osób niepełnosprawnych	3,13
2	Uzależnienie dzieci od komputerów, smartfonów itp	4,25
3	Starzejące się społeczeństwo	4,25

4	Cyberprzemoc	4,38
5	Brak stabilizacji przepisów prawa	4,00
6	Ograniczenia finansowe wynikające z wielu potrzeb rozwojowych	4,50

Uczestnicy warsztatu skupili swoją uwagę na pozytywnych stronach gminy, wskazując 20 czynników określonych jako mocne strony. Wśród plusów pojawiły się aspekty związane z infrastrukturą, zarówno tą gminną jak i prywatną/społeczną oraz z kapitałem ludzkim. To właśnie zasoby personalne zostały bardzo mocno ocenione poprzez takie czynniki jak: współpraca międzyinstytucjonalna, doświadczenie w realizacji projektów, współpraca z organizacjami pozarządowymi, realizacja programów profilaktycznych czy też rozwój wolontariatu. Spośród infrastruktury wysoko oceniono to iż na terenie gminy znajdują się domu pomocy społecznej, dom opieki rodzinnej, dzienny dom pobytu oraz dzienny dom pobytu medycznego (o zasięgu powiatowym). Świetlice są doskonałym przykładem na to, że czynnik wysoko oceniony w mocnych stronach w sposób pośredni może znaleźć się również w słabych. 8 funkcjonujących świetlic to zdecydowanie mocna strona gminy Pierzchnica, jednak uczestnicy zwrócili również uwagę, że przydałoby się wzbogacić tę formę pomocy dzieciom również o inne miejscowości. Dwa najwyżej ocenione czynniki wymienione wśród słabych stron wiążą się z finansami gminy. To właśnie też ograniczenia finansowe zostały wskazane jako największe zagrożenie dla gminy. Dla równowagi, jako największą szansę uczestnicy warsztatu strategicznego wskazali nową perspektywę finansową, czyli możliwość ubiegania się o środki unijne na rozwój gminy.

3. Lokalne problemy społeczne

Poprzez problem społeczny należy rozumieć niekorzystne zjawisko dla danej społeczności, oceniane przez tę społeczność jako niepożądane, niebezpieczne oraz konieczne do wyeliminowania. Wśród najpowszechniejszych problemów społecznych należy zaliczyć: bezrobocie, ubóstwo, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, uzależnienia itp.

3.1. Analiza metodą Pareto-Lorenza

Niniejsza analiza oparta jest na zasadzie, według której często tylko kilka składników wpływa na większość skutków. Ogólnie rzecz ujmując można stwierdzić, iż niewielka liczba przyczyn odpowiada za większość występujących zjawisk. Skorygowaniem tych czynników można w skali ogółu znacznie poprawić jakość całego zjawiska, dlatego niezwykle istotnym jest ich identyfikacja, aby nie marnować zbędnych potencjałów na małoistotne przyczyny. Diagram Pareto-Lorenza nazywany jest również metodą ABC lub prawem 20-80. Zasada Pareto umożliwia znalezienie 20% przyczyn przynoszących 80% strat. Podane wartości procentowe są umowne, gdyż równie dobrze może chodzić np. o proporcję 70-30. Analiza ABC jest metodą porządkowania i grupowania elementów analizowanych zbiorów ze względu na wybrane kryterium. W wyniku grupowania elementy grupy A mają największą wartość, natomiast grupy C marginalne znaczenie.

Przy użyciu metody Pareto-Lorenza można wskazać kilka głównych przyczyn, z powodu których przyznawana jest pomoc Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pierzchnicy. To właśnie te przyczyny są najbardziej istotne dla kwestii pomocy społecznej. Należy jednak mieć na uwadze, że korzystając z tej metody opieramy się tylko i wyłącznie na danych statystycznych wygenerowanych przez system pomocy społecznej.

Tabela 14. Problemy społeczne w latach 2015-2017 według zestawienia Pareto-Lorenza

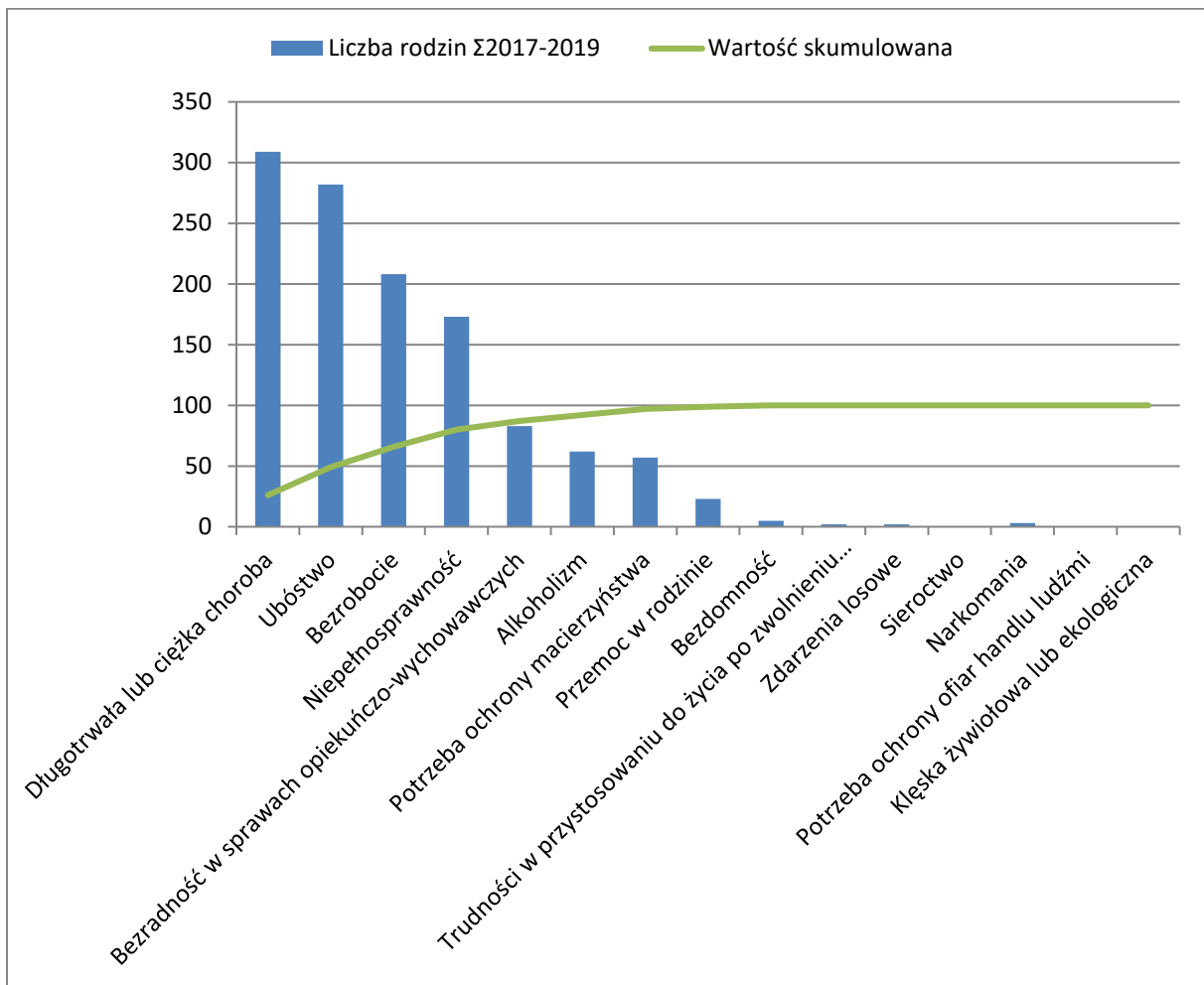
Powód	Liczba rodzin Σ2017-2019	Udział w populacji (%)	Wartość skumulowana (%)	Kategoria
Długotrwała lub ciężka choroba	309	25,56%	26	A
Ubóstwo	282	23,33%	49	
Bezrobocie	208	17,20%	66	
Niepełnosprawność	173	14,31%	80	
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	83	6,87%	87	B
Alkoholizm	62	5,13%	92	
Potrzeba ochrony macierzyństwa	57	4,71%	97	
Przemoc w rodzinie	23	1,90%	99	
Bezdomność	5	0,41%	100	C
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z ZK	2	0,17%	100	
Zdarzenia losowe	2	0,17%	100	
Sieroctwo	0	0,00%	100	
Narkomania	3	0,25%	100	
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0,00%	100	
Klęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0,00%	100	

Źródło. Opracowanie własne.

Wyniki analizy metodą Pareto-Lorenza prezentowane powinny być za pomocą diagramu składającego się z dwóch głównych części.

- wykres słupkowy – histogram uszeregowany w porządku malejącym.
- wykres liniowy – prezentuje skumulowany procentowy udział przyczyn przyznania pomocy.

Wykres 18. Graficzna prezentacja problemów społecznych metodą Pareto-Lorenzo

Źródło. Opracowanie własne.

Na powyższym wykresie widać, iż cztery pierwsze powody przyznawania pomocy, tj. długotrwała lub ciężka choroba, ubóstwo, bezrobocie oraz niepełnosprawność odpowiadają za 80% wszystkich przyczyn. To właśnie te problemy społeczne należy uznać jako dominujące w gminie Pierzchnica. Dołączając do tego cztery kolejne powody przyznania pomocy tj. bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, alkoholizm, potrzebę ochrony macierzyństwa oraz przemoc w rodzinie otrzymujemy łącznie 99% wszystkich przypadków. Pozostałe czynniki mają zatem znaczenie marginalne.

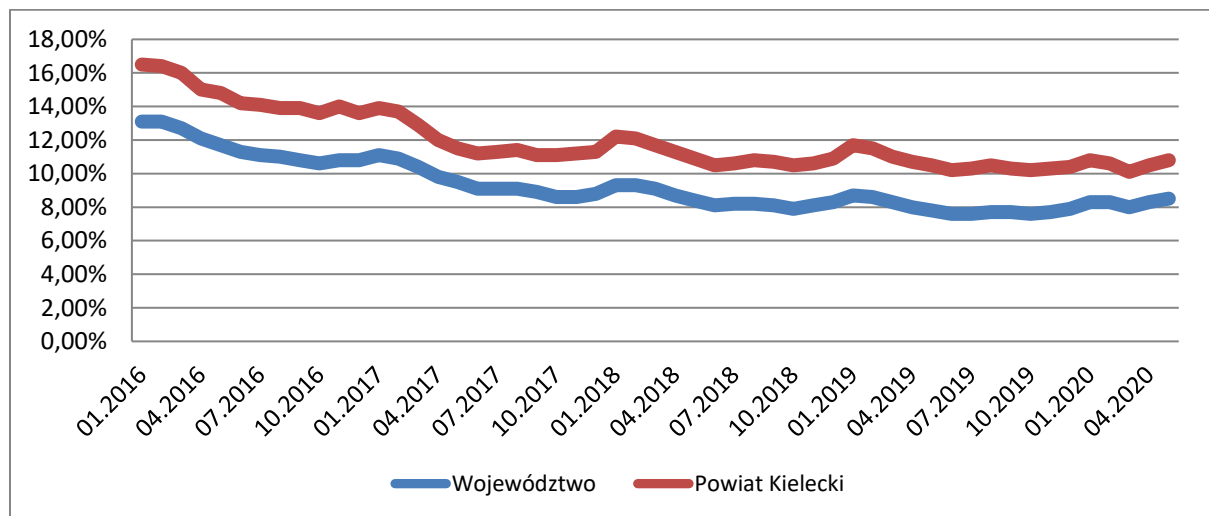
3.2. Bezrobocie

Istotnym problemem społeczno-gospodarczym występującym na terenie całego województwa świętokrzyskiego jest bezrobocie. Jest to zjawisko trudne do zmierzenia.

Statystyki najczęściej odnoszą się do skali bezrobocia rejestrowanego, przez co część osób pozostająca bez pracy nie jest ujęta. Z drugiej strony zdarzają się przypadki wpisania w szeregi bezrobotnych osób, które wykonują pracę zawodową w tzw. „szarej strefie”, czyli bez płacenia podatków. Należy też pamiętać, że istnienie dużej liczby bezrobotnych pogarsza sytuację osób zatrudnionych, co przejawia się tym, że często są oni zmuszani do gorszych warunków pracy, a także do zawierania mniej korzystnych umów o pracę. W teorii ekonomii funkcjonuje również pojęcie naturalnej stopy bezrobocia, która informuje, jaka część siły roboczej nie chce podjąć pracy za wynagrodzenie płacone w momencie równowagi na rynku pracy. Liczba bezrobotnych i stopa bezrobocia są wskaźnikami pokazującymi stan bezrobocia na określony moment. W poszczególnych krajach do ustalania liczby bezrobotnych stosowane są różne metody. W Polsce podstawą szacunków są dane urzędów pracy oparte o rejestr osób bezrobotnych.

Na koniec 2019 roku stopa bezrobocia w powiecie kieleckim wyniosła 10,4% i była większa o 2,5 punktu procentowego (p.p.) od poziomu bezrobocia w województwie świętokrzyskim.

Wykres 19 . Stopa bezrobocia w powiecie kieleckim oraz województwie świętokrzyskim

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych WUP w Kielcach.

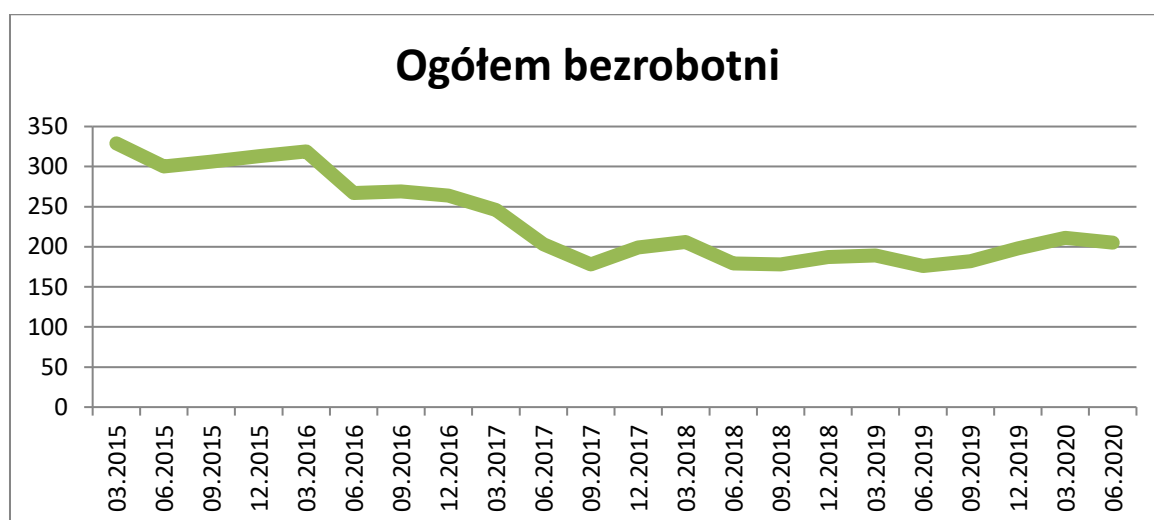
W przeciągu pięciu ostatnich lat zauważalny jest znaczny spadek bezrobocia w regionie. Z powyższego wykresu widać powiązanie stopy bezrobocia w powiecie oraz w województwie. Jest to naturalne zjawisko, ponieważ bezrobocie jest skomplikowanym problemem społecznym, na który wpływ ma ogólna sytuacja ekonomiczna kraju. Wywołuje ono negatywne skutki zarówno ekonomiczne, jak i społeczne. Makroekonomiczne skutki

bezrobocia dotyczą utraconej produkcji w gospodarce w rezultacie niepełnego wykorzystania siły roboczej oraz pogorszenia stanu budżetu państwa w wyniku zmniejszenia przychodów budżetowych z tytułu podatków oraz zwiększenia wydatków na zasiłki i inne formy pomocy społecznej. Mikroekonomiczne skutki bezrobocia polegają na pogorszeniu sytuacji materialnej bezrobotnych i ich rodzin w okresie pozostawania bez pracy. Analizując makrospołeczne skutki bezrobocia, należy pamiętać o istnieniu bezrobotnych nie zawsze zarejestrowanych przez rejonowe urzędy pracy (są to przeważnie kobiety i młodzież, nie mający żadnego zatrudnienia).

Bezrobocie jest również istotnym elementem polityki społecznej, w każdym państwie, w którym gospodarka oparta jest o mechanizm wolnorynkowy. Utrzymujące się przez dłuższy czas bezrobocie powoduje napięcia społeczne.

W gminie Pierzchnica na koniec 2019 roku zarejestrowanych było 198 osób bezrobotnych, co stanowiło najwyższy rezultat od marca 2018 roku. W przeciągu kolejnego pół roku liczba osób bezrobotnych dalej wzrastała, miało to związek z epidemią koronawirusa i w jego następstwie spowolnieniem gospodarki. Porównując te dane z rokiem 2015 można zauważyć znaczny spadek liczby osób pozostających bez pracy – sięgający nawet 47%. Wykres pokazuje również okresowe wahania związane z sezonowością niektórych branż.

Wykres 20. Liczba osób bezrobotne w gminie Pierzchnica

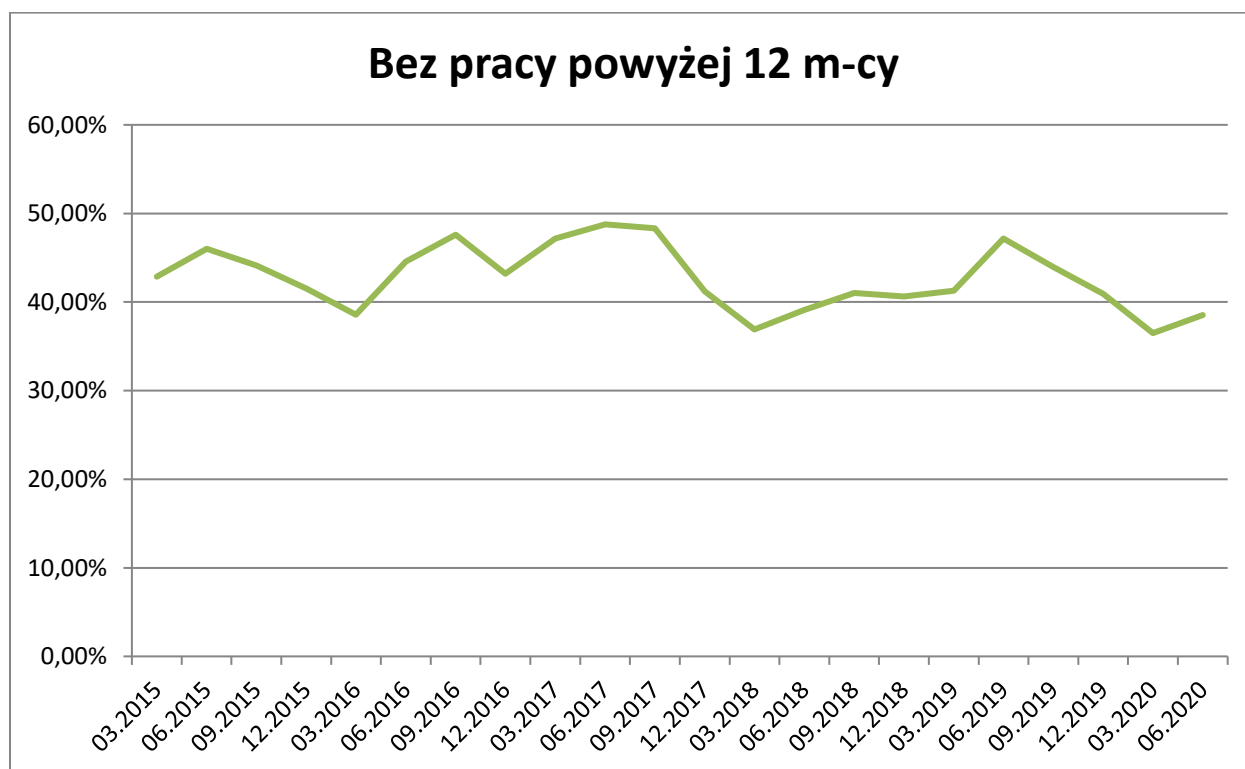

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Kielcach.

Bezrobocie bezpośrednio dotyka osobę pozostającą bez pracy, ale w sposób pośredni cała rodzina odczuwa skutki tego problemu. Zjawisko to wiąże się często z obniżeniem stopy

życiowej rodziny oraz niejednokrotnie, jest nierozdzielnie powiązane z innymi problemami, takimi jak np. ubóstwo, alkoholizm, przemoc w rodzinie itp. Przedłużający się okres bezrobocia może te zjawiska dodatkowo nasilać. Początkowy szok spowodowany zwolnieniem z pracy zastępowany jest niejednokrotnie krótką fazą optymizmu i wiary w znalezienie nowego zatrudnienia, a następnie okresem pesymizmu i utraty nadziei. Ostatecznie długotrwałe bezrobocie prowadzi do bezradności co może mieć w dłuższej perspektywie destrukcyjny wpływ na funkcjonowanie rodziny. W gminie Pierzchnica w całym analizowanym okresie czasu osoby pozostające przynajmniej rok bez pracy stanowiły od 36% do nawet 49% wszystkich osób bezrobotnych. To bardzo wysokie odsetki, pokazujące że część z tych osób przyzwyczała się już do tego stanu.

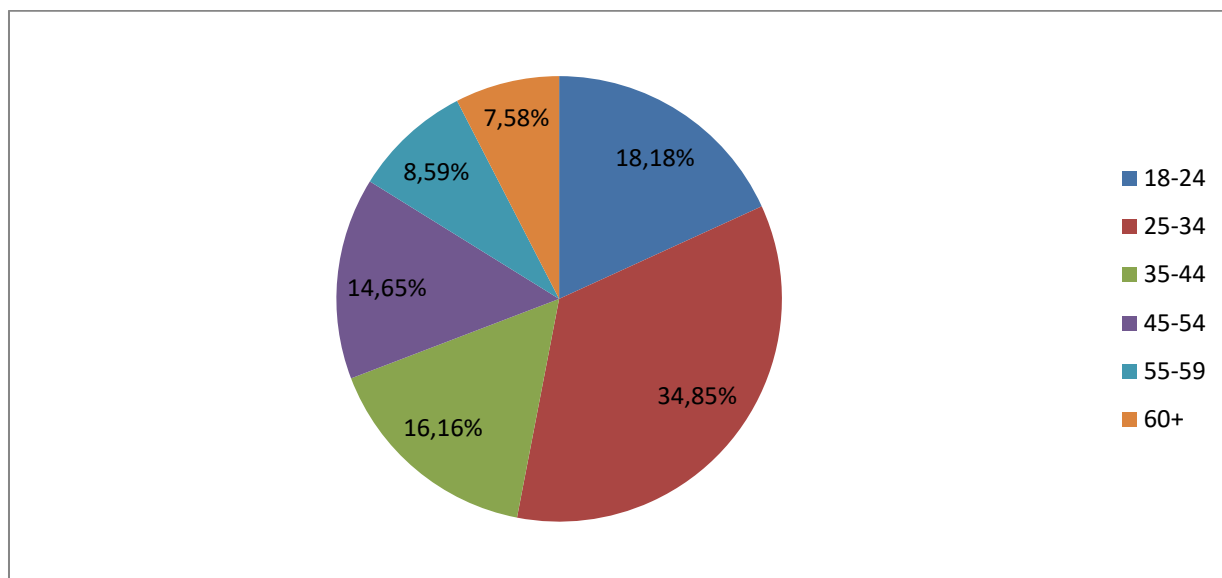
Wykres 21. Udział osób długotrwałe bezrobotnych wśród wszystkich bezrobotnych

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Kielcach.

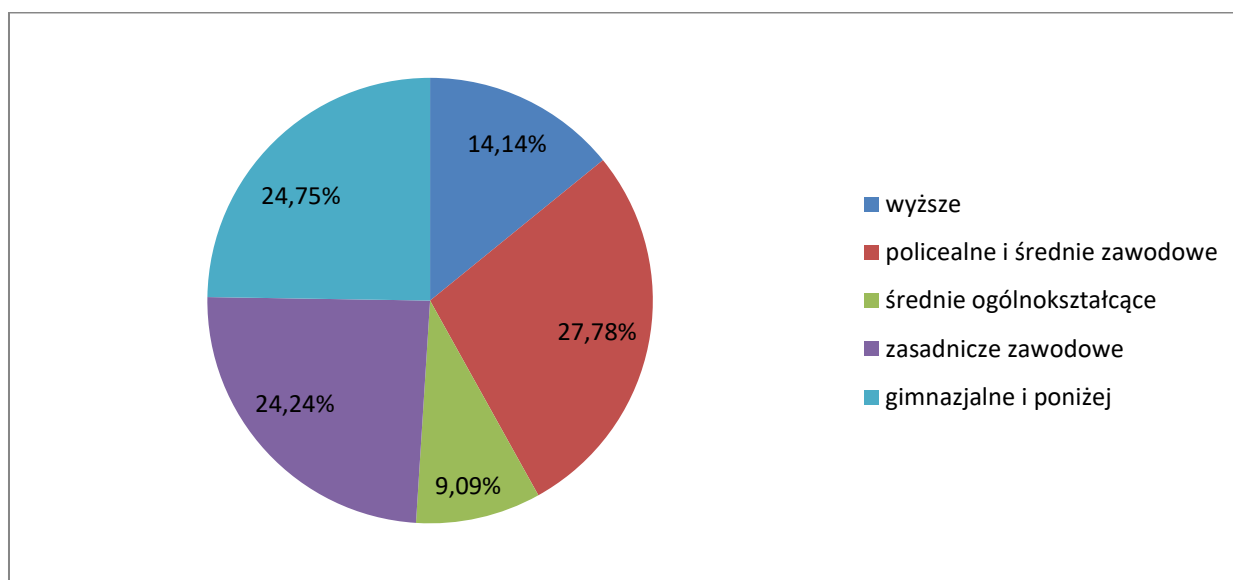
Bezrobocie dotyka zarówno osoby młode jak i starsze oraz z każdym typem wykształcenia. W przypadku gminy Pierzchnica największy odsetek wśród osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Kielcach stanowią mieszkańcy gminy w wieku między 25 a 34 rokiem życia oraz z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym

Wykres 22. Bezrobotni w podziale na wiek w roku 2019

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Kielcach.

Wykres 23. Bezrobotni w podziale na wykształcenie w roku 2019

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Kielcach.

Bezrobocie należy również rozpatrywać w kategorii problemów ekonomicznych, ponieważ powoduje problemy finansowe, kłopoty w spłatach kredytu i zadłużenia osoby bezrobotnej, która często popada w prawdziwą pętlę kredytową. Z pomocy finansowej Powiatowego Urzędu Pracy w Kielcach wypłacanej w formie zasiłku mógł skorzystać niewielki odsetek bezrobotnych. Jedynie średnio 14% osób pozostająca bez pracy w ostatnich latach otrzymywała z tego tytułu wsparcie z urzędu pracy.

Dodatkowo Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pierzchnicy udzielał wsparcia mieszkańcom gminy z powodu bezrobocia, które było jednym z głównych powodów przyznawania pomocy. W samym 2019 roku z pomocy skorzystało 59 rodzin, czyli o 26 mniej niż w 2017 roku i aż 63 mniej niż w roku 2015.

3.3. Ubóstwo

Ubóstwo w ujęciu ekonomicznym oznacza stały brak dostatecznych środków materialnych do zaspokojenia podstawowych potrzeb społecznych jednostki. Według definicji Organizacji Narodów Zjednoczonych wiąże się z ograniczeniem wyboru i szans życiowych. Narusza ludzką godność oraz uniemożliwia skuteczne uczestnictwo w społeczeństwie, poprzez wykluczenie jednostek i rodzin ze społeczności lokalnych. Ubóstwo często wiąże się z innymi czynnikami patologicznymi jakimi są alkoholizm, narkomania, zaniedbywanie w opiece i wychowaniu oraz przemoc. Do grup szczególnie zagrożonych należy zaliczyć rodziny, których członkowie nie mają stałych zarobkowych źródeł dochodów, innych niż renta lub emerytura. Problem ubóstwa jest jedną z najważniejszych kwestii polityki społecznej w krajach Unii Europejskiej.

Według Indeksu Wewnątrzregionalnego Zagrożenia Ubóstwem w województwie świętokrzyskim opublikowanego przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego w 2019 roku, powiat kielecki charakteryzuje się średnim poziomem zagrożenia ubóstwem. Jako przyczyny ubóstwa w województwie świętokrzyskim wskazane są następujące przyczyny:

- niski stopień urbanizacji,
- wyższa stopa bezrobocia w odniesieniu do kraju,
- struktura gospodarki regionu z dominującymi mało efektywnymi działaniami produkcji,
- proces depopulacji wzmocniony niekorzystnymi trendami demograficznymi,
- przeciętny dochód na jednego mieszkańca poniżej średniej krajowej,
- znaczący odsetek osób pracujących w rolnictwie,
- rozdrobnienie gospodarstw rolnych.

Wszystkie te czynniki powodują, że województwo świętokrzyskie od lat należy do najbiedniejszych regionów w Polsce, a co za tym idzie również powiat kielecki oraz gmina Pierzchnica.

Według tego opracowania, wskaźnik deprivacji lokalnej wyrażający stosunek liczby osób w rodzinach otrzymujących świadczenia pieniężne z pomocy społecznej w przeliczeniu na każde 1000 mieszkańców w gminie Pierzchnica wynosił 61,90 i był o 11,78 wyższy niż średnia dla powiatu kieleckiego.

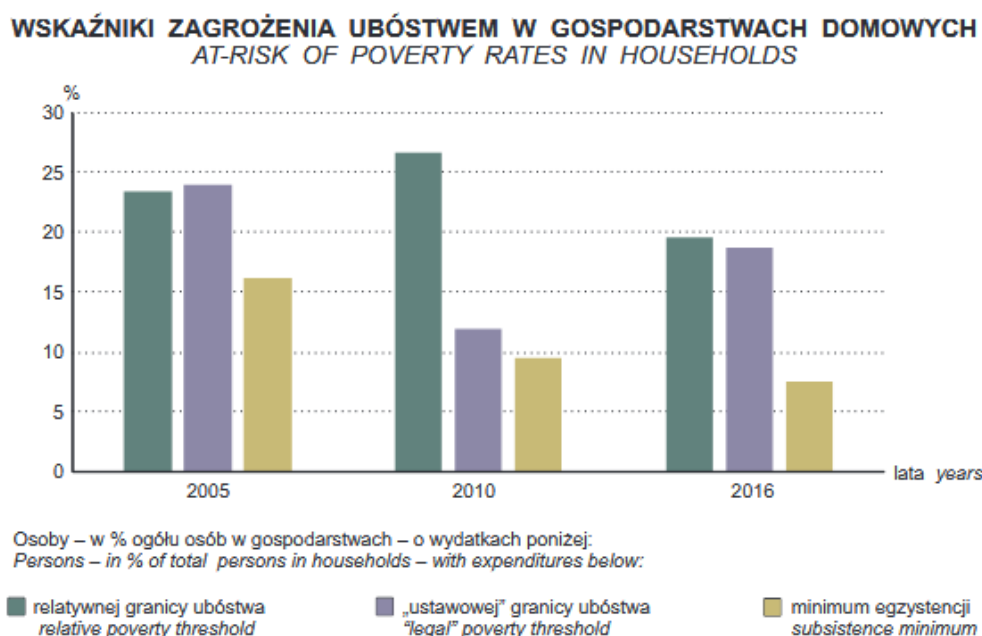
Tabela 15. Wskaźnik deprivacji lokalnej w 2018 roku w powiecie kieleckim

POWIAT KIELECKI		
1.	Bieliny	69,25
2.	Bodzentyn	56,62
3.	Chęciny	29,28
4.	Chmielnik	39,84
5.	Daleszyce	59,15
6.	Górno	71,05
7.	Łagów	48,12
8.	Łopuszno	43,97
9.	Masłów	69,74
10.	Miedziana Góra	39,99
11.	Mniów	41,03
12.	Morawica	33,86
13.	Nowa Słupia	76,37
14.	Piekoszów	36,90
15.	Pierzchnica	61,90
16.	Raków	82,55
17.	Sitkówka-Nowiny	66,11
18.	Strawczyn	28,48
19.	Zagnańsk	40,51
		Średnia: 50,12

Źródło. Indeks Wewnętrzny Regionalnego Zagrożenia Ubóstwem w Województwie Świętokrzyskim.

W polskim ustawodawstwie istnieją różne definicje ubóstwa. Zgodnie z opracowaniem Regionalnego Ośrodka Pomocy Społecznej, o biedzie w sensie absolutnym, mówimy w przypadku kiedy uzyskiwane dochody umożliwiają tylko zaspokojenie niezbędnych potrzeb biologicznych pozwalających tylko na utrzymanie przy życiu. Istnieje także tzw. ustawowa granica ubóstwa, ustalona przez wysokość dochodu upoważniającego osoby i rodziny, które takiego dochodu nie osiągają do ubiegania się o pomoc społeczną. Ubóstwo może być pojmowane w sposób względny, w takim przypadku linią ubóstwa jest dochód relatywizowany do standardu materialnego danego społeczeństwa.

Rysunek 2. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem w woj. świętokrzyskim

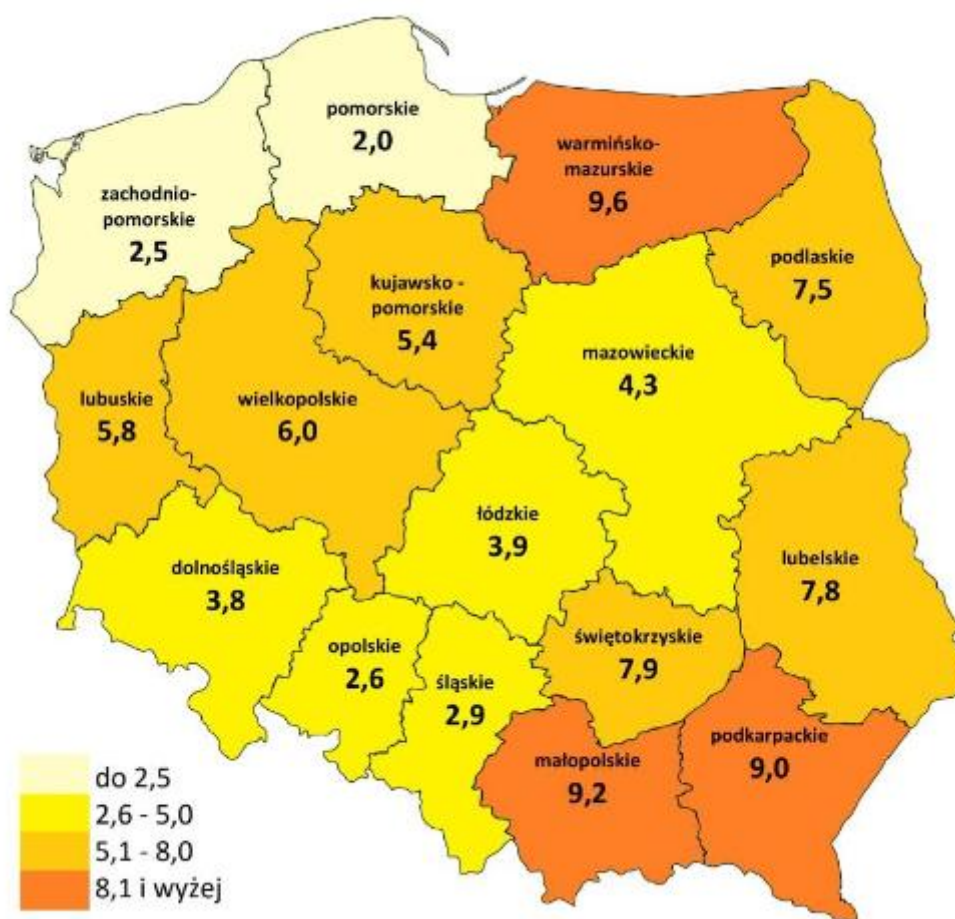
Źródło. Urząd Statystyczny w Kielcach.

Z powyższej ilustracji, opracowanej przez Urząd Statystyczny w Kielcach wynika, że w ciągu ostatniej dekady niemal dwukrotnie zmniejszył się odsetek mieszkańców województwa świętokrzyskiego których dochód nie zapewnia minimum egzystencji.

Również opracowanie sygnałne Głównego Urzędu Statystycznego na temat *Zasięgu ubóstwa ekonomicznego w Polsce w 2019 roku* potwierdza wcześniejsze ustalenia. Województwami o najwyższej stopie ubóstwa były województwa: warmińsko-mazurskie, małopolskie, podkarpackie oraz świętokrzyskie. Należy jednak odnotować znaczący spadek zasięgu ubóstwa skrajnego oraz ubóstwa relatywnego. Znaczący spadek zasięgu ubóstwa

zaobserwowano zwłaszcza wśród rodzin wielodzietnych, gospodarstw domowych z osobami niepełnosprawnymi oraz gospodarstw z głową rodziny o niskim stopniu wykształcenia. Pomimo poprawy sytuacji, grupy te ciągle należą do najbardziej zagrożonych ubóstwem. W opracowaniu Głównego Urzędu Statystycznego jako czynniki przyczyniające się do spadku zasięgu bezrobocia wymieniono: wzrost wynagrodzeń, spadek bezrobocia oraz wprowadzenie świadczenia wychowawczego oraz Programu Rodzina 500 plus.

Rysunek 3. Zasięg ubóstwa skrajnego w 2018 roku wg województw (w % osób w gospodarstwach domowych)

Źródło. „Indeks Wewnętrzny regionalnego zagrożenia ubóstwem w województwie świętokrzyskim” Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej.

Według tego opracowania czynnikiem decydującym o sytuacji materialnej jednostki i jej rodziny, jest miejsce zajmowane na rynku pracy. Ubóstwem zagrożone są przede wszystkim osoby bezrobotne oraz osoby utrzymujące się z tzw. „innych niezarobkowych źródeł”.

W gminie Pierzchnica w całym analizowanym okresie maleje liczba rodzin otrzymujących wsparcie z powodu ubóstwa, co związane jest z lepszą sytuacją materialną rodzin.

Tabela 16. Liczba rodzin którym przyznano wsparcie z powodu ubóstwa w latach 2015-2019 przez MGOPS w Pierzchnicy

	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba rodzin	147	140	122	90	70

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2015-2019.

3.4. Niepełnosprawność, długotrwała i ciężka choroba

Długotrwała choroba bardzo często bywa przyczyną trudnej sytuacji życiowej osoby oraz rodziny. Najczęściej problem ten dotyczy osób starszych, ale zdarzają się również przypadki chorób nawet wśród osób w młodym wieku. Za długotrwałą chorobę należy uznać dolegliwość bądź stan patologiczny, który utrzymuje się przez dłuższy czas i który będzie nadal trwał. Charakteryzuje się ona długotrwałością, przebiegiem łagodniejszym niż w przypadku stanu ostrego, pogorszeniem sprawności, nieodwracalnością zmian patologicznych oraz następstwami psychospołecznymi.

Niepełnosprawność oraz długotrwała lub ciężka choroba niejednokrotnie są ze sobą ściśle powiązane. W modelu medycznym za niepełnosprawność uznaje się bowiem bezpośrednią konsekwencję choroby lub uszkodzenia. Zgodnie z modelem społecznym, niepełnosprawność powstaje w skutek ograniczeń, jakich doznają osoby nią dotknięte w środowisku zamieszkania.

Według Światowej Organizacji Zdrowia za osobę niepełnosprawną uznaje się taką, która nie może samodzielnie, częściowo bądź całkowicie zapewnić sobie możliwości normalnego życia indywidualnego i społecznego na skutek wrodzonego lub nabytego upośledzenia sprawności fizycznej lub psychicznej.

Niepełnosprawność jest zjawiskiem wielopłaszczyznowym, w niniejszej Strategii szczególnie uwzględnione zostaną płaszczyzny: psychologiczna i społeczna. Już sam fakt uszkodzenia funkcji życiowych znacząco utrudnia, a niekiedy wręcz uniemożliwia wykonywanie zadań społecznych, co jest powodem pogłębiania stanu izolacji psychicznej. Osoby

niepełnosprawne niemal każdego dnia borykają się ze skutkami barier architektonicznych, transportowych i komunikacyjnych.

Problemy zdrowotne nasilają się z wiekiem człowieka, dlatego też, wraz ze starzeniem się społeczeństwa problem niepełnosprawności będzie narastał. Konieczne będą zatem większe nakłady na zapewnienie tym ludziom opieki, rehabilitacji oraz integracji z resztą społeczności. Biorąc pod uwagę prognozy demograficzne, przewidujące wydłużenie życia można spodziewać się w przyszłości, że wzrośnie udział świadczeń udzielanych w ramach pomocy społecznej, które podyktowane są długotrwałą chorobą lub niepełnosprawnością.

Tabela 17. Rodziny korzystające z wsparcia pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności oraz długotrwałej lub ciężkiej choroby

Rok	2017	2018	2019
Powód przyznania pomocy	niepełnosprawność		
Liczba rodzin	60	60	53
Powód przyznania pomocy	długotrwała lub ciężka choroba		
Liczba rodzin	117	104	88
Razem	177	164	141

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2017-2019.

W przeciągu analizowanego trzyletniego przedziału czasu liczba rodzin, które otrzymały wsparcie z Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pierzchnicy z powodu niepełnosprawności bądź długotrwałej lub ciężkiej choroby zmniejszyła się.

Ustawa o pomocy społecznej określa, jakie zadania są realizowane na szczeblu gminy i powiatu. Podzielone są na świadczenia o charakterze finansowym, rzeczowym i usługowym. Wśród świadczeń z pomocy społecznej dla osób niepełnosprawnych oraz biernych zawodowo z powodu wieku, przewidziany jest zasiłek stały.

Tabela 18. Zasiłki stałe w latach 2017-2019

	2017	2018	2019
liczba osób	34	31	31
liczba świadczeń	319	342	295
kwota wypłaconych świadczeń	180732,11	199162,06	175432,27

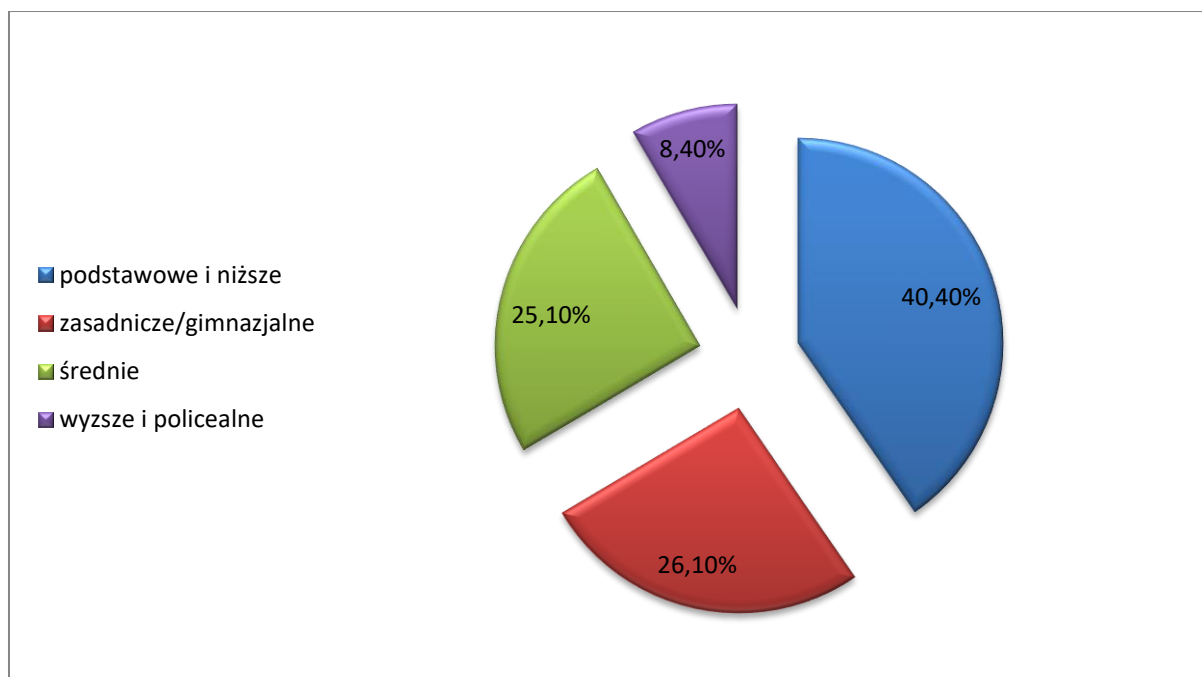
Źródło. Dane MGOPS.

Kolejną z form pomocy jest wypłata zasiłku okresowego z powodu niepełnosprawności bądź z tytułu długotrwałej choroby. Okres na jaki przyznawany jest zasiłek okresowy uzależniony jest od indywidualnej sytuacji osoby czy rodziny. Określa go Ośrodek Pomocy Społecznej właściwy dla miejsca zamieszkania, na podstawie wywiadu środowiskowego.

Wśród zadań zleconych gminie, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pierzchnicy świadczył m.in. specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób chorych na autyzm.

Według Raportu z Diagnozy Społecznej 2009, zaledwie 8,4% niepełnosprawnych mieszkańców województwa świętokrzyskiego legitymuje się wykształceniem wyższym lub policealnym. Ponad 40% miało wykształcenie podstawowe lub niepełne podstawowe. Wśród pozostałych osób poziomu wykształcenia rozkłada się niemal po równo.

Wykres 24. Poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych w województwie świętokrzyskim

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Strategii Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012-2020.

Na podstawie danych dostępnych są na stronie Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych można zaobserwować, iż w skali kraju, odsetek osób niepełnosprawnych posiadających wykształcenie wyższe zwiększył się z 9 % (rok 2013) do 11% (2016).

Tabela 19. Stopa bezrobocia wśród aktywnych zawodowo osób niepełnosprawnych

L.p.	Wykształcenie	Stopa bezrobocia
1.	Wyższe	10,5
2.	Policealne i średnie zawodowe	8,3
3.	Średnie ogólnokształcące	14,7
4.	Zasadnicze zawodowe	11,0
5.	Gimnazjum, podstawowe i niepełne podstawowe	18,9

Źródło. Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych.

Wśród osób niepełnosprawnych aktywnych zawodowo, najwięcej osób bezrobotnych legitymuje się wykształceniem podstawowym bądź niepełnym podstawowym. Jest to ogólnokrajowy trend, ale ma on również odzwierciedlenie w gminie Pierzchnica.

W Osinach działa Warsztat Terapii Zajęciowej przeznaczony dla osób niepełnosprawnych. Realizuje zadania w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej zmierzające do ogólnego rozwoju i poprawy sprawności, niezbędnych do prowadzenia przez osobę niepełnosprawną niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia – w miarę indywidualnych możliwości.

3.5. Sytuacja osób starszych

W Polsce mamy do czynienia ze starzejącym się społeczeństwem. Jednym z powodów są postępujące zmiany społeczno-ekonomiczne, przenoszące się na wzrost stopy życiowej ludności. Osiągnięcia medycyny przyczyniają się również do wydłużenia ludzkiego życia. Trudności, z którymi spotykają się osoby starsze to między innymi:

- Sytuacja finansowa.
- Choroby oraz niepełnosprawność.
- Locomocja.
- Wykonywanie codziennych czynności.
- Obsługa nowych technologii.
- Relacje z rodziną i innymi ludźmi, spowodowane brakiem wzajemnego zrozumienia.
- Obniżona samodzielność.

Wymienione czynniki powodują marginalizację osób starszych. Jest ona szczególnie widoczna po przekroczeniu wieku emerytalnego, co często wiąże się z eliminacją takiej osoby z jej aktywnego życia zawodowego i społecznego. W ogólnym odczuciu społeczeństwa starość często powiązana jest z niedołężnością oraz chorobą. Poczucie takie wynika między innymi z cech charakteryzujących starość, czyli spadku zdolności adaptacyjnych, nasilaniu zależności od innych osób spowodowanej postępującemu ograniczaniu samodzielności życiowej itp.

Korzyści związane z lepszym zdrowiem społeczeństwa oraz wzrostem średniej długości życia mają zasadniczy wpływ na procesy związane ze starzeniem się społeczności. Jak wynika z wcześniejszej diagnozy demograficznej, w gminie Pierzchnica rośnie udział osób w wieku poprodukcyjnym wśród ogółu populacji gminy. Należy również zauważyć, że wśród osób w wieku poprodukcyjnym, największą liczbę osób stanowią kobiety.

Według prognozy demograficznej udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle mieszkańców, w ciągu najbliższych 35 lat wzrośnie z obecnych 19% do około 26%. Wskaźnik na tak wysokim poziomie stanowić będzie bardzo duże obciążenie dla finansów gminy. Społeczeństwo określane jest jako „bardzo stare” kiedy osoby w wieku 65+ stanowią ponad 20% ogółu ludności.

Na przestrzeni najbliższych 30-40 lat, proces „starzenia się” społeczeństwa stanie się jednym z głównych problemów, z którymi będą zmagają się samorzady, nie tylko w województwie świętokrzyskim, ale w niemal całej Polsce.

Dzisiejsze postrzeganie starości różni się od tego sprzed jeszcze 20 lat. Coraz więcej osób w podeszłym wieku chce jak najdłużej funkcjonować samodzielnie. Aby było to możliwe muszą zachować swoją aktywność – fizyczną i społeczną, co jest zarówno w interesie jednostki jak również całego społeczeństwa. Aktywizacja osób starszych jest zatem ważnym zadaniem władz publicznych oraz organizacji społecznych. Dla części osób środowiskiem aktywizującym będzie najbliższa rodzina. Niestety model rodziny wielopokoleniowej, w którym osoby starsze mogą liczyć na opiekę najbliższych, jest zastępowany modelem 2+1, czyli rodzice oraz jedno dziecko. Dlatego osoby odchodzące na emeryturę mają prawo czuć się osamotnieni, a powstałe zasoby czasu wolnego muszą wykorzystać w nowym, zastępczym środowisku.

Niestety, ale pomoc instytucjonalna dla osób starszych oraz ich rodzin w Polsce jest niewystarczająca. Jednym z rozwiązań jest pobyt osoby starszej w domu pomocy społecznej. Głównym problemem tej formy wsparcia jest koszt utrzymania mieszkańca domu pomocy społecznej, który często nie może zostać w całości pokryty ze świadczenia emerytalno-rentowego. W takich przypadkach koszt pobytu w domu pomocy społecznej spoczywa głównie na gminie, a w nielicznych przypadkach na członkach rodziny wskazanych w ustawie o pomocy społecznej i na jej zasadach. Konsekwencją starzenia się społeczeństwa jest wzrost zapotrzebowania na pracę z ludźmi w podeszłym wieku, co przekłada się między innymi na wzrost zapotrzebowania na usługi opiekuńcze.

To co wyróżnia gminę Pierzchnica na tle innych ościennych gmin to rozwinięta pomoc instytucjonalna skierowana do seniorów. Na terenie gminy funkcjonują dwa Domy Pomocy Społecznej oraz Dom Opieki Rodzinnej. Bardzo mocno w opiekę dla osób starszych zaangażowane są organizacje pozarządowe, które stale poszerzają swoją ofertę usług.

3.6. Problemy opiekuńczo-wychowawcze

Podstawową komórką społeczną jest rodzina. Zaspokaja ona potrzeby psychiczne, społeczne oraz emocjonalne swoich członków. Pełni również funkcję pierwszego środowiska wychowawczego w życiu dziecka, na które składają się między innymi struktura rodziny, jej sytuacja materialna, atmosfera wychowawcza panująca w domu, poziom wykształcenia rodziców oraz sytuacja zdrowotna.

Przyczyną złego funkcjonowania rodziny jest przeważnie bezradność wynikająca z zaburzenia równowagi systemu rodzinnego, który przejawia się trudnościami we właściwym wypełnianiu ról społecznych przez poszczególnych członków rodziny. Objawia się to poprzez problemy w wypełnianiu ról rodzicielskich i problemy wychowawcze związane z prezentowaniem przez dzieci agresywnych zachowań, łamaniem obyczajów i norm społecznych.

Jednym z problemów, z którymi mogą borykać się rodziny są problemy opiekuńczo-wychowawcze. Problem ten dotyczy głównie dzieci i młodzieży, która nie ma zapewnionej należytej opieki ze strony swoich opiekunów. Jednak problem ten także dotyczy rodzin, gdzie

dzieci swoim zachowaniem sprawiają tak duże kłopoty, z którymi opiekunowie nie są w stanie sami sobie poradzić.

Obowiązkiem gminy jest realizacja zadań określonych w Ustawie z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Ustawa ta określa szczegółowo:

- Zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych;
- Zasady finansowania wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- Zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej oraz pomocy w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków;
- Zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- Zadania w zakresie postępowania adopcyjnego.

Wszelka pomoc powinna zmierzać do udzielania rodzinie wsparcia w odbudowie prawidłowych relacji i umacniania prawidłowych postaw rodzicielskich. Warunkiem powodzenia jest możliwie jak najwcześniejsze udzielenie pomocy oraz stosowanie działań profilaktyczno-ochronnych.

Tabela 20. Liczba rodzin którym udzielono pomocy z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

Rok	2017	2018	2019
Liczba rodzin	32	25	26

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej.

W 2019 roku z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pierzchnicy udzielił wsparcia 26 rodzinom.

Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami, takimi jak uzależnienia od alkoholu i środków psychoaktywnych czy przemoc domowa.

Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczej mogą otrzymać wsparcie w formie asystenta rodziny. Asystentura rodziny polega na towarzyszeniu rodzinie z dziećmi w poszukiwaniu rozwiązań trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem

mocnych stron członków rodziny, zasobów rodziny bliskiej i dalszej, społeczności lokalnej i zasobów instytucjonalnych. Głównym celem asystentury jest zwiększenie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego. Efektem takiego działania powinno być usamodzielnienie się rodziny oraz wypełnianie roli rodzica w sposób sprzyjający bezpieczeństwu w środowisku rodzinnym oraz umożliwiający rozwój dziecka. Aby to osiągnąć niezbędnym jest aktywny udział rodziny podczas każdego etapu metodycznego działania od oceny wstępnej, przez układanie planu pracy i jego realizację po ocenę końcową. Prace powinny być indywidualnie dopasowane do możliwości i kontekstu życia rodziny objętej wsparciem.

Ustawa z 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określa w jednym akcie prawnym zarówno zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, jak i zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej, traktując je, jako dopełniające się i wzajemnie powiązane. W Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Pierzchnicy zatrudniony był jeden asystent rodziny, który w 2019 roku pracował z 9 rodzinami (liczba dzieci objętych wsparciem – 23).

Potencjalne działania podejmowane w ramach asystentury ukierunkowane są na wspieranie środowiska rodzinnego oraz profilaktykę ustrzegającą przed wystąpieniem sytuacji kryzysowej, której konsekwencją jest przymus opuszczenia przez dziecko własnej rodziny. .

Jednym z zadań wynikających z ustawy o pieczy zastępczej jest umieszczenie dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej. Nie jest to jednak równoznaczne z rozwiązaniem problemu rodziny. Jest jedynie formą przejściową, mającą na celu zabezpieczenie dziecku podstawowych warunków. Więzy rodzinne oraz emocjonalny stosunek dziecka do środowiska lokalnego jest motywatorem dla rodziców, mającym na celu stworzenie warunków do prawidłowego rozwoju dziecka w rodzinie naturalnej, dając tym samym szansę na jego powrót do domu. W ciągu całego 2019 roku dofinansowano pobyt 3 dzieci w rodzinach zastępczych.

3.7. Przemoc w rodzinie

Według Kodeksu Karnego przemoc w rodzinie zaliczana jest do kategorii przestępstw. Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, pod pojęciem tym należy

rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny. Przemoc jest zjawiskiem niezależnym od kultury, środowiska, wyznania, wykształcenia, poziomu intelektualnego czy przynależności do grupy społecznej. Prowadzi do narażenia członków rodziny na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, narusza ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powoduje szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołuje cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Przemoc może mieć postać:

- przemocy fizycznej,
- przemocy psychicznej,
- przemocy seksualnej,
- przemocy ekonomicznej.

W gestii samorządu lokalnego leży podejmowanie działań mających na celu ochronę osób dotkniętych przemocą oraz jej zapobieganiu. W przypadku problematyki przemocy domowej ważne jest współdziałanie wszelkich instytucji pomocowych – policji, szkoły, służb medycznych, Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Zespołu Interdyscyplinarnego oraz wszystkich, którzy w jakikolwiek sposób mogą wpłynąć lub przyczynić się do zdiagnozowania i rozwiązania problemu.

Skala przemocy jest trudna do oszacowania, ponieważ stereotypy obyczajowe, często funkcjonujące w środowisku lokalnym czynią przemoc wobec kobiet ze strony partnerów nadal akceptowaną formą podporządkowania i przestrzegania wyznaczonych społecznie ról.

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie na terenie gminy Pierzchnica funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny. Jest to grupa specjalistów podejmująca się współpracy celem udzielenia pomocy osobom lub całym rodzinom znajdującym się w kryzysie i dotkniętym problemem przemocy. Działania te skierowane są na rozwiązanie konkretnego problemu. Celem głównym zespołu interdyscyplinarnego jest efektywna współpraca instytucji i organizacji na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie, poprzez:

- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,

- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku,
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Do pracy z poszczególnymi rodzinami i osobami, w stosunku do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą, lub zachodzi obawa, że stosują przemoc - Zespół Interdyscyplinarny powołuje grupy robocze, które realizują indywidualne plany pracy, w odniesieniu do każdej z rodzin.

Zespół interdyscyplinarny w swojej pracy stosuje Procedurę Niebieskiej Karty. Jest to ogół czynności podejmowanych i realizowanych w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego diagnozują sytuację i udzielają pomocy ofiarom. W sytuacji nadużywania alkoholu, kierują sprawcę do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

W 2019 roku do Przewodniczącego Zespołu interdyscyplinarnego wpłynęło 15 Niebieskich Kart, wszystkie sporządzone przez funkcjonariuszy Policji.

Tabela 21. Podsumowanie pracy Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2017-2019

	2017	2018	2019
Liczba posiedzeń Zespołu	5	4	4
Liczba Niebieskich Kart	27	17	15
Liczba rodzin wobec których wszczęto procedurę NK	15	14	10
Liczba grup roboczych	15	13	10
Liczba posiedzeń grup roboczych	99	105	71
liczba rodzin objętych pomocą GR	27	22	23
Liczba zakończonych procedur NK	16	9	10

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych MGOPS.

Procedurę Niebieskiej Karty prowadzono w 23 rodzinach. Zespół interdyscyplinarny zbierał się 4 razy, natomiast poszczególne grupy robocze odbyły łącznie 71 posiedzeń. Zakończono procedurę w 10 rodzinach: w 8 z powodu ustania przemocy, a w przypadku 2 rodzin podjęto decyzję rozstrzygającą o braku zasadności podejmowania działań. Po zakończeniu procedury "Niebieskie Karty" pracownicy socjalni nadal monitorowali sytuację rodzin dotkniętych przemocą kontynuując współpracę z rodziną. Zakres udzielonej pomocy obejmował m.in. świadczenia pieniężne oraz pracę socjalną. W ramach środków gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych na terenie gminy funkcjonuje punkt konsultacyjno-informacyjny, których wśród swoich zadań ma udzielania konsultacji osobom doznającym przemocy w rodzinie.

3.8. Ochrona macierzyństwa

W obliczu zagrożeń demograficznych, przejawiających się „starzeniem społeczeństwa”, co spowodowane jest między innymi zmniejszającą się liczbą mieszkańców oraz zmniejszającą się liczbą urodzeń, niezwykle istotnym jest zapewnienie warunków bytowych rodzinom. Rodzina jest zarówno instytucją formalną, jak i społeczną, której celem jest utrzymanie ciągłości biologicznej i kulturowej społeczeństwa. Rodzina stanowi zatem podstawową kwestię w polityce społecznej.

Ochrona macierzyństwa jest jednym z celów pomocy społecznej. Wspierana jest poprzez wypłacanie zasiłków rodzinnych oraz przewidzianych do nich dodatków, takich jak: z tytułu urodzenia dziecka, opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego, samotnego wychowywania dziecka, a także świadczenia z funduszu alimentacyjnego dla osób niemogących wyegzekwować alimentów na dziecko. Wszystkie te formy pomocy zostały wyszczególnione na wcześniejszych kartach niniejszej Strategii.

Dodatkowym celem samorządu lokalnego powinno być zapewnienie odpowiedniej liczby miejsc w żłobkach i przedszkolach, co umożliwi matkom powrót do aktywności zawodowej i tym samym powinno poprawić sytuację finansową rodziny. W gminie Pierzchnica funkcjonują przedszkola przy wszystkich szkołach podstawowych.

Rolą państwa powinno być tworzenie takich warunków prawnych, ekonomicznych oraz społecznych, aby zachęcać młodych ludzi do zakładania rodzin.

W 2019 roku Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pierzchnicy z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa udzielił wsparcia 15 rodzinom.

Tabela 22. Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa

Rok	2017	2018	2019
Liczba rodzin	21	21	15

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej.

3.9. Uzależnienia

Zgodnie z definicją Encyklopedii PWN uzależnienia oznaczają *zaburzenie zdrowia, stan psychologicznej albo psychicznej i fizycznej zależności od jakiegoś psychoaktywnego środka chemicznego, przejawiający się okresowym lub stałym przymusem przyjmowania tej substancji w celu uzyskania efektów jej działania lub uniknięcia przykrych objawów jej braku (abstynencyjne objawy)*. Potocznie definicja ta odnosi się do narkotyków, alkoholu czy leków, jednak termin ten ma szersze znaczenie. Może dotyczyć między innymi hazardu, gier czy internetu. Jest to zagadnienie z pogranicza medycyny oraz socjologii. Uzależnienie to choroba utrudniająca prawidłowe funkcjonowanie psychiczne, fizyczne i społeczne. Bardzo często osoba uzależniona nie zdaje sobie sprawy ze zgubnych skutków swojego nałogu i swoje działania ukierunkowuje na wykonywaniu jakiejś czynności bądź zażywaniu konkretnego środka. Działania takie mają negatywny wpływ zarówno na zdrowie fizyczne jak i psychiczne.

3.9.1. Alkoholizm

Alkoholizm jest uznawany za chorobę, której skutkiem jest psychiczne i fizyczne uzależnienie od środka narkotycznego jakim jest alkohol. Uzależnienie to przejawia się okresowym spożywaniem alkoholu w celu doznawania jego działania psychicznego, a czasem także dla uniknięcia złego samopoczucia, wynikające z jego odstawienia. Objawy fizyczne związane są ze wzrostem tolerancji na alkohol, utratą kontroli nad ilością wypijanych napojów alkoholowych oraz występowaniem Alkoholowego Zespołu Abstynencji po odstawieniu alkoholu.

Najczęściej spotykanymi zagrożeniami związanymi z nadużywaniem alkoholu są:

- Rozpad rodziny;
- łamanie norm obyczajowych i prawnych;
- Zagrożenie życia;
- Utrata pracy.

Alkoholizm jest problemem ogólnopolskim, który w równym stopniu dotyka zarówno obszary miejskie jak i wiejskie. Picie alkoholu często postrzegane jest jako sposób na życie, na rozwiązywanie problemów. Należy stwierdzić, że alkohol we wszystkich jego postaciach jest łatwo dostępny i nie ma problemu z jego nabyciem. Niepokojącym zjawiskiem jest obniżający się wiek inicjacji alkoholowej, gdyż organizm młodego człowieka w większym stopniu narażony jest na popadnięcie w nałóg. Istnieje również ścisły związek między wczesną inicjacją alkoholową a spożywaniem dużych ilości alkoholu, zażywania narkotyków i przestępczością.

Skala problemu uzależnień jest trudna do zmierzenia, ponieważ osoby których problem ten dotyczy bezpośrednio często starają się ukrywać ten fakt przed innymi ludźmi. W związku z tym niezwykle trudno określić jest dokładną liczbę uzależnionych mieszkańców. Według wyliczeń Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, problem uzależnienia dotyczy ok. 2% mieszkańców Polski. 4% Polaków to dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika. Identyczny odsetek dzieci wychowuje się w rodzinach alkoholików. Ponad 5%, ale nie więcej niż 7 % populacji kraju to osoby pijące szkodliwe, zaś ok. 66% członków rodzin alkoholików (zarówno dorosłych jak i dzieci) staje się ofiarami przemocy domowej.

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pierzchnicy udzielał pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu. W 2019 roku z tego powodu pomoc uzyskało 16 rodzin. W porównaniu z rokiem 2017 oznacza to zmniejszenie liczby rodzin o 7.

Tabela 23. Liczba rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu

	2017	2018	2019
Liczba rodzin	23	23	16

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej.

Porównując powyższą tabelę do szacowanej skali alkoholizmu wynika, iż pomoc trafia jedynie do niewielkiego odsetka osób uzależnionych oraz ich rodzin.

Ważnym aspektem rozwiązywania problemów alkoholowych są działania profilaktyczne mające na celu zapobieganiu uzależnieniom. Na podstawie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi działa Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, której podstawowym zadaniem jest prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych.

Ważnym elementem z zakresu profilaktyki jest funkcjonowanie Punktu Konsultacyjnego dla osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin, którego zakres usług obejmuje w szczególności:

- udzielanie informacji o możliwościach podjęcia leczenia w placówkach leczenia odwykowego,
- wstępne rozpoznanie rodzaju problemu z jakim zgłaszają się klienci punktu (picie szkodliwe, uzależnienie, współuzależnienie, przemoc) i kierowanie do odpowiednich placówek,
- motywowanie zgłaszających się osób uzależnionych do podjęcia leczenia,
- udzielanie wsparcia po zakończonym leczeniu,
- uruchomienie interwencji w przypadku zdiagnozowania przemocy domowej (za zgodą osoby doznającej przemocy),
- współpracę z innymi instytucjami, które angażują się w profesjonalną i systemową pomoc dla klientów punktu.

3.10. Bezdomność

Zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej, za osobę bezdomną uważa się „osobę niezamieszkujejącą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych i nigdzie niezameldowaną na pobyt stały w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych”. Jednak brak formalnego zamieszkania nie jest jedyną oznaką bezdomności. Zdarzają się sytuacje, gdzie z powodu np. konfliktów rodzinnych nie jest możliwym współmieszkanie pod adresem zameldowania. Bezdomność jest problemem, który dotyka zarówno kraje i regiony bogate,

jak i te uważane za biedne. Wśród wielu powodów tego zjawiska wymienia się najczęściej: alkoholizm, utratę pracy, rozpad rodziny, powrót z zakładu karnego bez możliwości zamieszkania, przemoc w rodzinie.

Problem bezdomności na terenie gminy Pierzchnica ma marginalne znaczenie. W 2019 roku z pomocy Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z tego tytułu skorzystały 3 osoby.

Tabela 24. Liczba osób korzystających z pomocy MGOPS z powodu bezdomności

Rok	2017	2018	2019
Liczba osób	0	2	3

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej.

3.11. Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo jest jedną z podstawowych potrzeb człowieka i grup społecznych. Odnacza się akceptowalnym poziomem ryzyka utraty czegoś szczególnie cennego – życia, zdrowia, pracy, szacunku, uczuć, dóbr materialnych i dóbr niematerialnych. Poziom bezpieczeństwa wpływa na możliwość swobodnego rozwoju człowieka. Kwestia poczucia bezpieczeństwa, jako subiektywnego odczucia, wraz z faktycznym stanem bezpieczeństwa wpływa w dużym stopniu na decyzje podejmowane przez mieszkańców. Nie mówimy o bezpieczeństwie globalnym lub krajowym, lecz o tym lokalnym dotyczącym drobnej przestępczości lub działalności grup zorganizowanych. Według opracowania „Inicjatywy i projekty samorządu terytorialnego w kształtowaniu bezpiecznych przestrzeni lokalnych” autorstwa Andrzeja Pieczywoka, poczucie bezpieczeństwa, jako jedna z najważniejszych potrzeb społecznych, utrzymuje się zazwyczaj na niezadowalającym poziomie. Wynika to z faktu, że w opinii wielu osób, zachowanie młodzieży bywa postrzegane jako niebezpieczne. Mowa o nałogach, przestępczym stylu życia czy też zachowaniu przekraczającym normy społeczne. Zjawiska te funkcjonują w opinii społecznej jako groźne i narastające. Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców gminy zależy także m.in. od prawdopodobieństwa wystąpienia katastrof naturalnych, pożarów, awarii technicznych, od organizacji ruchu drogowego i skuteczności funkcjonowania służb ratowniczych. Zgodnie z ustawą o samorządzie terytorialnym, obowiązkiem gminy jest dbanie o bezpieczeństwo obywateli i porządek publiczny.

Nad bezpieczeństwem mieszkańców gminy Pierzchnica czuwają policjanci z Komisariatu Policji w Chmielniku. W 2019 roku na terenie gminy popełniono 46 przestępstw, czyli o trzy mniej niż w roku poprzednim. Do tego policjanci ujawnili 120 wykroczeń, przy 153 w roku 2017 oraz przeprowadzili łącznie 302 interwencje domowe w ostatnich trzech latach.

Tabela 25. Liczba przestępstw i wykroczeń na terenie gminy.

	2017	2018	2019
liczba przestępstw	48	43	46
liczba wykroczeń	153	92	120
liczba interwencji domowych	106	109	87
liczba interwencji z powodu podejrzenia przemocy w rodzinie	27	17	15

Źródło. Dane Komisariatu Policji w Chmielniku.

Policja nie jest jedyną służbą dbającą o bezpieczeństwo mieszkańców. Na terenie gminy Pierzchnia funkcjonują 3 jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej w miejscowościach:

- Skrzelczyce,
- Pierzchnica,
- Gumienice.

Dwie ostatnie przynależą do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Ważnym elementem funkcjonowania OSP jest również działalność gospodarcza, ponieważ jednostki te bardzo często angażują się w życie kulturalne i społeczne gminy.

Zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego powinno być rozpatrywane nie tylko w kontekście polityki kryminalnej i podejmowania działań interwencyjnych. Obejmuje ono także zadania ograniczające przyczyny przestępczości oraz patologii społecznych. Mogą to być działania z obszaru edukacji, wychowania, ochrony zdrowia, rozwoju gospodarczego, przeciwdziałania bezrobociu, narkomanii, alkoholizmowi i przemocy w rodzinach.

4. Część programowa

Część programowa zawiera najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Są one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań.

4.1. Podsumowanie diagnozy

Gminę Pierzchnica zamieszkuje najmniejsza liczba ludności spośród wszystkich gmin powiatu kieleckiego. Niemal co piąty mieszkaniec jest w wieku poprodukcyjnym. Prognozy demograficzne opracowane przez Główny Urząd Statystyczny nie są optymistyczne i przewidują zwiększenie udziału tej grupy wiekowej do około 25%. Taki wskaźnik stanowi już duże obciążenie dla finansów gminy. Uczestnicy warsztatu strategicznego zwrócili uwagę, że w gminie w dalszym ciągu istnieje dużo potrzeb inwestycyjnych/infrastrukturalnych, co przy ograniczonym budżecie stanowi wyzwanie rozwojowe dla władz gminy. Dochody budżetu gminy z tytułu udziału w podatku od osób fizycznych w przeliczeniu na mieszkańca są niemal dwa razy niższe niż wynosi średnia dla województwa świętokrzyskiego. Na szczęście kadra administracji publicznej posiada doświadczenie w pozyskiwaniu środków zewnętrznych oraz realizacji projektów, w tym z zakresu pomocy społecznej. Uzupełnienie oferty publicznej stanowią prężnie działające organizacje pozarządowe.

Prognozowanie zmian w obszarze polityki społecznej związane jest z analizą poprzez obserwację współczesnych oraz przeszłych zjawisk społecznych. W toku analizy Pascala-Lorenzo wskazano ubóstwo, bezrobocie długotrwałą lub ciężką chorobę oraz niepełnosprawność jako kluczowe obszary problemowe w gminie Pierzchnica. Kwestiami tymi należy zająć się w pierwszej kolejności. Zespół ds. opracowania Strategii zwrócił również uwagę na mentalność klientów pomocy społecznej, którzy niejednokrotnie nie chcą podejmować próby wyjścia z trudnej sytuacji życiowej, ale jednocześnie reprezentują podejście roszczeniowe.

Biorąc pod uwagę sytuację społeczno-gospodarczą należy zauważyć, że malejące bezrobocie oraz pomoc socjalna dla rodzin wielodzietnych przyczyniły się do zmniejszenia skali ubóstwa w gminie. Pomimo tego bezrobocie jest ciągle jednym z dominujących powodów

przyznawania pomocy przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pierzchnicy, dlatego niezbędne są dalsze działania przyczyniające się do zmniejszenia tego zjawiska. Niestety na kwestie zapobiegania bezrobociu Urząd Gminy nie ma bezpośrednich narzędzi, może tylko stwarzać warunki dogodne do rozwoju przedsiębiorczości. Gmina, między innymi poprzez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej może minimalizować skutki już istniejącego problemu, między innymi poprzez realizację projektów umożliwiających rozwój swoich umiejętności bądź przebranżowienie. Nawet spadek liczby osób bezrobotnych w ostatnich latach wymusza sytuację, aby podjąć działania aktywizujące osoby długotrwale bezrobotne, które nie są przystosowane do zmiany swojej sytuacji życiowej, ponieważ jednym z częstych efektów długotrwałego bezrobocia jest ubóstwo w tych rodzinach.

Ubóstwo oraz bezrobocie często powiązane są z problemami uzależnień. Spożycie alkoholu stopniowo staje się sposobem na złagodzenie psychicznych problemów odczuwanych przez daną osobę, a tym samym jednym z dominujących środków używanych w celu pokonania codziennych przeciwności i kłopotów. Zakładamy, że w przeciągu kilku najbliższych lat problem ten będzie stanowił wyzwanie stawiane lokalnej polityce społecznej. Konieczne będą działania profilaktyczne dla całej populacji, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży. Niezbędnym narzędziem jest stały monitoring dostępności i poziomu spożycia alkoholu, szczególnie w przypadku młodzieży.

Do jednych z najczęstszych przyczyn przemocy w rodzinie zalicza się uzależnienie od alkoholu. W związku z ryzykiem pogłębiania się problemu uzależnienia od alkoholu w przeciągu najbliższych lat należy założyć nasilenie tego zjawiska. Konieczne zatem będą działania profilaktyczne w tym kampanie społeczne, które będą w stanie wpłynąć na postrzeganie przemocy w rodzinie. Należy mieć na uwadze, że skala rzeczywistej przemocy domowej jest trudna do oszacowania.

W związku z tym, że zgodnie z prognozami liczby ludności na wskazanym terenie, liczba osób w wieku poprodukcyjnym będzie się zwiększała, można założyć, że nastąpi także wzrost liczby osób niepełnosprawnych. Niepełnosprawni są i pozostaną grupą silnie zróżnicowaną, nie tylko pod względem stopnia niepełnosprawności, ale także wieku, wykształcenia i źródła utrzymania. Jednym z wyzwań stawianych przed polityką społeczną jest pomoc w aktywizacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych.

Do wszystkich powyższych wyzwań należy dodać obecną sytuację epidemiologiczną, która mocno wpływa na niepewność podejmowanych działań. Tak jak wspomniano wcześniej wprowadzone ograniczenia nie wpływają tylko na sytuację ekonomiczną mieszkańców i gminy ale również niosą poważne konsekwencje w sferze psychicznej.

4.2. Wizja Gminy

Wizja jest opisem przyszłego wizerunku społecznego gminy, jaki powinien być osiągnięty w następstwie wdrażanej strategii rozwiązywania problemów społecznych. Stanowi pewien efekt docelowy, do którego dążyć będzie cała wspólnota samorządowa, wykorzystując przy tym możliwości płynące z własnych przewag i szans pojawiających się w otoczeniu gospodarczym i społecznym gminy. Na podstawie diagnozy problemów społecznych występujących na terenie gminy sformułowana została misja gminy, która przyjęła poniższą postać:

**Gmina Pierzchnica miejscem przyjaznym mieszkańcom,
gdzie sprawnie działająca administracja przy udziale organizacji
pozarządowych przeciwdziała problemom społecznym**

Powyższe hasło jest wyrazem potrzeby wypracowania wspólnej wizji wszystkich instytucji działających na terenie gminy, uzupełnionych o organizacje pozarządowe. Wypełnienie przyjętej wizji jest uwarunkowane realizacją przedstawionych na kolejnych stronach celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań.

4.3. Cele strategiczne i operacyjne

Z diagnozy wytypowano główne obszary polityki społecznej wymagające wsparcia. Wskazano na pomoc osobom niepełnosprawnym, wsparcie osób starszych, wsparcie rodzin, przeciwdziałanie uzależnieniom, niwelowanie zjawiska przemocy domowej oraz wsparcie kapitału społecznego. Dodatkowo wskazano na potrzebę rozwoju potencjału instytucjonalnego w tym kadrowego.

Zaproponowane cele odpowiadają obszarom społecznym, które wymagają wsparcia gminy. Aby zrealizować Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych nie wystarczą same cele strategiczne. Niezbędne jest ich doprecyzowanie, poprzez przypisanie celów operacyjnych oraz kierunków działań, które zostaną określone wskaźnikami, podmiotami odpowiedzialnymi za ich realizację oraz ramami czasowymi działania. Przygotowane działania często powiązane są z wieloma celami strategicznymi, tzn. że ich realizacja wpływa na szerszy konspekt niż tylko jeden obszar społeczny.

W ramach prac nad Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pierzchnia zostało przygotowanych 5 celów strategicznych odpowiadających obszarom deficytowym w zakresie polityki społecznej realizowanej na terenie gminy. Do tych celów strategicznych zostało przypisanych 12 celów operacyjnych. Realizacja celów operacyjnych będzie możliwa dzięki wskazanym w Strategii 38 działaniom.

4.3.1. Cel Strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców

Kapitał ludzki i społeczny jest podstawą realizacji zapisów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Rozwiązywanie najważniejszych problemów społecznych zależy od jakości zasobów ludzkich i ogólnego poziomu zaufania społecznego. W skład kapitału ludzkiego wchodzi: wiedza, umiejętności, kwalifikacje i zdolności ludzi do szybkiego oraz skutecznego radzenia sobie z problemami natury zarówno społecznej jak i psychologicznej. Kapitał społeczny stanowi uzupełnienie kapitału ludzkiego. Składa się z zaufania, zrozumienia, wspólnych wartości, które wspólnie wpływają na relacje międzyludzkie. Wartości te integrują społeczność, a przez to stanowią załączek do wspólnego działania. Potencjał intelektualny, zdobyte kwalifikacje i doświadczenia będą mogły być należycie spożytkowane w społeczeństwie opartym na wiedzy. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego oraz powszechny dostęp do nowoczesnych technologii informacyjnych jest jednym z najważniejszych wyzwań nowoczesnej gospodarki i nowoczesnego społeczeństwa. Bez rozwoju zasobów ludzkich nie będzie możliwe dotrzymanie kroku nowoczesnym społeczeństwom, co w ostatecznym rozrachunku doprowadzi do pogorszenia stopy życiowej mieszkańców.

Dużym atutem gminy są sprawnie działające organizacje pozarządowe, które realizują mnóstwo działań z zakresu pomocy społecznej. Konieczne jest zatem ich dalsze wspieranie,

nie tylko finansowe. Popularyzacja ekonomii społecznej jest odpowiedzią na wykluczenie społeczne części mieszkańców oraz jest zgodna z kierunkami działań ministerialnych.

4.3.2. Cel strategiczny 2. Poprawa sytuacji bytowej rodzin

W wyniku ogólnopolskich oraz europejskich przemian społeczno-gospodarczych rodziny coraz częściej przeżywają różnego rodzaju kryzysy, co wpływa na ich bieżące funkcjonowanie. Przejawem zaburzeń funkcjonowania rodzin może być zanik procesu wychowawczego, utrata wzorców wychowawczych, zanik norm i wartości, nieprawidłowości w komunikacji. Często przyczyną problemów rodzin jest bezrobocie. Konsekwencjami w funkcjonowaniu osób bezrobotnych i ich rodzin są przede wszystkim obniżenie własnej wartości, poczucie bezsilności i beznadziejności oraz niepewności statusu społecznego, pogorszenie standardu życia, ubóstwo, izolacja społeczna, ograniczenie lub zaniechanie uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym, problem z zagospodarowaniem czasu wolnego. Konsekwencją społeczną jest m.in. ponoszenie przez społeczeństwo kosztów świadczeń na rzecz osób bezrobotnych. Dzięki działaniom zapisanym w poniższym celu strategicznym zakłada się zmniejszenie liczby osób bezrobotnych między innymi poprzez aktywizację, szkolenia czy też promowanie przedsiębiorczości.

W rodzinach dotkniętych dysfunkcją często występują u dzieci kłopoty z nauką, problemy wychowawcze, aż do wkraczania na drogę konfliktu z prawem. Jednym ze sposobów pomocy rodzinom z dziećmi powinno być wyrównanie szans edukacyjnych. Aktywizacja społeczności lokalnej dla rozwiązania trudnych problemów stanowi ważne i trudne wyzwanie dla pomocy społecznej.

4.3.3. Cel Strategiczny 3. Przeciwdziałanie uzależnieniom oraz przemocy w rodzinie

Uzależnienie to choroba utrudniająca prawidłowe funkcjonowanie psychiczne, fizyczne i społeczne. Bywa częstym powodem korzystania z pomocy społecznej. Grupą społeczną szczególnie narażoną na uzależnienia są osoby młode, dlatego tak duże znaczenie ma profilaktyka uzależnień oraz promocja zdrowego, aktywnego trybu życia. Wychodząc z założenia, że lepiej zapobiegać niż leczyć, należy skoordynować działania instytucji gminnych w celu aktywnego i skutecznego przeciwdziałania uzależnieniom. W przypadku

osób już uzależnionych koniecznym wydaje się podjęcie działań terapeutycznych skierowanych również do ich rodzin.

Terapia jest również ważnym elementem pracy ze sprawcami oraz ofiarami przemocy. Przemoc w rodzinie często nierozzerwalnie wiąże się z uzależnieniami, w tym przeważnie z alkoholizmem. W przypadku problematyki przemocy domowej ważne jest współdziałanie wszelkich instytucji pomocowych – policji, szkoły, służb medycznych, Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Zespołu Interdyscyplinarnego oraz wszystkich, którzy w jakikolwiek sposób mogą wpłynąć lub przyczynić się do zdiagnozowania i rozwiązania problemu.

4.3.4. Cel Strategiczny 4. Wspieranie i aktywizacja osób niepełnosprawnych oraz osób starszych

Starzenie się społeczeństwa jest powszechnym problemem we współczesnej Europie. Według badań przeprowadzonych przez Główny Urząd Statystyczny odsetek osób starszych wśród całej populacji gminy Pierzchnica w najbliższych latach będzie stale się zwiększał. W związku ze zmianą modelu rodziny ma miejsce również zmniejszenie znaczenia więzi rodzinnych. Rola i pozycja człowieka starego w obecnym społeczeństwie bardzo się zmieniła. Osoby starsze często padają ofiarą przemocy fizycznej bądź psychicznej, również ze strony własnej rodziny. Należy mieć na uwadze, że starzenie się jest procesem ciągłym, dlatego nie powinien to być okres nagłego wycofania się z życia społecznego, kulturalnego i towarzyskiego, ponieważ może to spowodować osamotnienie i izolację.

Osoby starsze stanowią duży odsetek osób niepełnosprawnych bądź ciężko chorych. Niepełnosprawność jest zjawiskiem wielopłaszczyznowym należy jednak uwzględnić w nim kontekst psychologiczny i społeczny. Tendencje występujące w społeczeństwie prowadzące do izolacji i ograniczania udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym gminy stanowią poważny problem. Nawet pomimo ogólnokrajowych kampanii problem ten jest ciągle aktualny. Polityka społeczna pomimo posiadanych licznych instrumentów pozwalających rozwiązywać problemy społeczne, nie jest w stanie rozwiązać ich wszystkich. W związku z tym, należy skoncentrować szczególną uwagę na przeciwdziałaniu, które nie pozwoli pogłębiać różnic społeczno–ekonomicznych oraz izolacji grup społecznych.

4.3.5. Cel Strategiczny 5. Poprawa jakości i dostępu do usług publicznych, w tym społecznych

Jednym z podstawowych zadań polityki społecznej w gminie Pierzchnica jest dalsza integracja współpracy instytucji działających w tym obszarze. Ciągłe zmiany zachodzące w sferze społeczno-gospodarczej wymuszają nieustanny rozwój pracowników odpowiedzialnych za realizację polityki społecznej oraz osób wspierających funkcjonowanie tejże polityki, w tym również nauczycieli. W celu zapewnienia najwyższego poziomu obsługi klientów oprócz szkoleń niezbędne są również nakłady inwestycyjne w bazę infrastrukturalną wchodzącą w skład systemu opieki. Lepsze poznanie potrzeb osób korzystających z usług Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej wymaga dużej i nieustannej uwagi ze strony pracowników oraz badań i obserwacji, które pozwolą w szybki sposób reagować na zmiany zachodzące na rynku.

4.4. Kierunki działań

Poniższe matryce prezentują działania przypisane do poszczególnych celów operacyjnych pogrupowanych w cele strategiczne. Jako realizatorów wskazano:

MGOPS – Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pierzchnicy, w tym Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Zespół Interdyscyplinarny

UMiG – Urząd Miasta i Gminy w Pierzchnicy;

Szkoły – Szkoły i Przedszkola w gminie Pierzchnica;

MGBP – Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Pierzchnicy;

NGO – organizacje pozarządowe;

SZOZ – Samorządowy Zakład Opieki Zdrowotnej w Pierzchnicy;

PUP – Powiatowy Urząd Pracy w Kielcach;

Policja – Komisariat Policji w Chmielniku.

1. Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców			
1.1. Wzmocnienie potencjału organizacji pozarządowych			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
1.1.1. Wsparcie finansowe i pozafinansowe dla organizacji pozarządowych	UMiG	2021-2029	Liczba wspartych organizacji

1. Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców			
1.2. Rozwój sektora ekonomii społecznej			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
1.2.1. Promocja dobrych praktyk podejmowanych w zakresie ekonomii społecznej	UMiG, MGOPS, NGO	2021-2029	Liczba podmiotów ekonomii społecznej
1.2.2. Promocja przedsiębiorczości społecznej wśród osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	UMiG, MGOPS, NGO, PUP	2021-2029	Liczba działań

1. Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców			
1.3. Wspólna integracja mieszkańców podstawą kapitału społecznego gminy			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
1.3.1. Organizacja spotkań integracyjnych i okolicznościowych dla wszystkich grup wiekowych	MGBP, Szkoły, NGO, UMiG	2021-2029	Liczba działań
1.3.2. Promocja dobrych praktyk w zakresie pomocy sąsiedzkiej	MGOPS, NGO, Szkoły	2021-2029	Liczba działań
1.3.3. Organizacja czasu wolnego dla mieszkańców gminy, w szczególności dla seniorów oraz dzieci i młodzieży	MGBP, Szkoły, NGO, UMiG	2021-2029	Liczba działań
1.3.4. Promocja wolontariatu wśród młodzieży i osób starszych	MGBP, Szkoły, NGO, UMiG	2021-2029	Liczba działań

2. Poprawa sytuacji bytowej rodzin			
2.1. Wsparcie rodzin zagrożonych oraz żyjących w ubóstwie			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
2.1.1. Realizacja programów i inicjatyw w zakresie dożywiania	MGOPS, Szkoły	2021-2029	Liczba wydanych posiłków
2.1.2. Wsparcie finansowe rodzin	MGOPS	2021-2029	Liczba rodzin objętych pomocą
2.1.3. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych	MGOPS, UMiG	2021-2029	liczba osób objętych pomocą

2. Poprawa sytuacji bytowej rodzin			
2.2. Wsparcie rodzin mających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
2.2.1. Zapewnienie asystenta rodziny	MGOPS	2021-2029	Liczba asystentów rodziny
2.2.2. Zapewnienie opieki pedagogiczno-psychologicznej	Szkoły, MGOPS	2021-2029	Liczba porad
2.2.3. Świadczenie profesjonalnej pracy socjalnej	MGOPS	2021-2029	liczba osób, którym została udzielona pomoc w formie pracy socjalnej

2. Poprawa sytuacji bytowej rodzin			
2.3. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
2.3.1. Zwiększenie dostępności zajęć wyrównawczych	Szkoły, UMiG, NGO	2021-2029	Liczba godzin zajęć
2.3.2. Przyznawanie stypendiów socjalnych	MGOPS	2021-2029	Liczba dzieci którym przyznano stypendium
2.3.3. Udzielanie pomocy w nauce	Szkoły, NGO	2021-2029	Liczba uczniów którym udzielono pomocy

3. Przeciwdziałanie uzależnieniom oraz przemocy w rodzinie			
3.1. Zapobieganie i rozwiązywanie problemów uzależnień			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
3.1.1. Realizacja Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii	MGOPS	2021-2029	Liczba opracowanych Programów
3.1.2. Działania promujące zdrowy i aktywny tryb życia	UMiG, MGOPS, MGBP, Szkoły, NGO, SZOZ	2021-2029	Liczba działań
3.1.3. Efektywna profilaktyka w celu przeciwdziałania uzależnieniom	MGBP, UMiG, MGOPS, Szkoły, NGO, SZOZ	2021-2029	Liczba działań
3.1.4. Dalsze zapewnienie pomocy terapeutycznej osobom uzależnionym	MGOPS	2021-2029	Liczba udzielonych porad
3.1.5. Świadczenie pomocy finansowej lub rzeczowej na rzecz dzieci z rodzin z problemem uzależnienia	MGOPS	2021-2029	Liczba rodzin
3.1.6. Badanie nt. uzależnień wśród uczniów szkół podstawowych	Szkoły	2021-2029	Liczba badań

3. Przeciwdziałanie uzależnieniom oraz przemocy w rodzinie			
3.2. Przeciwdziałania zjawisku przemocy oraz ochrona osób, które jej doświadczyły			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
3.2.1. Zapewnienie profesjonalnej pomocy terapeutycznej dla osób dotkniętych problemem przemocy i dla osób podejrzanych o stosowanie przemocy	MGOPS, UMiG, NGO	2021-2029	Liczba osób objętych wsparciem

3.2.2. Realizacja działań edukacyjnych, profilaktycznych i prewencyjnych, zmierzających do ograniczenia zagrożenia przemocą w rodzinie	UMiG, MGOPS, NGO, Szkoły, Policja	2021-2029	Liczba działań
3.2.3. Realizacja Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	MGOPS	2021-2029	Liczba aktualnych Programów
3.2.4. Organizowanie profesjonalnych szkoleń związanych z przeciwdziałaniem przemocy	MGOPS	2021-2029	Liczba przeszkolonych osób
3.2.5. Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania wszechstronnego wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	MGOPS, UMiG, Szkoły, SZOZ	2021-2029	Liczba akcji informacyjnych

4. Wspieranie i aktywizacja osób niepełnosprawnych oraz osób starszych

4.1. Poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych

Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
4.1.1. Wsparcie rozwoju usług opiekuńczo – pielęgnacyjnych dla osób niepełnosprawnych	MGOPS, NGO	2021-2029	Liczba osób
4.1.2. Wzrost świadomości społeczeństwa na problemy osób niepełnosprawnych	MGOPS, NGO, MGBP, Szkoły, UMiG	2021-2029	Liczba działań
4.1.3. Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom lub opiekunom	MGOPS	2021-2029	Liczba rodzin

4. Wspieranie i aktywizacja osób niepełnosprawnych oraz osób starszych

4.2. Poprawa warunków bytowych osób starszych

Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
4.2.1. Zapewnienie podstawowych potrzeb materialno-bytowych	MGOPS	2021-2029	Liczba rodzin
4.2.2. Wsparcie rozwoju usług opiekuńczo – pielęgnacyjnych dla osób starszych	MGOPS	2021-2029	Liczba osób objętych wsparciem

4.2.3. Promocja aktywności społecznej wśród seniorów	MGOPS, NGO, SZOZ,	2021-2029	Liczba działań
---	-------------------	-----------	----------------

5. Poprawa jakości i dostępu do usług publicznych, w tym socjalnych			
5.1. Rozwój osobisty poprzez uczestnictwo w szkoleniach, warsztatach oraz aktywność w środowisku lokalnym			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
5.1.1. Podnoszenie kompetencji i poprawa wizerunku pracownika socjalnego	MGOPS	2021-2029	Liczba szkoleń
5.1.2. Wzmocnienie kwalifikacji kadry pracowniczej Urzędu Gminy oraz jego jednostek organizacyjnych	MGOPS, UMiG, MGBP, SZOZ, Szkoły	2021-2029	Liczba szkoleń
5.1.3. Wzrost standardu pracy z uczniem poprzez podnoszenie kwalifikacji nauczycieli	Szkoły	2021-2029	Liczba szkoleń

5. Poprawa jakości i dostępu do usług publicznych, w tym socjalnych			
5.2. Poprawa zaplecza infrastrukturalnego i technicznego gminy			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
5.2.1. Modernizacja budynków użyteczności publicznej celem dostosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych	UMiG, MGOPS, MGBP, SZOZ, Szkoły	2021-2029	Liczba szkoleń
5.2.2. Modernizacja instalacji teleinformatycznej w placówkach służby zdrowia	SZOZ	2022	Liczba szkoleń

4.5. Źródła finansowania

Jednym z warunków realizacji celów zawartych w każdej strategii jest jej finansowanie oraz pozyskanie i zabezpieczenie środków finansowych na realizację zadań. Niniejsza Strategia nie wskazuje konkretnych programów, źródeł finansowania ani kwotowych wartości docelowych, gdyż są to czynniki podlegające dynamicznym zmianom. Na realizatorach Strategii ciąży przez to większa odpowiedzialność za budżet oraz poszukiwanie dodatkowych źródeł finansowania. Wśród tych źródeł, oprócz budżetu gminy należy wskazać środki funduszy krajowych, projekty systemowe i konkursowe w ramach środków z Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, środki pochodzące z funduszy pomocowych Unii Europejskiej, środki finansowe pozyskiwane przez organizacje pozarządowe.

4.6. Koordynator

Zgodnie z art. 110 ust. 4 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej koordynatorem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pierzchnica jest Kierownik Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pierzchnicy.

4.7. Monitoring

Wdrażanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pierzchnica wymaga kooperacji różnych podmiotów. Jej efektywność zależy w głównej mierze od:

- Burmistrza Gminy Pierzchnica;
- Rady Miejskiej;
- Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pierzchnicy;
- Zespołu ds. monitorowania realizacji Strategii.

Monitorowaniem oraz wdrażaniem Strategii zajmować się będzie Zespół, powołany zarządzeniem Wójta, w którego skład wejdą m.in. przedstawiciele podmiotów wskazanych jako realizatorzy.

Proces monitorowania Strategii, którego celem jest regularna ocena przyjętych założeń i realizowanych działań, prowadzony będzie w sposób stały i ciągły poprzez następujące działania:

- zbieranie i analizę danych ilościowych i jakościowych wybranych mierników oceny,
- przygotowanie i przedkładanie raportów z przebiegu realizacji zadań i działań,
- ocenę osiągniętych rezultatów,
- ocenę aktualności strategii.

Podstawowym dokumentem w procesie monitoringu będą coroczne raporty, przedkładane Burmistrzowi Gminy do końca marca roku kolejnego. Wyniki raportów będą stanowiły podstawę do ewentualnych prac aktualizacyjnych.

Spis tabel

Tabela 1. Ludność powiatu kieleckiego w 2019 roku z podziałem na gminy.....	14
Tabela 2. Liczba mieszkańców gminy w podziale na sołectwa w latach 2017-2019	14
Tabela 3. Podmioty wg sekcji i działów PKD 2007	26
Tabela 4. Główne powody przyznania pomocy przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pierzchnicy w latach 2018-2019 roku	35
Tabela 5. Dodatki do zasiłków rodzinnych w 2019 roku.....	37
Tabela 6. Świadczenia opiekuńcze w latach 2016-2019 roku.....	40
Tabela 7. Świadczenie wychowawcze „500+”	40
Tabela 8. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego w latach 2017-2019	41
Tabela 9. Stypendia socjalne dla uczniów i zasiłki szkolne w latach 2017-2019.....	42
Tabela 10. Liczba wydanych Kart Dużej Rodziny w latach 2017-2019.....	43
Tabela 11. Dodatki mieszkaniowe o energetyczne w gminie Pierzchnica	44
Tabela 12. Realizacja programów w zakresie dożywiania	44
Tabela 13. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 tys. mieszkańców.....	46
Tabela 14. Problemy społeczne w latach 2015-2017 według zestawienia Pareto-Lorenza	50
Tabela 15. Wskaźnik deprivacji lokalnej w 2018 roku w powiecie kieleckim	57
Tabela 16. Liczba rodzin którym przyznano wsparcie z powodu ubóstwa w latach 2015-2019 przez MGOPS w Pierzchnicy.....	60
Tabela 17. Rodziny korzystające z wsparcia pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności oraz długotrwałej lub ciężkiej choroby	61
Tabela 18. Zasiłki stałe w latach 2017-2019	61
Tabela 19. Stopa bezrobocia wśród aktywnych zawodowo osób niepełnosprawnych.....	63
Tabela 20. Liczba rodzin którym udzielono pomocy z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.....	66
Tabela 21. Podsumowanie pracy Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2017-2019.....	69
Tabela 22. Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	71
Tabela 23. Liczba rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu	72
Tabela 24. Liczba osób korzystających z pomocy MGOPS z powodu bezdomności	74
Tabela 25. Liczba przestępstw i wykroczeń na terenie gminy.	75

Spis wykresów

Wykres 1. Piramida wieku GUS.....	16
Wykres 2. Ludność według ekonomicznych grup wieku	17
Wykres 3. Dochody budżetu gminy z tytułu udziału w podatku od osób fizycznych w przeliczeniu na mieszkańca w porównaniu z powiatem, województwem oraz krajem	18
Wykres 4. Ocena warunków życia	18
Wykres 5. Ocena warunków życia na przestrzeni ostatnich lat.....	19
Wykres 6. Księgozbiór bibliotek na 1000 ludności.....	21
Wykres 7. Czytelniczy bibliotek publicznych na 1000 ludności.....	22
Wykres 8. Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	22
Wykres 9. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	24

Wykres 10. Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisana do Rejestru REGON	25
Wykres 11. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności	27
Wykres 12. Nowo zarejestrowane oraz wyrejestrowane podmioty gospodarki narodowej na terenie gminy Pierzchnica w latach 2016-2019	27
Wykres 13. Podmioty gospodarki narodowej wg wielkości zatrudnienia.....	28
Wykres 14. Struktura wolnych miejsc pracy w woj. świętokrzyskim według zawodów (stan na 31.01.2020r.)	30
Wykres 15. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w latach 2014-2019	33
Wykres 16. Liczba osób korzystających ze świadczeń na podstawie wydanych decyzji przez MGOPS w Pierzchnicy w latach 2014-2019	34
Wykres 17. Osoby którym przyznano świadczenia o charakterze pieniężnym i niepieniężnym... 34	
Wykres 18. Graficzna prezentacja problemów społecznych metodą Pareto-Lorenzo	51
Wykres 19 . Stopa bezrobocia w powiecie kieleckim oraz województwie świętokrzyskim.....	52
Wykres 20. Liczba osób bezrobotne w gminie Pierzchnica	53
Wykres 21. Udział osób długotrwale bezrobotnych wśród wszystkich bezrobotnych	54
Wykres 22. Bezrobotni w podziale na wiek w roku 2019.....	55
Wykres 23. Bezrobotni w podziale na wykształcenie w roku 2019.....	55
Wykres 24. Poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych w województwie świętokrzyskim ..	62

Spis rysunków

Rysunek 1. Zróznicowanie przestrzenne potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej gmin woj. Świętokrzyskiego z uwzględnieniem najbardziej atrakcyjnych sekcji	29
Rysunek 2. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem w woj. świętokrzyskim.....	58
Rysunek 3. Zasięg ubóstwa skrajnego w 2018 roku wg województw (w % osób w gospodarstwach domowych).....	59